

SUOMALAIS-UGRILAISEN SEURAN TOIMITUKSIA
MÉMOIRES DE LA SOCIÉTÉ FINNO-UGRIENNE
* 186 *

SYRJÄNISCHE TEXTE

BAND I

KOMI-PERMJAKISCH

GESAMMELT VON

T. E. UOTILA

ÜBERSETZT UND HERAUSGEGEBEN VON

PAULA KOKKONEN

HELSINKI 1985
SUOMALAIS-UGRILAINEN SEURA

SUOMALAIS-UGRILAISEN SEURAN TOIMITUKSIA
MÉMOIRES DE LA SOCIÉTÉ FINNO-UGRIENNE
* 186 *

SYRJÄNISCHE TEXTE

BAND I

KOMI-PERMJAKISCH

GESAMMELT VON

T. E. UOTILA

ÜBERSETZT UND HERAUSGEGEBEN VON

PAULA KOKKONEN

HELSINKI 1985
SUOMALAIS-UGRILAINEN SEURA

Copyright © Suomalais-ugrilainen Seura / Société Finno-ougrienne / Finnisch-ugrische
Gesellschaft

Helsinki 1984

ISBN 951-9019-84-7
ISSN 0355-0230

Offset Oy, Helsinki 1985

INHALT

VORWORT	IX
Karte	XI
NORDPERMJAKISCHE MUNDARTEN	1
Texte von Dëmin	2
ERZÄHLUNGEN	2
1. (Als Kinderhüter)	2
2. (Eine Rauferei)	2
3. (Wie sich das Stroh entzündete)	4
4. (Verirrt)	4
5. (Spielen im Roggenfeld)	6
6. (Vom Marderfang)	6
7. (Beim Bärenlager)	8
8. (Vom Bärenfang)	8
9. (Ein Besuch bei einem Mädchen)	10
LIEDER	12
10. - 11.	12
Texte von Isaev	14
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	14
12. Die Abgabe	14
13. (Martyško)	20
14. Vom Bären	26
15. (Der Uhu)	26
16. Die Jäger	32
17. (Der Schelm)	34
18. Žukov	38
19. (Die böse Ehefrau und der Hauskobold)	42
20. (Die Latschen)	44
21. (Mähen oder schneiden)	46
22. (Der Lohn des Arbeitsmannes)	48
23. (Der Ranzen)	52
24. Der törichte Ivan	56
25. (Der törichte Ivan verdient vier Beutel voll Gold)	68

26. (Der Bär und der Alte als Ackerbauer)	72
27. (Zwiebel und Pfeffer)	74
28. (Der listige Knecht)	76
29. (Ivanov und die Frau des Russen)	78
30. (Ivan und die Frau des Kaufmanns)	90
31. (Der gewissenhafte Bruder und die undankbare Schwester)	94
32. (Ivans Mißgeschicke)	102
33. (Über sein Leben)	106
RÄTSEL	106
34.	106
ZAUBERSPRÜCHE	108
35. (Der Hasenjagdzauber)	108
LIEDER	110
36. - 44.	110
KINDERREIME	114
45. - 46.	114
Texte von Syčov	118
SAGEN UND ERZÄHLUNGEN	118
47. (Vom Eichhörnchenfang)	118
48. (Heuernte)	118
49. (Der Bär erwürgte das Pferd)	118
50. (Der Pilzsammler geriet in die Falle)	120
51. (Vom Elchfang)	120
52. (Vorzeichen für die Einberufung in den Krieg)	120
53. Der Waldgeist	122
54. (Vorzeichen für den Tod)	122
55. Die Roßhaarfalle für den Dompfaff	124
56. (Ehepaar gegen ihren Willen)	124
SPRICHWÖRTER	126
57.	126
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	126
58.	126
LIEDER	128
59. - 60.	128

SÜDPERMJAKISCHE MUNDARTEN	130
Texte von Bačev	132
MÄRCHEN UND SAGEN	132
61. Der Soldat	132
62. Die drei Brüder	134
63. (Das Mädchen und die zwölf Räuber)	136
64. (Die drei Schwestern)	138
65. (Die Hebamme des Wassergeistes)	142
66. Der Alte (und die Rübenenernte)	144
67. (Der Mann und der Waldgeist)	144
68. (Latschen, Blase und Strohalm)	146
69. (Die grausame Stiefmutter)	146
70. (Der Wolfsmensch)	148
71. (Der Bär und der Mann als Ackerbauer)	150
72. (Die Bärenatze als Keil)	150
73. (Der Kohlkopf, der Wolf und die Ziege)	150
74. (Der Fuchs und der Wolf)	152
75. (Die Katze und der Kranich)	154
76. (Der Fuchs und die Krähe)	156
77. (Märchenfragment)	156
RÄTSEL	158
78.	158
SPRICHWÖRTER	168
79.	168
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	176
80.	176
LIEDER	184
81. - 87.	184
Texte von Bajaŋgin	188
ERZÄHLUNGEN	188
88. (Über die Arbeit)	188
89. (Über das Anschaffen einer Ehefrau)	188
RÄTSEL	188
90.	188

SPRICHWÖRTER	190
91.	190
KINDERREIME	192
92.	192
Texte von Klimov	194
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	194
93. (Die Rübenenernte)	194
94. (Der Fuchs und der Wolf)	196
95. (Der listige Fuchs)	198
96. (Der goldene Fisch)	200
97. (Die Hexe)	202
98. (Die Katze, der Fuchs, der Wolf und der Bär)	204
99. (Die mißlungene Brautwerbung)	204
100. (Über die Heirat)	204
RÄTSEL	206
101.	206
LIEDER	208
102. - 119.	208
KINDERREIME	216
120. - 121.	216
Texte von Lunegov	220
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	220
122. (Der listige Fuchs)	220
123. Hasen fangen wir mit dem Netz	220
124. (Aus seinem Leben)	222
Texte von Mehonošin	224
MÄRCHEN, SAGEN UND ERZÄHLUNGEN	224
125. Der Fuchs und der Wolf	224
126. (Über sein Leben)	226
127. Über den Wassergeist	226
128. Über den Waldgeist	226
129. Über das Horchen	228
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	228
130.	228

KLAGELIEDER	230
131. Lied bei der Hochzeit	230
lieder	234
132. - 134.	234
Texte von Plotnikov	238
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	238
135. (Die Rübenenernte)	238
136. (Das Schicksal der Schwiegertochter)	238
137. (Über das Eggen)	240
138. (Auf dem Eis eingebrochen)	240
139. (Verirrt)	242
140. (Die Fahrt zur Mühle)	242
141. (Über das Fest)	244
142. (Die Mädchen ertranken)	244
Texte von Popov	248
ERZÄHLUNGEN	248
143. Heirat	248
144. Ein Traum	248
RÄTSEL	248
145.	248
SPRICHWÖRTER	252
146.	252
lieder	252
147.	252
KINDERREIME	254
148.	254
Texte von Starcev	256
MÄRCHEN, SAGEN UND ERZÄHLUNGEN	256
149. (Die böse Stiefmutter)	256
150. (Zehnrubelscheine und Kröten)	258
151. (Gold und Teer)	260
152. (Der Däumling)	264
153. (Der törichte Ivan)	266
154. (Die Frau des Offiziers)	268
155. (Sieben kleine Geißlein)	270

156. (Der Esel, der Hund, die Katze und der Hahn)	272
157. (Über den Wassergeist)	274
158. Der Waldgeist	276
159. Der Waldgeist	276
160. (Über den Waldgeist)	278
RÄTSEL	278
161.	278
SPRICHWÖRTER	280
162.	280
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	280
163.	280
LIEDER	282
164. - 175.	282
Texte von Tret'jakov	288
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	288
176. (Die Rübenenernte)	288
177. (Das Holzhaus und das Eishaus)	290
178. (Kinderhüten)	290
179. (Erinnerung an die Schulzeit)	290
180. (Der Tod des Pferdes)	292
181. (Der Kauf einer Kuh)	292
182. (Das Urteil)	292
183. (Auf Arbeitssuche)	292
184. (Das Geldverdienen)	294
185. (Ein Vorfall beim Fest)	294
186. (Die Wahl der Ehefrau)	294
LIEDER	296
187.	296
KINDERREIME	296
188.	296

VORWORT

Toivo Emil Uotila (1897 - 1947), Dozent für finnisch-ugrische Sprachforschung, befragte 1942 - 43 syrjänische Kriegsgefangene in Finnland und besuchte i.J. 1930 als Stipendiat des Petsamo-Komitees einige in Petsamo ansässige Syrjänen. Er befragte in diesen Jahren alles in allem 47 Personen (Männer); das dabei gewonnene Material ist in insgesamt 80 blau eingebundenen Heften enthalten. Bei den Texten handelt es sich hauptsächlich um Folkloretexte: Märchen, Sprichwörter, Rätsel, Lieder, Kinderreime und Lebenserinnerungen der Erzähler. Die Hefte enthalten Material aus fast allen Mundarten des Komi-Syrjänischen und Komi-Permjakischen. In den Jahresberichten der Finnisch-ugrischen Gesellschaft finden sich die folgenden kurzen Hinweise auf die Sammelarbeit:

Auszug aus dem Jahre 1942: "Dozent T. E. Uotila hat seit Mitte Juni ständig Forschungen im Kriegsgefangenenlager betrieben. Er hat eine große Menge syrjänischer Texte erhalten..." (JSFOu LII)

Auszug aus dem Jahre 1943: "Dozent T. E. Uotila hat sechs Monate lang in verschiedenen Kriegsgefangenenlagern syrjänisches und in geringerem Umfang auch wotjakisches und tscheremissisches Sprachmaterial, in erster Linie Texte, gesammelt." (JSFOu LIII)

Diese handschriftlichen Texte verblieben nach Uotilas Tod im Gewahrsam der Finnisch-ugrischen Gesellschaft. Mit ihrer Veröffentlichung wird nunmehr begonnen, und als erster Band erscheinen die komi-permjakischen Texte, die Uotila in insgesamt 14 Heften nach Befragung von 12 Informanten aufgezeichnet hat. Die Texte sind nach Mundarten und innerhalb der Mundarten nach den Erzählern geordnet; das Repertoire jedes Erzählers wurde weiterhin nach Folkloregenres aufgegliedert.

Uotila verwendete die phonetische Transkription zur Aufzeichnung der Texte. Sie wurde bei der Veröffentlichung unverändert beibehalten. Uotila hat die individuelle Aussprache und Grammatik jedes einzelnen Erzählers exakt beobachtet und selbst etwaige Dialektwidrigkeiten nicht umzuändern versucht.

Die syrjänischen Texte wurden zunächst ins Finnische, dann weiter ins Deutsche übersetzt. Die deutsche Übersetzung folgt recht weitgehend dem Original, aber stellenweise waren freie Übersetzungen unumgänglich. Zugunsten der Lesbarkeit wurden in der deutschen Übersetzung Konjunktionen sowie pronominale Subjekte und Objekte hinzugefügt. Diese Ergänzungen wurden nicht durch Klammern kenntlich gemacht. Die Klammern im deutschen Text enthalten Anmerkungen Uotilas oder Erläuterungen des Übersetzers. Alle russischsprachigen Übersetzungen im syrjänischen Text sind Anmerkungen Uotilas. Die Gliederung der Texte in Abschnitte wurde vom Übersetzer vorgenommen.

Bei der Übersetzungsarbeit unterstützten mich durch umfangreiche Hilfe und wertvolle Ratschläge meine akademische Lehrerin, Frau Professor Raija Bartens, sowie Herr Dozent E. A. Igušov aus Syktyvkar, der keine Mühe scheute, sowohl brieflich meine Fragen zu beantworten als auch bei seinem Aufenthalt in Finnland im Herbst 1984 mich persönlich zu instruieren. Bei der Übersetzung der komi-permjakischen Texte gab mir auch Dr. phil. Robin Baker nützliche Hinweise. Ich hoffe, daß ich ihren Hinweisen gerecht werden konnte. Meinen ergebenen Dank sage ich ihnen sowie allen anderen, die ich bei meiner Arbeit mit Fragen bemüht habe.

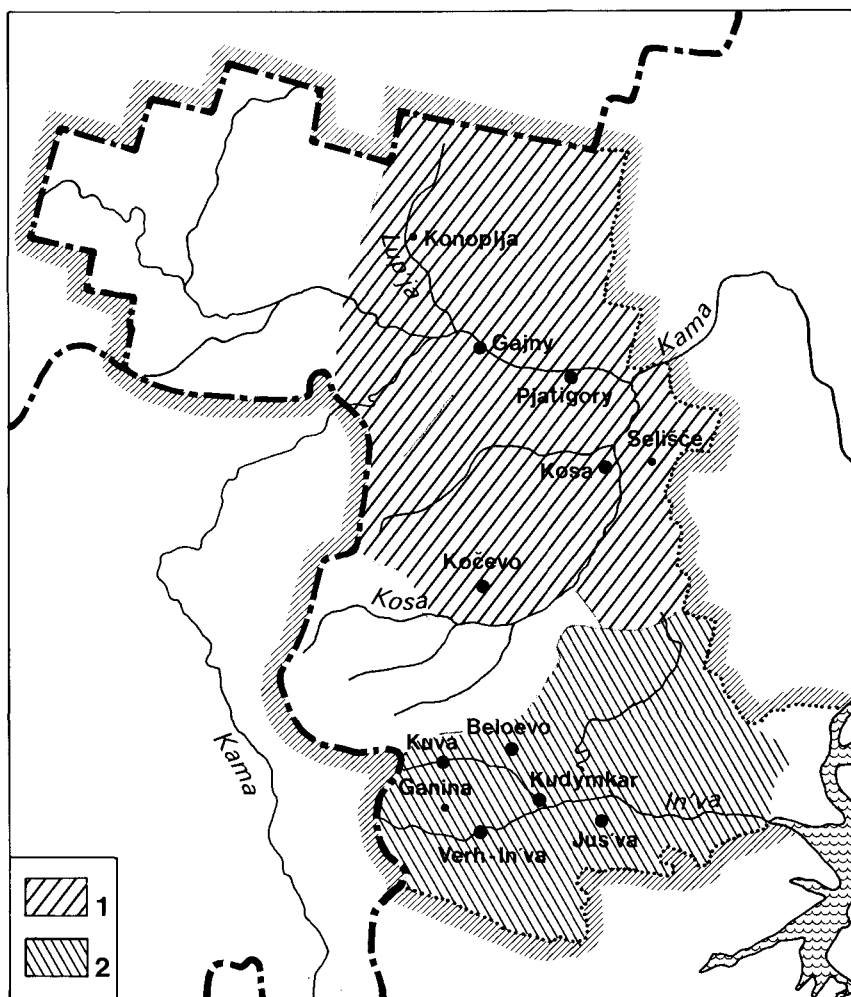
Die Übersetzung aus dem Finnischen ins Deutsche stammt von M. A. Gabriele Schrey-Vasara. Die phonetischen Zeichen im syrjänischen Text wurden von Cand. hum. Anneli Peräniitty handschriftlich eingefügt. Stud. phil. Pertti Pyhtilä schrieb den deutschen Text für den Druck. Ihnen allen danke ich herzlich für gutes Arbeiten.

Der Finnisch-ugrischen Gesellschaft danke ich für ein langjähriges Stipendium, das mir die Arbeit mit den syrjänischen Texten ermöglicht hat.

Kirkkonummi, am Geburtstag Aleksis Kivis, dem 10. 10. 1984

Autonomer Kreis der Komi-Permjaken

(Gebiet Perm, Russische Sozialistische Föderative Sowjetrepublik)

1 Nordpermjakische Mundarten

2 Südpermjakische Mundarten

(Kartenskizze auf der Grundlage einer bei R. M. Batalova, Komi-permjackaja dialektologija, Moskau 1975, S. 6 abgedruckten Karte.)

NORDPERMJAKISCHE MUNDARTEN

Texte von:

DĚMIN, Nikolaj Il'ič

geb. 12.05.1920 in Berězovka (Dorfsowjet Bad'insk, syrj. *bad'da*). Der Vater ertrank, die Mutter zog darauf nach Konoplja und heiratete dort wieder. Dëmin hat sein Leben in Konoplja, im Bezirk Gajny verbracht.

ISAEV, Valerian Savel'evič

geb. 15.08.1909 in Isaevo (früher Name des Dorfes *kydžeseva*), 15 km östlich von Gajny an der Kama, im Bezirk Gajny, im Dorfsowjet Pjatigory.

SYČOV, Stepan Ivanovič

geb. 13.01.1908 in Selišče, im Bezirk Kosa. Er hat ständig im Dorf Selišče gelebt.

1.

tšəlad' dirni eddēn jei veli. bat-mam munasε udž.vilε. menε kolasε gortε i nakà.žitase: "hé-ki.ttšē en mun gortiš! tšəla.ttē en jenelt gortε i en vošti, to loktam gortε, nēr šerīn vajam, sek tšiste vatš-kala." no me eg kilzilli bat-mames i kote.rta tšəlad' dīnε. kaga kola gortε. no bat-mam loktasε gortε i tēdnalasε i epe.t videni, greži-tenī neren. no tšəlad'ε oz pukalši gortin, vek muna kotra.šni dēre.v-ņas. kikiš li kujimiš voštīli utšēt kaga. no bat-mam kilisε, me voštīli kaga. sek meniṃ mam i šuvε: "no, eni tšiste neren neita!" no mam munas viliš udž.vilε. "a te", šuvε, "hé-ki.ttšē en mun!"

2.

tšəlad' dirni eddēn jei veli. bat-mam munis udž.vilε, a me kote.rti dēre.vna maṭšēn orsnī. etik dēti.na meniṃ lijis maṭšēn roža, no me legaši da kutšišim košq.šni. etšid me silε vatški peḷ-bokas. sija legašis eddē.nžik meiš da iz boštis kijas i meniṃ lijis juram. menam juriš vir pondis petni. no me gortε poli lokni, pišji verε. bat-mam i suše.djez košjenī menε, no ez addžε etik lunε. no medi.k lun košjisε, bera. ez addžε. kujime.dž lun košjisε i addžisε. mam juva.lε: "mīla, zon, pišjin?" no me vištali: "vot a l'e k š e i ket košqšim da jureš potketis. sijen me poli lokni." no mam tšegis nēr

da eššë buržika vatška·lis neren. "eššë mediš pišjan, sek buržika vatškala."

3.

tšəlad' dirhi bat·mam munisë udž·vilë, a mijë tšəlad' tšuke·rttšim šizimën dai pondim šornī·tni: "kolë karto·vka peža·vni." no menim dum vilë ušis: "lokte mijanë sarajë! bijasam da pežalam karto·vka." no menam špi·tša ez vel gortin. tevà·riš šuvë: "mijan em špi·tša gortin. me muna, špi·tša vaja i bijasam." no bijasim mijë. a seten veli i·džas. seki i·džas ezjis. mijë polžim da kote·rtim dere·vnaë višta·lni suše·tkajezle. sušetka vi·dže·tlis. eddën nin sottšë i·džas. tšožik kote·rtis da višta·lis starikjezle. stari·kjez loktisë i ku·setisë. no mijë polam veli višta·lni bat·mamle. no etik dëti·na višta·lis staru·xale. a staru·xa višta·lis menam mamle. mam i juvalë menšim: "ki·dži miž, zon, eztit?" a bat' lega·šis bura i tasma·n jona vatška·lis. "tijanle šetan·ke voła, tijë bitsen sotat."

4.

tšəlad' dirhi muni vel košjini. mesta šušë d'ž e m i - d'ž i b , vit versta sajın. no vel addži i jurei berge·ttšis i voši. og addži, kitššë munni. ritëdž oli. vel le·dži ber. kila, ritnas kitsa·šë vok. me vodi muë i kilza, kin menë kitsa·le. me kili voklën geles. no me pola veli munni. i bertias šoždaki muni taja geles vilë, vok diñë. vok i jualë: "kiten velin? mīla dir en lok gortë?" me šuva voklë: "me vel addži i voši. og ted, kitššë munni." no vok šuvë menim: "te", šuvë, "kolttšë tattšë! a me muna ilë·žik i kitsa·la." no me puka·li, puka·li da i lanti. no vok lokte sija mestë. me seten uža. no vok

menε vide: "kidε te pondan etnat vetle·tlini, on-kε velettεi utset-
 εan veret vetle·tlini. ki·dži sek bidman da pondan olni!"

no miε loktim gortε. batlε-mamlε vok višta·llε: "sija oz velettεi
 veret vetle·tlini, a vele·ttε ušni verin." a bat šuvε: "kolε, zon,
 vele·ttεini. bidman da kod tenid višta·llas, ki·dži kolε veret vet-
 le·tlini. vere-kε munan, kolε vi·dže·tni šondi vilε da ešše vi·dže·t-
 ni kolε pu-uljez vilε. šondien munan, ki·ttε tenat kol·ttε šondi, si
 šerti i vi·džet. a uljez šerti vi·džet, uljez vi·džeteni oīlan mu^vε.
 si šerti i, zon, velettεi!"

5.

gožumen strada-pera tom di·ni bat-mam munisε udž vilε. no miε
 tšēlad tšuke·rttεim dasen i munim suše·d ru·džeg pi·tške grañ kerni.
 suše·tka addžilis mijanεs i bεr munis stari·klε višta·lni. stari·k
 loktis ru·džeg di·nε, vi·dže·tni ru·dže·giš grañ. boštis nεr i vettε
 mijan šerin. no me lokti mam di·nε. mamlε vištala: "p e t r a starik
 menε nεren neitε bi." mam juvalε: "no, mīla neitε?" a me vištala
 mamlε: "ru·džeg pi·tške veli keram grañ." no mam boštis nεr i dava·i
 sitanε ku·lni nεren. a stari·k šuvε: "ešše·kε addžila ru·džeg di·niš,
 to pe·tšeren sitantε pe·tšerala." a me šuva: "ettεid og lok tenat
 ru·džeg di·nε."

6.

miε munim vere vokket ki·žini. veška·lim ku·ni·tša šled vilε. no
 pondim šledi·tni ku·ni·tša. addžim ku·ni·tša i vijim. ku·tšik kulim.
 nεr vilε zeltim, med abu tšukreš. nol lun vetle·tlim verin. loktim
 gortε. ku·ni·tša-ku·tšik vuza·lim.

7.

miĵe vokket munim verę urjez kiĵni. kik lun vetle·tlim verin. i veška·lim seĵšem mišo·k viĵe. viđđe·ta, miĵ-kę taja mišo·k viĵin par petę. me voklę šuva: "miĵ-kę tatęn em, kuĵi·tša iĵi oš." no vok šuve: "taja šondi šontę i par petę." mijan veli pon, ĵim s o b o l'. me kitsa·li pones. pon loktis settšę i kiĵiš petę par, srazu settšę piris nora i garjišę. no ošlę šedis mijan pon i đđagetis. no miĵe polšim i kote·rtim gortę. višta·lam baĵ-mamle: "vot settšęnin oš-gu em." no peri·žžik vok, baĵ i suše·d munisę taja mestę. a oš pišjema. no oš beršan vetšišę, vetšišę, ez verme vete·tni. loktisę ber gortę.

8.

mijanliš meš šojis oš. no miĵe munim vokket oš viĵni. mestalę loktim. oš abu setęn. mešlen jur vaĵaittšę setęn. no miĵe kerim laba·z. kajim laba·z viĵe. no tšas kuĵi·m pukalime setęn. vok šuve menim: "vaĵ kuritamę!" me šuva voklę: "miĵ-kę settšęnin kilę rešet-tšę. nave·rnę loktę oš." a vok šuve: "eni oz lok? pemde ĵin." no vok menę kilzis da ez pondi kuri·tni. popero·ska puktis peĵ saję, da pondim vitšiši·šni ošęs.

no kik minuta berin oš loktis, pukšis i viđđetę, kilzę, abu-ja setęn kod-kę. no oš pukalis, pukalis i pondis šojni. no vok menim šuve: "liĵ te pleşas! a me liĵa šelemas. sek oš skere·žik kulas." no me liĵi pleşas. a vok liĵis šelemas kik-svola piššalen, no oš oz ted, kiššan loktis puĵa i krugo·m viđđetale i adđšis tšin i srazu pondis gišja·lni pu. no voklen veli pika. pika šujis emas. a menim tšektis liĵni pleşas. no me liĵi kikiš. oš eššę buržika pondis gorzini. no vok menim šetis pika da tšektis kutni pikasę. a vok aĵšis

lijis eššë-na ošlë šelemas. no oš settšë ušis. no ez kut gorzini. no miže ogë lištë lettšini oš diņe. no kik tšas berin lettšis vok da eššë ettšid lijis. a oš kulema nin veli. no me tšetš lettši vok diņe. i pondim kuri.tni. no kuritimë, šornitim i loktim gortë. vištallam batlë i mamlë. no bat-mam ozë veritë. "no ašin-asilnas munamë i vajam oš-jgä, ješli on veritë."

no asilnas dodđalim vel i munimë oš-jgä vaini. no veljez poleni i oz loktë oš diņe matë. no menam vel minis da pišjis bītsen dodđn. dodđ žugdalis. no bertias vok menim šetis međ vel. ačšis kotë.rtis medik vel beršän. vel kutis, vaje.tis i dava.i menë vidni. no tšegis nër i menim sitanam vatškis pel kujimiš. no keris vok se,tšëm kuž puiš naridž. no oš-jgä kerta.lim nari.dž.vilë i vajim gortë. bat-mam divuitšëni i bītsen jezis tšetš divuitšë.

9.

gulaitan-pera, veskreše.nna munim tevà.rišket gulq.itni. i dum vilë ušis nilka. taja nilkaket oddžik gulaitli. nilkalen bat-mam ez vel gortas. no, me piri nilka diņe. sapo.ggez tšelti, vešjan tšelti, peňžak tšelti. vodim užni. a taja nilkalen sojis addžilis, kotë.rtis višta.lni batlë-mamlë. bat loktis i srazu vi,džë.tni mijanës. loktis, vi,džë.tlis, me seten kuila. i munis setiš. no, me polši. dava.i pišjini. se,tšëm ošta addži kriša bokiš i oštaet tšëttšë.lti pe,tšer piže. i kotë.rti gortë. gord diņin puka.li, puka.li. i dava.i munni ber nilka diņe sapog.korni. nilka šuvë: "sapog batë nuvis šeras." no, me lokti gortë. i pukala. loktis vok gortë. juvalë menšim: "kiten velin? kitšë košin sapogjeztë da vešjantë da peňžakte?" "me veli

nılka dının, bıtseñ settsının kılı. laktis batıs nılkalen i munis
ber. a me sek bıtseñ i kılı."

no aşınas asıl nas lakte stari·k i şeralę. vok juvalę: "k o l' alen
sapogjez da veşjan da peñzak tijanin?" starik şuvę: "mijanin." "a
mıla mırddın?" starik şuvę: "mıla menşim nıles penę, sijen me bıtseñ
i boşti şeram." no vok şuvę stari·klę: "vaj ket' sapo·gjesse!" "no,
me şeta tenit. a sıle og şet." no vok munis sapog·jezla i bıtseñ
vajis.

10.

tşuži, bıdmi şed ver şerın
dėrevna·is peti,
nolli şera tşorit dęrem
da rin·ke·m bire·ti.
ker me sulti as kok jile
da uđž berde kutşı·şı.
zipka dorın utşet kaga
oı i lun gıttşe·ti.
berdiş kaga dır oz buras,
abu sılen lantem kil.

11.

aleı, rozeveı lentetşka
jaşşikın ne mesta.
trıždı proklat neris mis
menim tatın ne mesta.

12. vot

kor-ke služitlĕmaš salda·ttez po dvatsak pjaǵ·geden. i etik
 služitem dvatsak pjaǵ·godo·v. i sija služitem baraba·ńsikĭn i
 leǵǵemaš siję gortas. kertevgi tuijez abu vellemaš. sija munem
 pōden. i pondem munni. i sija služitema dvatsak pjaǵ·godo·v i
 sarle abu adǵilēm. i petem egra·da saje. i kvaķittšēm, šte "sarle
 me eg adǵil". i bergettšas ber viǵǵe·tni sarle. sar silę pantašas
 i sija juale sarisliš, šte "me služiti dvatsak pjaǵ·godo·v i sarle
 eg adǵil. bergettši ber viǵǵe·tni sarle." sar šu^v: "nerevit
 ěvna!" sar aššis paš-keme paštalas i kore salda·tle. salda·t pīre
 si komlataę. i sija viǵǵe tšes sarle. sar šetę silę ki i kijas
 zolotu·ška ğeġga. i kijas sija kolas. salda·t viǵǵe, kijas
 zolotu·ška ğeġga. i bergettšę i mune gortas.

a munni ilin i poden. mune ěe-etik sutki. loktas ğere·vna.
 ğere·vna kuš egǵen i sija eta ğere·vnaĭn pmdas. ušni ju^v ašas. ěe-
 ki·n oz led^š. sija adǵilas baġaiš bi. pīras baġaę. baġaĭn bi
 sottšę. a ěe-ki·n abu. sija seten ušni pondas. pīras ušni polo·k-
 ultę i gušen viǵǵe·tle. pīreni kika, inka i miš·k. i vajeni nija
 šoġni i juni dinanis. puktęni pīza·n vīle, lešgettšęni šoġni. salda·t
 baraba·nġen tarkhitas. nija polšasę i pīšjasę, šoja·n ju^v a·n kolasę.
 salda·t petas polo·k-ultiš. šoja·n ju^v a·n baraba·nę teťšas. salda·t
 velem tšig, ěem silen abu velem. i petas i mune. šoġni, juni eni em
 silen. munas ilę ěi egǵen. loktas ğere·vnaę. pīras ķer-kuę. juasę

šottši·šni, a sija veļem keža·j inis važ sar. i juasē siliš salda·tliš: "kid'ž eni služitēni?" salda·t vištalas tšiste, kid'ž služitē i kid'ž lokte. i eta važ sarliš bessez mirgēmaš ker·ku, bur dvuketa·žnoje ker·ku. i sija ju^valē salda·tliš: "mōžet te dīr služitin salda·tin, kužan vašē·tni enē bessezlē?" salda·t šu^vē: "mōžet i verma. dor menim tšugi·nnež gre·kkez i troska kertēveje." vot eta keža·j in doras gre·kkez i troska i šetas salda·tle strok kujim lun, kujim lungn vašē·tni enē bessezlē ker·kuiš.

vot, pemde. salda·t mune ož·kežē ušni eta pustē·i ker·kue, pīras i pukšas pīza·n saje. kidž ož·šer lo^vas i bessez pīrase tīr ker·ku. i i·džī·džīk bes salda·tle šu^vē: "miļlē loktin tattšē? me tenē šei·tša·s vašeta eta ker·kuiš." salda·t šu^vē: "vai, pondam orsni kartijejn!" i bes pukšas. i pondase orsni. salda·t enē tšugi·nnež gre·kkez šetas beslē. a qšis šoje take·i gre·kkez. bes kurtšēltas gre·kle. pīnis oz mērtšē. a salda·tlen mērtšē. bes dumaite: "salda·t vīna. gre·kkez šoini verme a me og vermi." i ašnis orsni kartijejn. i bes poigrivat. i poigra·l bitse·n, ker·ku i aššis besseš. šei·tša·s salda·t tšētšas pīza·n saiš. streitas enē bessezlē bitse·n i pondas vele·tni as nōdžas. a bessez nēm oz tede. i·džī·džīk bes pukale pīza·n sajin i vi·dže·tle aššis besseš, kid'ž velete salda·t. a salda·t troskanas neite, tšiste šurreznise tšēglalas. a eta beslē aššis besseš lovas žal. i salda·tle šu^vē: "led'ž, ker·ku šeta!" salda·t šu^vē: "og led'ž. dava·i ker·kuse tšištit bitse·n i tožno le·dža!" ena bessez skere ker·kulē tšištitas. i salda·t bessezlē le·džas.

i loktas salda·t keža·j in dīne i vištale, šte "bessezlē vašeti". keža·j inket munež vi·dže·tni ker·ku. a ker·ku ki·tše·m vellem oddžik, se·tšē i šei·tša·s. i vot keža·j in salda·tliš ju^valē: "mi·tejīt kolē, sije i šeta i gortēdžat nu^va." salda·t šu^vē: "nēm os·kol. totkē gortēdžat nu!" keža·j in kujim vel doģģalas i salda·tle pukšetas tēle·gaē i strošņikē medetas.

vot, salda·t lokte gord·dinas hi. i vettsēni salda·d berin troika vellejēn. iksēni: "sulal, salda·t!" salda·t sultas. i sijē bēn bergetēni, kite·n služitis, settšē bēn nu^vēni. a salda·t gortēddšas nevna totkē ez vermi lokni.

a sarlen nil vetletem peššo·raē oinas. i biretlem baķi·nkajez duvatsak par ojen. i jeta sar tšekte nilkasē salda·tlē kara^vulī·tni, kittšē sija vetletē. i šetē salda·tlē sar strok ku^ji·m sutki "kid^š ku^ji·m sutkign on vermi kara^vulī·tni, to me tenē ljiła. a verman·kē kara^vulī·tni, to nu^va gortēddšat." salda·t tšektas bošni tšekverķ vina. i kittšē nilkais pirallē, settšē salda·t pukšas, tšekverķ vina ju^vištas i oz vermi kara^vulī·tni. a nilka oinas vetlas. ašinas salda·t tšetššas. sar jualē: "vermin, en kara^vulī·tni?" salda·t šuvē: "eg vermi." i medi·k oje tōžē sid^š.

i lokte pošle·dneji o. salda·t sija oje vina oz ju. nilka loktas salda·t diņē i kilzē. salda·t oz uš. nilkalē pirmi peššo·raē oz tuī. salda·t kille. a nilkalē kolē munni šorovno. i nilka pīras peššo·raē i koterte. a salāa·t tōžē sī berin koterte. no nilka kolās salda·tlē. salda·t viđžetē, kik bes koššēni, jukalēni sapogī·jes ašnis vetleta·nnez i šapka oz·adāšan. ena besses kiķa adāšilāsē salda·tlē, koģga salda·t enē besseslē velētis. i jena besses polšāsē eta salda·tiš i kolāsē šapka i sapogī·jes. salda·t kemalas sapogī·jes i puktas šapka juras i jengn sapogī·jejen šagnalē versta·en i kiken i vetas etē nilkalē. a nilka salda·tlē oz adāšē. salda·t nilkalē dehimaitē i padtalē ove·š tuī. i loktasē kittšē nilkais vollillē. a nilkais vollillem vološe·bñik diņē. vot i petasē nilka i vološe·bñik gulā·itni sadē. i nilka vištalē vološe·bñiklē, šte "menē kara^vulītēni". nilka boštas ja·blek. a salda·t boštē kiķē. a nilka medi·k jablēkkez boštē kiķē. a salda·t boštē hoīē.

i nilkalēn reme preditē. kolē munni bēn. vot nilka pondas kotē·rti bēn. i koterte. baķi·nkajez etikkez bīrasē. niје tšapkalas, kema-

las medi·kkejε i kotεrtε. a salda·t sijε ođžalas i loktas oddžik
 i vodas ber as mestas. nilka loktas. salda·t užε. nilka dumaitε,
 salda·t ez vermi kara^vulī·tni. vot, salda·t tšęttšas. sar korε sijε.
 i pukšasε kujimna·nnis piza·n saje i sar salda·tliš ju^valε: "vermin
 en kara^vulī·tni?" salda·t šu^vε: "vermi." a nilka šu^vε: "ez vermi."
 a sar šu^vε: "mije·n dokazitat?" a nilka kiske jablęk. a salda·t
 kiske kik jablęk. nilka kiske kik jablęk. a salda·t kiske nol'
 jablęk. i sarle šu^vε: "vot i dokaza·tel'svo!" vot sar salda·tle šete
 zoloto mešę, tšik i dođgalε kuji·m vel i nu^vε salda·tle gortędžas.
 vot salda·t loktas gortas i šęitšas olε.

13.

kor-kε velema bogà·tegi m a r t i · š k o. silen tšęlqđ'abu olęmaš.
 a sija ġere·vñain šogalema ińka kujim ged. i settšę loktem riņas
 stari·k. a eta stari·k velema jen. i sija oje tšužęmaš zonka beđña·k-
 len i nilka bogà·tegi m a r t i · š k olen. i settšę ešji·n-odžę
 loktem ańgil i jualε: "a tšis jenis tatę?" jen šu^vε: "tatę."
 ańgil ju^valε: "kittšę enę gišni zonkasε da nilkasε? zonkais beđña·k-
 len a nilkais m a r t i · š k olen." jen šu^vε: "gižę zonkasε olni i
 nilkasε tožę olni i imeitni eta zonkalε bogà·tegi m a r t i · š k o-
 liš ime·ńńε."

a eta kođga ińkais šogalema kujim getsε, sija strazu pondęma
 veška·lni. i sija oje veškalema. i jen užas setęn. a eta ińka ete
 bašnilę kilas. aski jen tšęttšas i munas. a eta ińka bogà·tegi
 m a r t i · š k olε ete bašni^jezle vištalas. i eta bogà·tegi m a r -
 t i · š k o munas beđña·kliš kagalε bošni. i šu^vε beđña·kle: "te
 uzal meni m kagate. te olan umęla, a me bitta. meam em nil, kiđž
 nija tšužisę etik oje. me bitta i getrala." beđña·k seglašittšas
 uza·lni i za sto ruble·i uzalas. i eta bogà·tegi m a r t i · š k o
 boštas i nuętas. i nuęti·kas pos-ultε tšapkas ete kagalε, šte bi

eta beđna·kľgn zongtška siliš ime·ńńez imi·t.

a eta reme velema telnas. i kak·ra·z si berin pondemaš vaini bogà·teǵ m a r t i · š k o ľe teva·r. i nija loktikanis ete kagale pos·ultiš adđžas. i kruggn limis silma. i tšvettez bidmeni. a etikľn kagaes tođe abu olemaš. i sija ete kagale boštas i tulu·pe kaķķas. i loktase bogà·teǵ m a r t i · š k o orde. bogà·teǵ m a r t i · š k o viđsete: kagaiš sija. i eta miži·kliš juale: "kiti·š te etije adđšin kagale?" miži·k vištale pos·ultiš: "ettšgm mestiš." bogà·teǵ m a r t i · š k o bera· ete kagale bošte. a miži·k oz bi uzal. no pošle^jas i uzalas za sto rubľe·i. i eta m a r t i · š k o ķeras jaššik štekla·nneje i settše ete kagale puktas, ignalas i morjoľ leđžas. i eta kaga kiltas ul·derlah. a settšin bereg dorin olemaš mana·škaez. i etik lettšas vala. i ete kagale adđžas. vedra·^jez tšapkalas i kotertas bër i vištale iđžiddžiknisľe, šte "bereg dorin jaššikin kaga lolja". šei·tša·s kiken munase i ete kagale boštas. i bittase vošem·na·tsaķ gedē^šš.

i eta m a r t i · š k o settše mana·škaez diņe vollillema. i etik mana·ška vištalas ete zonkale, šte "mije adđšime ettšgmte mestiš i bittime užē· vošem·na·tsaķ gedē^šš. i kiđš ete zonkale pondime vidžni, i oľni pondime buržika." i eta m a r t i · š k o zonkale bera· pondis korni, šte "tijanľe vidžni muškeje os·tuǵ. vaiťe sije menim. me sije medeta gorte. meam em nil i getrala si saje. i pondase oľni."

šei·tša·s m a r t i · š k o gižas pišmo i šetas eta zonkale i gižas sidžš, "kiđšš pondas lokni bogà·teǵ m a r t i · š k o orde, i inis šte·bi· verdis ponnezľe". silgn velemaš ponnez vižlo·kkez. i eta zonka koterte i siľe pantašas stari·tšo·k. i siliš pišmo·ľe korē. zonka šetas. eta stari·tšo·k sije pišmo·ľe košalas. i gižas viľe, šte·bi· "kiđšš loktas etattšgm zonka, i te strazu getral". bogà·teǵ m a r t i · š k oľn inis siđži ķeras.

diř·mijiš lokte m a r t i · š k o gortas. viđsete, eta zonka si ordin. ponnezľe abu verdemaš a getralemaš. "a me gižli verdni ponnezľe." a eta m a r t i · š k o oz ľubit ete zonkale. užē· sija

sīlgn šak. no ete šaklē kolē kontšī·tni, šte·bi· sija ime·nē ez lađe·it. i medēte tedni aššis ime·nē šmei diņe. tētšas kotō·motška i medētas. vot, eta zonka i muņe.

i loktas rekā. i setgn vuḍḡettšīš. olē užē. tritsak godō·v. i eta zonkališ jualē: "kittšē te munan?" "me muna tedni m a r t i·š·k oliš ime·nē." i sija vuḍḡettšīš tšekte tedni aššis: "dir·ja·i ššē me ponda estēn vuḍḡettšīni?" zonka šu^vē: "verma tedni." vot, vuḍḡetas. i zonka muņe. a tui vilas veļem kurga·n·mīs. i setgn elttšē etik kok vilas maje·g vilin tritsak godō·v. i sija tōže tšekte tedni aššis: "dir·ja·i ššē me ponda estēn elttšīni?"

vot, zonka loktas šmei ordēd^š. šmei gortas abu. tolke inīs. inīs zonkalē šu^vē: "loktas·kē sija, tenē šojas. no me tenē lešēta bula·vkaē. a me ponda ju^va·šni, miž tejit kolē." vot šmei i lokte, pīras i šu^vē: "rodž·duk kilē. kin·kē nave·mē em." inīs šu^vē: "abu ne·ki·n." vot pukšasē pīza·n saje šoini. inīs i ju^vašē: "una·ja m a r t i·š k oļgn ime·nē?" sija vištalē: "minda·kimgrin dšvez·da·ez, simda·i sīlgn ime·nē." i ju^valē: "dir·ja·pondas vuḍḡe·ttšīni eta šor vilin vuḍḡettšīš?" a sija vištalē: "kittšē·d^š ne·kinlē. kijas veslo·os šet i šo pondas vuḍḡe·ttšīni." i ju^valē: "dir·ja·i ššē kurgan·mīs vilin pondas etik kok vilas elttšīni mort?" "a sija pondas elttšīni, kittšē·d^š silē berēn oz vatške."

no eta zonka i kilzē i šmei šojas i munas ber. inīs zonkalē ber bula·vkaš lešētas i ju^valē: "kilin, miž vištalis?" zonka šu^vē: "kili bitse·n." vot i pondas bēn munni. lokte kurgan·mī·z·dīnēd^š. i eta mort iksē: "no miž tedin?" zonka šu^vē: "lokta vot i vištala." zonka loktas, beģēn setas beras. i sija kiššas zolote·i izzejgn. zonka boštas enē izzezlē, minda kolē, i muņe. lokte vuḍḡettšī·š·diņe. vuḍḡettšī·š iksē: "no miž tedin?" a zonka šu^vē: "lokta i vištala." loktas zonka. vuḍḡetas i vištalas: "kittšē·d^š mortlē kijas veslo·sē on šet i šo pondan vuḍḡe·ttšīni."

vot zonka loktas m a r t i · š k o ordε. m a r t i · š k o i ju^valε: "una·-ja ime·n^hε tedin?" zonka vištalε: "tejat ime·n^hε simda, minda· kimerin dšvezda·ez." i zonka enε izzezle kiskas kotomkaiš. a m a r t i · š k o ju^valε: "kiš te enε?" zonka vištalε: "kurga·n-mis viliš." m a r t i · š k o boštε mišgk i munε, košš^gε kolēm, nīla. loktas vu^džettšⁱ·š^h dine. vu^džettšⁱ·š^h veslo·sε sile i šetas. i vu^džetas. i vu^džettšⁱ·š^h pižjiš oddžik tšettš^heltas. a m a r t i · š k o settš^hε i kolttšas vu^džettšⁱni. a eta zonka olε i ime·ite m a r t i · š k oliš ime·n^hε.

14. oš jiliš

kor·kε velemaš stari·g^hda staru·ka. nīlen šoini nēm abu velema. stari·k munas verε. oš kuilε kolo·da bokin. koksε kolo·da vilε leptēm. stari·k kokas tšergen setas. kok oras. i vajaz gortas. kulās a genlε širas. staru·ka petške ošliš gensε. a stari·k jai pue. a oš pueveⁱ kok k^heras i loktε stari·k ordε. i pīrε k^her·kue. i a^htšis šulle: "dšurte, dšurte menam kok, etik kok, lipgveⁱ. staru·ka me^htšim gen petške. a stari·k jai pue." sišša kitā pirištas, a stari·k lešetas gir. oš vilε dūngas. gir ošlε vijas. vot nīlen i jai!

15.

služitema salda·t dvatsa^h pja^hg^hgodo·v i pondas lokni gortas poden. sile šetase gēnga rup·sòrok. a munnⁱ velema ilin. vot i munas dir ni eggēn. loktas gere·v^has. tolke etik k^her·kuin bi. pīras k^her·kue i ušni juasε. a kešā·^hin abu gortas. tolke kešā·ika. i ušas. ašinas tšettšas. kore šoini. a kešā·ika oz verd. no salda·t kore: "ket va vai!" kešā·ika šetas kik stopka va i kore gēnga sòrok kepè·jek. no salda·t šetas sòrok kepè·jek. salda·t vi^džette, vetlete pilin dšotš·kušā. bordis tšegem. a sijε kešā·^hinis vijema. vot eta

salda·t pilinlε keḡa·ḡkališ korε. no keḡa·ḡka korε siliš ḡnḡa rub
pilin ponda. vot salda·t pilinlε boštas i koto·mkaε puktas i munε.

loktas medig·gere·vnaed^īš. i bera pēmdas. a bijez abueš. vi·dḡḡete,
pošlē·dnḡi ker·kuo·kin bi. munas settšin. loktas eši·n·o·dḡḡe. i pervo
kilzε, kin seten ker·kuin. seten ker·kuin keḡa·ḡkaš da jez mort
šojnḡi piza·n sajin i baitenḡi. eta miži·k juašε keḡa·ḡkališ: "mije·n
te aššit miži·kte verdan i juktalan?" a keḡa·ḡka šuε: "tołke ḡnḡen
da va·stekan šetalla. a tekεt vi·dḡḡe·t, mijan berša· em šakḡi šoja·
nis i ju·an." i eta keḡa·ḡka sile vištallε, kite·n miḡi jem: "vot
mejam dḡodḡ·i·lin kertša·gain vi jem i škapjin vina· i kebre·gin
jai·tušaez. a miži·kele vištalla: 'podais kulnḡi i messez jel oz
vaje'." a eta salda·t kilzišε i pirni pondas. pos·e·dḡḡe kajštas,
gin gin keras. a eta keḡa·ḡka polšas, duma·itas, miži·kis loktis.
i etε miži·kle os·tet·kittšε voštini. i šuε: "me tenε šuja škapje."
vot sije škapje ignalas. tožno· petas ibe·s ošni. oštas. salda·t
piras, ušni juašε. a eta keḡa·ḡka oz bi ledš. no pošlejas le·dḡas.
salda·t tšeltšas i korε šojni. a keḡa·ḡka šojni šete a korε ḡnḡa.
a salda·tlen ḡnḡa abu. si·dḡi vodas ušni.

dir miḡi·š tožno· loktas keḡa·ḡin. vel juskas i piras ker·kuε i
ju·alε: "kin esten ušε?" inis vištalε: "salda·t ušε." keḡa·ḡin puk·
šas piza·n pone i korε šojni. inis vajas tšorite ḡnḡi i stopkain va.
keḡa·ḡin tšettšete salda·tle: "mōzet pe kinemid šimalε. lok etlagn
mekεt šoi!" salda·t tšettšas, pukašas piza·n saje. i šojni pondase
keḡa·ḡinkεt. keḡa·ḡin salda·tliš ju·alε: "te dir ni služitin. mōzet
miḡi·ke tedan. vot, mejam dugdisε olni poda. i messez jel oz vaje.
šojni nem lojis. vi·dḡḡe·t, tołke etik ḡnḡi i va. sišša nem abu. mōzet
te miḡi·ke tedan eta jiliš, mi·la· menam pondisε kulnḡi poda." salda·t
šu·ε: "mejam em vereḡe·tš koto·mkaam." keḡa·ḡin šu·ε: "ne·ke kiski,
vereḡitame!"

salda·t tšettšas piza·n sajis i koto·mkais verže·tšle kiskas i pondas verži·tni. salda·t pilinle jemen tšutkas. pilin šu^v: "hū!" keža·^jin ju^vale: "mi^j sija vištale?" salda·t šu^v: "goras pe jai^j em žaritem." keža·^jin šu^v i^jisle: "ne-ke vai taitš piza·n vilas!" keža·^jika koterte i šu^v: "ta-lun nevnetška tolke jais boštišti baza·riš. i ez velli mijan jais, i me vuneti vaini-te tejit." vot i vajas. salda·tket šojeni. i keža·^jin bera· tšekte verži·tni. salda·t bera· jemen kikiš tšutkas pilinle. pilin bera· šu^v: "hū, hū!" keža·^jin ju^vale: "mi^j sija se^jtšem tšorita vištale?" salda·t šu^v: "džo^j·i-las em pe braga i sur." keža·^jin i^jisliš bera· korē. a i^jis šu^v: "te ponda nevna lešetišti i vuneti vainit." no i vajas. keža·^jin i salda·t šojeni i ju^veni. i keža·^jin bera· tšekte verži·tni. salda·t pilinle kuji·miš jemen tšutkas. pilin bara šu^v: "hū, hū, hū." keža·^jin ju^vale: "mi^j sija vištale?" salda·t šu^v: "sija vištale: 'škapjin pe em vina· i džo^j·i-lin ker^jtša·gain vi i kebre·gin jai^j-tušaez'." vot i šojase i ju^vase i kodžase.

šeitša·s keža·^jin nu^vete salda·tle vi^j·tšē·tni jai kebre·giš. petase, vi^j·tšēteni, jai tir ešale tušajejen. i pirase bē, pukšase bera· piza·n saje i šojeni i ju^veni. i nilen šoini, juni tir piza·n-vil. keža·^jin i duma·ite: "vot, mejam kitšē· podais i kulēmaš." šeitša·s salda·tle tšekte verži·tni iššē. salda·t pilinle jemen tšutkas. pilin šu^v: "hū." keža·^jin ju^vale: "mi^j sija vištale?" salda·t šu^v: "škapjas pe em keža·^jikaitlen vil' mi^j·k." keža·^jin i^jisle tšekte škaple ošni. i^jis oz bi oš. no i oštas. i eta mi^j·k pišjas. keža·^jin kutni oz vermi. a i^jse kutas i settšed^jš neitas i labitš-ulte tšapkas. i keža·^jin salda·tliš ete verže·tšle bošte. salda·t šu^v: "og usal. mejim iššē· sija veržitas." a keža·^jin šu^v: "usal!" salda·t šu^v: "no lādne." i uzalas za sto ruble·i. vot salda·t sišša munas. gēnga silen eni tui vile em.

a keža·^jin vel doğğalas. doğğē te^jtšas šu i munas geređe usa·lni.

kiš^š tołke keža·j in munas, i jeta mort bera· loktas keža·ika diņe. keža·ika bera· šakgise lešetas i vajas piza·n vile tir pizan. vot i šojeni kiken i ju^veni. i kodāšasē. i tšettšasē, kuttšišasē ki ki diņe. i pondasē jektini. a pilin grātka vilin pukalē, vi^džetlē niņe. vot nija loktēni pilin diņe i grežitēni pilinlē: "āk te, ten tšuk^k menē en šedēt!" i kijeznisē kikna·nnis leptasē greži·tni pilinlē. a pilin tšettšeltas, etikisliš koknas etik kise kutas. a met koknas medisliš kise kutas i vi^džē. a sija pēra keža·j inis loktas. a niļen ker·kuin šum tołke. keža·j in tšoža pīras ker·kuē, vi^džetē: pilin kutēma kikna·nnisē, inkasē i vil miži·ksē. keža·j in boštas plēk i pilin le^dšas. a keža·j in pondas niņe neji·tni i settšed^š ž neitas, edva· tołke loljagš.

16. lēšni·kkez

kor·ke veļem lēšni·k. silen veļem pōn, eģģen bur. sija munem lesu·jtni. i tuļ vilas pemdem. i bokin iksē mortevēļ geļesen, lēš·ni·kle šu^v ē nimen. nim veļem i v a · n. i v a · n vi^džetē, kodgrin iksē. vi^džetē·ke, mīr sottšē bijen. i settšin iksē pi^tškas mort: "šetti menē, i v a · n, estiš." "a ki^dš me tenē šetta?" "ķeral beģ kušē i eta mīr vile puktj i me set peta." vot i petē žmeja· i šu^vē: "vot menē šettin, dak me tejit ķera bure." ju^valē i v a · nliš: "mij tejit kole?" a i v a · n šu^vē: "me ok tēd, mij te mejim bure ķeran." "a vot me tejit vištala. te pondan tēdņi o^dšlan kuji·m lun a tołke ne·kinlē. en vištāl, šte te tēdan o^dšlan."

vot i v a · n bergettšas i munas. loktas as izbu·škaas, šettaz bi i pukalē. i duma vilas ušas: sija oje sije šu^veni guša·lni. i v a · n dumaite, mij ķerni. ponse medgtas kara^vulī·tni. pon kotertas gortas. a keža·ika petas i pondas nei·tni ponlē. no pon guša·lni os šet. vorrez vollasē i bēr munasē. pon bēr keža·j in diņe munas. a keža·j in tēdē, šte inis ponlē neitis. vot, keža·j in dir mijiš loktas gortas i keža·ikalē šu^vē: "mīlā ponse neitin?" a keža·ika šu^vē: "ki^dš te

tedan?" a kežq·j in šu^vε: "vot, teda."

i oleni dir kod'ni. a kežq·ika kežq·j inliš ju^valε. ne rade voštis kežq·j inle. i kežq·j in dumaite višta·lni. a žmeja· es·tšekti ne-kinle višta·lni: "kidž vištalan, te kulan." a kežq·j in dumaite siš-ša višta·lni i kulni. inisle tšekte vaini tšqtskem paš-kem. vot, inis vajas. kežq·j in paštašas i šu^vε višta·lni inisle. a kuri·tšaez velemaš odi·nnatsak štuk. petu·k vele m dvena·tsatej. petu·k poz peretas, kuri·tšaezle pozjiš vašetas. i eti·kle koki·šte a medi·kle koki·šte i šu^vε: "meam odi·nnatsak inkaeje da vele·tnit verma. a te etike on vermi vele·tni. šu^van višta·lni i qštit kulni." vot miži·k tšqtsšas, boštas tatšma· i kutas inšε vele·tni.

17.

vot kor-kε me olli mačšika dinin. sija mene vi·džis umēla. a veli tediš. vot sija mene lešetis verēbe·je. sišša miž kerni menim! i me lebži guna·dere. i settšin kokaša, an·ki·tš-tuššez da miž koka. settšē pīrisε verēbe·ijez una. i niket šojam, kokašam. settšē loktisε kiq·zonka. i oštaezle tupkisε. a etik ošta kolisε. i settšē puktisε miše·k. i ašnis pīrisε guna·pītškas. i pondisε vaše·tlini verēbe·ijezle. verēbe·ijez lebženi settšē oštaas, kittšē·miše·kse puktisε. i me settšē lebži. i miše·ke pīrimε. ena zonkaez loktisε, miše·kle boštisε, kertlisε i gortanis vašisε. i pondisε miše·kiš šetta·lni. koğga kulgm verēbe·ijis, sije tšapkeni etere. a me pira šo ulta·žžik i ulta·žžik. sišša kolttši miše·kas etnam i lešetšši kulme. mene kiskisε miše·kiš i tšapkisε etere. vot me lebži gortε. mačšike mene adžilis i lešēdis pone. vot i dumaite, kidž bera·verttšini.

a etik miži·kliš gušallemaš kagaez. kidž totkε džin ged lo^vas, i gušalēni. no me muni si orde. sija mene primitis pestu·nε. me kara·vuliti silis kagalε i pestuntšqiti. vot me seten ola bura. verde, a

me gittšettšā zipka sajin. i lokte oĵ. i oĵnas ešĵiŋet pĵiris pilin.
 kagalē kvakitis zipkais i nujis. me sĵ berin vetšša. kežā^jin kilis
 i tožē vetššē. me veti, kagalē mirgĵi i vajim bēr. vot i olam. dir
 ĵi. kaga biĵmis ĵiĵĵid ĵi. sišša menē kežā^jin etkažitis. vot me
 lokti gōrte. maťsike ķeris bēr menē morte. i ola. no viĵžē šo
 unēla.

vot me teťši koto·mēťška i gortiš pondi munnĵi vertššĵini. vot i
 muna. lōktiz ĵere·vĵna. i me pemdi eta ĵere·vĵnain. a użni ĵe-ki·n oz
 led^{žž}. a etik ķer-kuin sotššē bi. me settšē pĵiri. ķer-kuin ĵe-ki·n
 abu. kaji pela·ťē, vodi i kuila. a pela·ťis toťke đĵineĵđđšas. a
 pelat' ultin sulalē kreva·ķ. kila·-ke pĵirni morttez. pĵirise kika,
 zonka i nilka. va^jise šakeĵi šoja·n i ju^va·n. pĵiza·n vĵlē puktise.
 i ašnis eta kreva·ķē vodise. a me bi viĵžeta. vot i ĵurĵs miškirta
 viĵžē·tni-ťē niĵē. i egĵen miškirťšĵi. a menim koto·mkaē ĵuram kiť
 šetis i me ni vĵlē uši. niĵa polžise, tšettšēltise i pišĵise. me
 tšettšĵi, pĵiza·n vĵliš šoja·n ju^va·n koto·mkaē teťši i dava·ĵ piš-
 ĵini. minda·-ke kote·pti i dava·ĵ šoĵini. vot i šoĵi, miĵ mejim kolē,
 i ju^ji kinem pottēd^{žž}. kila·-ke, kin-ke lokte beršānam. me polži;
 dumaĵta, vetššeni me berin. me piri mirē. a miris duplā, šeris ošta.
 i settšĵin pukala. i lōktise, kilē, velen i baiteni: "ete mirse oktam
 i nu^vam. i pondise pili·tni me veštēť. i menē šeri pilitēni. vot me
 pila·nišē kuti, ok šet pili·tnit. niĵa polžise. "miĵ eta loĵis?
 pili·tni og verme." a me ĵksa. i pišĵise, vel kolise. vot me peti
 miriš. doĵģē pukšĵi i vašeta.

lokti gereĵed^{žž}. velle uzali za sto ruble·ĵ. i aťšim muna uli-
 tšā·ť. i pondis petni sit. a sita·šni ok ted kiťšē. krugo·m otĵir.

addāi gaže·ta, ugolo·kε pukši i sitali gežeta·ε* i kakki i muna.
 pantašis inka i ju^ualε: "mi i nu^uan?" me vištali: "nu^ua vi uza·lni
 basa·rε." inka šu^uε: "dava·i, uzal menim!" me šu^ua: "dava·i, boš,
 dava·i ġeġga sto ruble·i!" inka kiskas ġeġga, sto ruble·i i šetas.
 me šeta sile etε vile. inka bergettsε i mune gortas. a me si berin
 vi dže·tni, kits pondasε šoini etε vile. inka piras, piza·n vile
 puktas. qtsis sultetas samova·r, vajas ħaġ piza·n vile i samova·r
 i kore miži·kse šoini. "me bošti vi, lok, šojam!" vot i pukšase
 šoini. inka ražištas gaže·talε. setgn sit! tołke zin lebas ker·ku
 tjr. miži·kis tšettsas piza·n sajiš i dava·i neitni inεε. a me
 bergettsi i dava·i pišjini.

*gežeta·ε < gaže·ta

18. ž u k o v

kor·kε velemaš stari·k da staru·ka. nija olemaš eġġen umēla.
 stari·g·dumaite, kid^š verttsini, a u dža·lni oz vermi. a gožimnas
 inkaez belitēni dera·ez. i lug vile veldasε una eġġen. i eta ž u -
 k o v munas, dera·ezle ektas i mire šujas.

vot ritnas inkaez loktasε. dera·eznis lug vilin abueš. kin·kε
 gušalem. vot i kotrašēni, košjēni dera·eznisε. a eta stari·k ž u -
 k o v ni geggr bergalε. etik inka loktaž ž u k o v diņε, ju^ualε
 siliš: "peġi te addžilin, kin gušalis mijanliš dera·esε?" ž u k o v
 šu^uε: "eg addžil, a verēži·tni verma. mōzet i addžam." vot i verē-
 žitas guma·gaejēn. a qtsis ħem os ted. inkaezle vištale: "derae·z-
 nit estēn miras." inkaez kotertasε eta mir diņε. derae·znis bił se-
 tēn. boštasε dera·ez i ž u k o v lε, miž kole, sije i šetasε, kin
 ħaġ, kin vi i kin miž vermas. vot ž u k o v boga·t lo^uas. staru·-
 kakgt oleni, šoini em, miž.

a ž u k o v bera·dumaite, kiš šettini ħaġ. vot sija ġere·vnaε
 loktas para velēn terge·veġ dot tjr teva·r. eta ž u k o v vellezle
 teva·rēn gušalas. teva·r vajaz gortas. a vellezle indas pes·tu i ku-
 ša verε. vot terge·veġ petas, vellez abueš. vot i kotrašē, košje
 vellesε. i etik inkališ ju^ualε: "kin·kε vellejes gušalis selše·m

teva·ren." inka vištale: "tatēn em stari·k ž u k o v. sija verežite. vot eta terge·vegi kotertas ž u k o v diņe. i verežitas. ž u k o v vištale: "vellejīt etṭṣēm-te tui kuṣṣa verineš, a teva·rit abu." terge·vegi kotertas sija tui kuṣṣa, vellez addžas.

a sija pera·sarlen nil eštēma zolgte·i tšuh·ki·tš. i sar kilas, šte eta ž u k o v verežite, i loktas ž u k o v diņe i nu^vete gortas i šu^ve: "kitš tšuh·ki·tšle addžan, me ponda vidžni tenē kul-tēddžat." vot i nu^vetas sar gortas kikna·nnise, stari·kle i staru·kale. i tšekte otsaši·šle lontni baņa. otsaši·š lonte baņa. a settšē loktas suše·d. i sar ošjaše: "etṭṣēm-te me addži vereže·tšle." a džotš kuṣṣa koterte žuž (жук). i eta mort žužle boštas kijas i šu^ve: "ni-ke tedas oz, miž me¹am kijam." a eta stari·k ž u k o v nem os_ted i pole sariš. a sar vištalis sid^ž: "on-ke addži tšuh·ki·tš-le, me tenē vija." vot eta stari·k i dumaite: "miž eta mortlen kijas?" a ž u k o v šu^ve: "miž loaz_dak loas ž u k o v le." eta mort šel-žas žužle kišis tšapkas i šu^ve: "zabił tedis."

šeitša·s ž u k o v le nu^vetas baņa pilšini. i pilše. a otsaši·šse medetas kara^vuli·tni. ž u k o v pilše i a tšis šulle: "mi loaz_dak loaž ž u k o v le." a eta kara^vuliti·šis tedas sid^ž, mi loaz_dak loas kingmlē. vot ž u k o v petas baņaiš i eta kara^vuliti·š šu^ve ž u k o v le: "te nem en ker! tšuh·ki·tš se gušali me. te biṭte verežit. a me eši·n veštas džo·dž-i·las pukta." vod ž u k o v baņaiš loktas i pondas vereži·tni. sarle vištale: "tšuh·ki·tšis džo·dž-i·lin eši·n veštīn." sar pīras, tšuh·ki·tšle addžas. vot ž u k o v le lubite eggn. verde, juktale bura. i keras ker·ku aslis. vod ž u k o v staru·kakēt olgni.

no ž u k o v dumaite: "miž-ke-ke ešas, vereži·tni ok_ted." kutaz da ker·kuse ez²tas oinas. a a tšis staru·kakēt ker·kuiš pe-tase. ker·ku sottše. a ž u k o v iksē: "vereže·ikaēje sottšise!" sar petas. ž u k o v goras, biṭte vereže·ikaese žaleite. sar šu^ve: "met_sottšise, dak sottšēni. a me tenē vidžni užē·ponda kulted^ž." stari·k rad loas.

19.

veļem kor-ke l'ok inka mižiklgn. šo ķerlillem peperjo.g. miži.k
miž tšektas ķermi, a sija šo ķere as-no, džaas. miži.k loem inen ne-
ra.d. sišša miži.k legašas egģēn in vīle.

a veļema pešõ.ra. sija kutas inše da nuas, pešõ.raas tšapkas. dir
mijiš munas inše proveri.tni, le džas ģez. settšin kuttšišas ģez
berde. i miži.k leptē. vi dže-te.-ke, ne inis kuttšišema ģeziz berde.
sija ber pondas ledžni. sija pondas ķelmi.šni, tšekte leptini. a
sija veļema ķiki.mora. sije kor-ke vašetemaš settšē pešo.raas. a
eta miži.k inše settšē-že pešo.raas inmas tšapkini. i eta l'ok inka
ķiki.morale voštas ne-rà.de. i eta ķiki.mora oddžik kuttšišas ģeziz
berde. i vot miži.k leptas i ķiki.mora miži.kle šuvē: "me tejit
ķera bure, a to menē tejat inīt ne-rà.de voštis. "no ladne", miži.k
šuvē. a ķiki.mora šuvē: "me etik ķer-kuē pira, a te bi tte menē vašet.
i medi.kē pira, tōžē vašet. a kujime. dže pira, seš en vašet sišša."

vot, miži.k si dži ķere, etik ķer-kušis vašetas i plata siļe veš-
tenī una vašete.m ponda. vot ķiki.mora petas seš ķer-kušis i piras
medi.k ķer-kuē. i seš miži.k bera. vašetas. ķiki.mora petas i piras
kujime. dže ķer-kuē. a miži.kle sišša vaše.tni os tui. a ķeža. in
tšekte eta miži.kle vašetni, olni os tui ķer-kuin. ķiki.mora šem-
ja.lē neitē. "no ladne", miži.g.dumaite, "kitš-ke kole kitri.tšini."
sija kutas da ašse gert kraskagn tšiste maltas.

i lokte eta ķer-ku diņe ķiki.mora. golu.bni, tšain želeb dorin
pukale. vi dže-te.-ke, miži.k lokte bera. vaše.tni. ķiki.mora šuvē:
"sišša en vašet!" a miži.k šuvē: "og vašet. a vi dže.t, blādis pete-
ma pešo.rašis i von miž menē ķeris! tšiste gižjalis." ķiki.mora
polžas, med os kut bera. sije. i kotertas settšē ber pešo.raas.
piras pešo.raē. vi dže-te.-ke, l'ok inkais šo seten. bera. šuris si
diņe.

20.

kor-k_ε vellem stari·k. silen nīm abu vellem. tol'ko etik vellem
 ete·pki. sija munas ete·pkiēn ġere·vnaej_ε. pīras etikla_ε užnī i
 ju^val_ε: "meam em ete·pki. kittś_ε sij_ε puktam?" nija šu^veni: "kuri·-
 tśa_εz dīn_ε." oīnas kuri·tśa_εz ete·pkil_ε raśas_ε. aśinas stari·k
 tśettśas, ete·pkil_ε kor_ε. a kuri·tśa_εz raśemaś, šetni nēm stari·kl_ε.
 siśśa sija kor_ε ete·pki ponda kuri·tśal_ε. šetas_ε kuri·tśa.

kuri·tśaēn bera·mun_ε. loka_εz ġere·vna_ε i ju^vaś_ε bera·užnī.
 i ju^val_ε: "kittś_ε mentśim kuri·tśal_ε?" nija šu^veni: "guśśez dīn_ε."
 guśśez kuri·tśal_ε vijas_ε bera·. aśinas tśettśas, kor_ε kuri·tśal_ε.
 a guśśez vijemaś. kuri·tśa ponda kor_ε guśl_ε. šetas_ε guś.

i guśēn mun_ε. loka_εz bera· ġere·vna_ε. pīras užnī i ju^val_ε: "kittś_ε
 mentśim guśl_ε?" "lebeğğez dīn_ε." lebeğğez bera· guśl_ε vijas_ε. aśinas
 tśettśas. guś ponda kor_ε lebeğl_ε. šetas_ε lebeğ.

i mun_ε bera·. loka_εz ġere·vna_ε. pīras ķer-kue užnī i ju^val_ε:
 "kittś_ε mentśim lebeğl_ε?" "bara·nnez dīn_ε." bara·nnez lebeğl_ε vija-
 s_ε. aśinas tśettśas, kor_ε lebeķ ponda baranl_ε. šetas_ε bara·n.

i mun_ε baranēn. loka_εz ġere·vna_ε. pīras užnī i ju^val_ε: "kittś_ε
 mentśim baranl_ε?" nija šu^veni: "eśkaez dīn_ε." eśkaez bara·nl_ε bera·
 vijas_ε. aśinas tśettśas. bara·n ponda kor_ε eśkal_ε. šetas_ε eśkal_ε.
 koras sij_ε i doğ. doğğalas eśkal_ε i mun_ε eśkaēn.

pantaśas ketś. "stari·tśo·k, men_ε pukśet!" stari·k pukśetas
 ketśl_ε. i vaśetenī eśkaēn. pantaśas rutś. i bera· tśekte pukśe·tnī.
 pukśetas rutśl_ε i vaśetenī. pantaśas ke^jin. i bera· tśekte pukśe·tnī.

pukšētas ke^jinlε. i vašētenj. pantašas oš. bera· tšēkte pukšē·tnj.
pukšētas ošlε. oš šu^vε: "starikε·, starikε·! ni-ke vištal vaš·piš-
nate!" stari·k i pondētas e^{te}·pkaiš kuri^tša, kuri^tšaiš guš, gušiš
lēbeğ, lēbeğiš baran, baraniš eška. vot i vašētenj. vašētasε, vašē-
tasε.

sišša zave·rtkinjs oras. stari·k medētas ketšlε šatla zave·rtki
kernj. ketš munas. vajas ešī·nneveji ulo·k, kernj os·tu^j. medētas
rutšlε. rutš vajas bego·k. medētas ke^jinlε. ke^jin vajas to^jin. za-
ve·rtki kernj os·tu^j. medētas ošlε. oš vajas gir. sišša munas a^tššis.
a si pera eskalε šojasε. lijes·te^tšasε. ku^tšī·ken velkjasε i ber
sulalε eška. stari·k loktas, zave·rtki kēras. i oš tšēkte stari·klε
vaš pišna višta·lnj. stari·k i pondētas e^{te}·pkaiš kuri^tša, kuri^tšaiš
guš, gušiš lēbeğ, lēbeğiš baran, baraniš eška. to^jinēn vatškas
eškalε. eška kiššas. eškalēn tolke lijes. ke^jinneza oš šojemas
eškalε.

21.

kor-ke velem miži·klen lōk in. kerlillem šo aslis. miži·k tšēk-
tas kernj e^t·nōd^šš, a sija kere med nōd^šš. sišša nija munas
i^tškinj k a m a bereg dore. i i^tškenj. a inka eğğēn bura u^dšallem.
i i^tške eğğēn bura. miži·k šu^vε: "eğğēn bura i^tškan." a inka šu^vε:
"me og i^tškj, a šira." miži·k tšēkte šuni, šte "i^tška", a sija šu^vε
šo: "šira". sišša mizi·k legasas. kutas inkalε i vaas tšapkas. inka
vejas i leblas. i miži·k tšēkte šunj, šte "i^tška". "šu^van-ke, šte
'i^tška', sek šetta ber. a on-ke šu, ok šetti." inka os·šu, šo šu^vε:
"šira". i išše lebišlas tolke kijjs. i kinas vištale šo širemen.

miš·k kijen eltištas, met "te i vejan." raz te i šu^van šo širemen,
dak med i vejan." oz i šetti. ihka si^{dži} vejas.

22.

vot kor-ke velem pop. i silen velem u^{dž}ališ b a l d a ·. pop
tšettšas asja-pon odž. munε košjini u^{dž}ali·šle, dontem·hike, a med
u^{dž}ale bura. pop munε. pantašsile b a l d a ·. zdorova·ittšeni
b a l d a ·ket. i pop šu^vε: "lok menim u^{dž}a·lni ne e^ggen donen!"
b a l d a · šu^vε: "lokta, u^{dž}a·lni ponda e^ggen bura. kuji·m šoltšo·k
ponda ged. tołke mene verdni bura." a b a l d a · šoilema nol mort
ponda a u^{dž}allema šizim ponda. vot i munasε pop orde. ole b a l -
d a · dir hi i u^{dž}ale bura e^ggen i šoje una. i kore šoini tšeskite,
kolka da vi. a pop i dumaite: "b a l d a · vina e^ggen. sija-ke menim
kuji·miš šolkhitas, to me kula." popa^gga·ket i baⁱiteni, kitšsε sije
voštini, eta b a l d a ·le. i dumaite.

vellema ti seⁱšem. kin tołke munas eta ti diⁿe, sije i kiskeni
tiε. vot pop medetas etε b a l d a ·le eta ti diⁿe korni bessezliš
geⁿga miše·k. bi^tte nija abu veštillemasⁱ pople nalo·g kujim ged. vot
b a l d a · munas bessezliš korni miše·k geⁿga. bereg dore pukšas i
le^{dž}e geⁿz tiε. periš bes addžε. b a l d a · grežite geⁿzen. bes
medete u^{tš}e·džik besle b a l d a · diⁿe. bes petas, ju^vale b a l -
d a ·liš: "miⁱ te keran?" b a l d a · šu^vε: "me tijanes šu^va va-
še·tni eta tiš. tiε-pe pople abu veštillemasⁱ kujim ged nalo·g.
ot-ke vešte, to me tijanes estiš vašeta."

a bessez oz i tedε ne·ki^{tš}e·m nalo·g. bes piras ber tiε i i^{dž}i·d-
žik besle vištale, šte "pop kore mijanš^{an} ki^{tš}e·m-ke nalo·g. kujim
get·pe hi ed veštile. užε kole tijanš^{an} miše·k zoloto." a i^{dž}it
bes oz bi šet. medete bera· u^{tš}et besle b a l d a · diⁿe. i šete
pešlini vinnez. vištale si^{dž}, šte "krugen tile kote·rtni eta u^{tš}et
besket".

bes petas i b a l d a · l e vištale: "krugēn-kē tilē kotertam i kodnī·m oddžik loktam, sīlē i mišē·k zoloto." a b a l d a · kotē·rt-ni os tšqittšī. i beslē šu^v: "me medeta oddžik uťšē·ddžik vonlē." b a l d a · kutas kik ketš. mišē·kē šujas. vot i tšekte beslē kotē·rtni. "a me leđža uťšē·ddžik vongs." vot bes koterte. a b a l d a · leđžas etik ketš. ketš kotertas verē i kussez ultē vodas. a bes krugēn tilē kotertas. loktas b a l d a · diņē. a b a l d a · međ ketšē mišē·kiš šettas i gladēte. gladēte i šu^v: "uťšet, te von, mī·džin; krugēn tilē kotertin, beslē ođžalin i mī·džin." a bes i dumaite, šte uťšet von b a l d a · lēn ođžalis. bez bergettšas i munas. tiē pīras, periz beslē vištale, šte ođžalis b a l d a · lēn uťšē·ddžik vonis. periz bes duma·ite, šte b a l d a · vina.

periz bes uťšē·ddžik beslē medēte bera. b a l d a · diņē. šete metš. bes petas etēn meťšen. b a l d a · l e tšekte tšapkinī ve·l·dēre, šte·bi eta metš ez i tīdal. a b a l d a · etē metšlē os tšqittšī veržē·tni mestaiš. i vi·džē·tlē kimere. bes jualē: "polan, b a l d a ·, kitē veržē·tni?" a b a l d a · beslē šu^v: "vittšiša seťšēm štutška, šte·bi tšapkinī etē tehtšit štutškalē, met te en i adžil." bes polžas. kvakitas metšlē i ber tiē. i periz beslē vištale: "sija šuis mentšim etē metšlē tšapkinī, met pē te on i adžil." periz bes duma·ite, kiťšē·m-kē iššē. šetni zadanija b a l d a · l e. kitš keras etē zadanijalē, seki i šetam mišē·k zoloto. bes šetas seťšēm zadanija verma·šni.

uťšet bes petas tiš, b a l d a · l e šu^v: "dava·i, pondam verma·šni!" da b a l d a · kuttšī·šni os liš i šu^v: "tijē una ni menim šetlit zadanijesse, a eni me šeta. vi·džē·t, sulalē tšetškgm velis. mun, boš vilat da pēl versti· nu i ber vai!" bez boštas velle vilas. kuji·miš šagēltas i ušas. b a l d a · šu^v: "jei te bes, en vermi velē nunit. a vi·džē·t, me kokkeje kolasin nula versta· i ber

vaja." b a l d a · v e l v i l e p u k š a s i v e r s t a · v a š e t a s i b e r l o k t a s .
i b e s l e š u ^vε: "v i d š e · t t e , v i l a t e n v e r m i n u n i t . a m e k o k k e j e k o l a -
s i n n u j i i b e r v a j i ."

b e s p o l š a s i b e r t i e p i r a s . i p e r i ž b e s l e v i š t a l e : "e n i s i j a m e -
n i m t š e k t i s n u n i v e l l e p e l v e r s t i · i b e r v a i n i . m e e g v e r m i . b o š t i
v i l a m . k u j i · m i š š a g h e l t i i u š i . a s i j a k o k k e s k o l a s i n n u j i s v e r s t a ·
i b e r v a j i s . " p e r i ž b e s d u m a · i t e : "k o l š a s š e t n i m i š e · k z o l o t o . " k u -
r a l a s m i š e · g z o l o t o i u t š e t b e s l e š e t a s : "n a , m u n , p e t k e t i š e t
b a l d a · l e d a m e t s i š š a o s k o r e ! " b e s p e t k e t a s , b a l d a · l e
š e t a s .

b a l d a · n u ^vε . l o k t e p o p o r d e . p o p e š i · n e t v i d š e · t e : b a l -
d a · l o k t e , m i š e · k z o l o t o v a j e . p i r a s k e r - k u e , p o p l e š e t a s m i š e · g
z o l o t o i t š e k t e v e š t i · š n i . b a l d a · l e n s t r o k p r e g i t i s g e d . a
p o p l e n k i m e s p o l e š o l t š o · k i š , š t e "š e i t š a · s b a l d a · m e n e v i -
j a s " . v o d b a l d a · p o p l e t š e k t e s u l t n i , v e š t i · š n i . p o p s u l t a s .
b a l d a · š o l k n i t a s e t p i r . p o p t š e t t š e l t a s p o t o l o · g e d š , š o l k n i t a s
m e t p i r . s i l e n e š a s k i l . š o l k n i t a s k u i m e · d š p i r . p o p k u l a s . v o d
b a l d a · p l a t a b o š t i s i m u n i s , k i t t š e s i l e k o l e . a p o p l e v i š i s .

23.

k o r - k e v e l e m a š k i k v o n . e t i k i s v e l e m b o g a · t , a m e d i s v e l e m g e l i
p e r i š n i . o l l e m t o l k e s t a r u · k a k e t . v e r t t š i n i o z v e r m i . m u n a s k o r t e m
v e t l e · t n i . l o k t a s g e r e · v n a e . p i r a s e t i k l a e . s e t e n o l l e m s t a r i · k e t -
n a s . i s i j a j u a š e s i l i š : "k i d š n i o l l a n ? " s i j a v i š t a l e : "o l a u m e l a ."
s e t e n u ž a s . a š i n a s t š e t t š a s . e t a s t a r i · k š e t a s s u m k a s i l e s t a r i · k l e
i m e d e t e b e r g o r t a s . i v i š t a l e : "k i d š g o r t a d l o k t a n , s u m k a l e p u k t i
p i z a n v i l e i o š i š u : ' s u m k a d a s u m k a ! ' i s e š p e t a s š a k e j i š o j a n i

ju^van. i eten sumkagn te pondan verttšini. i ne-kinle. en uzal!"

stari·g·gortas loktas. staru·kalē vištālē: "nem eg vaī, tolke etik sumka. eten sumkagn pondam verttšini." pīza·n vīlē puktas i oštās i šu^vē: "sumka da sumka!" sumkaiš petenī šakeī šojanīs i ju^vanīs. staru·ka vi·džetē: šakeī šojanīs i ju^vanīs pīr pīza·n tīr. staru·ka rād. pukšasē šojnī. mīnda šojnī, os·šojē, a pīza·n vīlīn šo et-mīnda, oz i tšin. vot i olenī bura eģģen.

eta stari·k ķeras pīr i korē sāmēī med bur otīrlē i vonse geštī·tnī. loktasē ena otīr i vonīs. stari·k vajas sumka. pīza·n vīlē puktas. geššezlē pukšētas pīza·n saje. geššez pukšasē bitse·n, a vonīs os·pukšī, stiģittšē. tēdē, šte stari·klen nem abu. no pošlejas pukšas. stari·k šu^vē: "sumka da sumka!" sumkaiš petasē šakeī šojan i ju^van, mīi te^jit kolē, tīr pīza·n. geššes·šojnī i ju^venī. a pīza·n vīliš oz i tšin. ju^vašē, šojašē. i tšistē kodāšasē. gulq·ritasē bura eģģen. no pošlejas munasē gortteanīs. a eta vonīs kolttšas. dava·ī, stari·kliš sumka īlē·tnī. "dava·ī, te menim uzal etē sumkatē!" stari·g·bebašas i sumka uzalas za dvatsat pjať pudov šu pondā. eta vonīs sumkalē nu^vas. vajas dvatsak pjať pudov šu eta stari·klē. eta stari·k šulē šojištas. i bera· nem oz lo stari·klē.

stari·g·dumaite bera· munī kortem vetlē·tnī. i loktas bera· eta stari·g·dinē i pīras užnī. eta stari·k ju^valē: "no, kiđ verttšan eten sumkagn?" a stari·k vištālē: "me sijē uzali vonglē." "a me ek·tšektī uza·līt, a te uzalemit. no, lādne. me te^jit šeta medi·kē, buržikē. sišša en uzal." vot šetas medi·k sumka. stari·k gortas vaje sumkalē rat·tolke i dumaite: "sumka buržik. sišša etē og uzal." loktaz·gortas, pīza·n vīlē puktas. staru·kalē vištālē: "vaī medi·k sumka, buržikē." staru·ka lettšē gor vīliš. pukšēnī pīza·n saje. radēš tolke. sumka verdas. stari·k šu^vē: "sumka da sumka!" sumkaiš

petenⁱ kuji·m salda·t naga·ikaejen. pondase neⁱ·tni stari·kle da staru·kale i settšedž neitas^e nija, edva loljaeš kolttšase. vot stari·k i dumaite: "vot eta sumkais buržik. da verdis med nodžž." bošte sumkale i mune vonis orde vèžžšini sumkaejen. loktas vonis orde i ošjaš^e: "eni menam sumkais buržik. verde med nodžž, buržik šojangn." vonis šuv^e: "dava·i, vèžžšam!" a stari·k rād, kičš bi tolke vèžni ete sumkale. šeičša·s vèžžšase. stari·k eten sumkaen gortas mune rat, tolke.

a eta vonis kere pir i kore, kođge korlis stari·kis, nije-že otir-se kore gešti·tnit. ena gešsez loktase. eta miži·k sumkale vajas, piza·n vile puktas. gešsezle pukšetas piza·n saje. i ačšis šuv^e: "sumka da sumka." seš petenⁱ kuji·m salda·t naga·ikaejen i pondase potššu·itni naga·ikaejen. i settšedž neitas^e, edva loljaeš kolttšase. vot keža·i in dumaite: "lešetis mene von^e. pervo me sije lešetli, a eni mene sija lešetis i stigitis. bur gešsezle kori, a sija von miž loⁱis."

24. iva·n dura·k

kor-ke vellem stari·k. silen velemaš kuji·m zon. etik vellem g r i š k a. medi·k vellem p e t k a. a kujime·džž i v a·n. eta stari·k vištale nil^e: "kičš me kula, mene karauli·te mogi·la dinin kujimna·nnit etik oj^en."

vot eta stari·k kulas. pervei oi očšereg karauli·tni kole g r i š k a l e. a g r i š k a da p e t k a velemaš getiraeš, a i v a·n abu getira. vod g r i š k a l e n i n k a i s strapaitas šakeise g r i š k a l e i t e t š a s k e r ž i n k a e. a g r i š k a m u n n i o z l i š a i s e k a r a u l i t n i. medetenⁱ i v a·n d u r a·k l e. i v a·n boštas keržinkale i minas aise karauli·tni. loktas mogi·la di^en. pukšas i pukale. kičš oi-šer loas, ajis pete mogi·lais i ju^vale: "g r i š k a t e?" š i o s š e t n e k i n. j u v a l e b e r a: "p e t k a t e?" b e r a. š i a b u. j u v a l e b e r a: "i v a·n t e?" i v a·n š u v e: "me." petas mogi·lais. i v a·n k e t p u k š a s e r a d. i k e r ž i n k a i s s t r a p a i t a l e š o j e n i.

šojasε kεrasε. i stari·k šu^vε i v a·n_ε: "me te^jit šeta vel, vorne^jε." stari·k ike^jstas: "lok, v o r o n k o·!" v o r o n k o· loktas. i v a·n pukšas. vašetlas, vašetlas i le^jdžas tšiste^jmu vile. loktaz_gortas. von duma^jte: "abu šojem ajis." i v a·n gor vile kajas i užε.

lokte medi·k o_j. kolε mun^ji p e t k a_ε karauli·tš^jini. p e t k a_ε alen in^js bera· strapa^jitas šakeisε. kerži·nkaε te^jtšas i bera· i v a·n_ε medeteni karauli·tni a^jnise. i v a·n kerži·nka boštas i munas. loktas mo^ji·la di^jε. pukšas. ajiz bera· petε mo^ji·lais i ju^valε: "g r i š k a te?" š^ji abu. "p e t k a te?" bera· š^ji abu. "i v a·n te?" i v a·n š^jiaš^jε: "me." petas. pukšasε. i šojeni bera· kerži·nkaiš. šojasε kεrasε. stari·g bera· šu^vε: "me šeta te^jit medi·k vel, r i ž š k o·lε." stari·k ike^jstas: "r i ž š k o·, lok tātš^jε!" r i ž š k o· loktas. i v a·n pukšas. bera· vašetlas, vašetlas, i tšiste^jmu vile le^jdžas. loktaz_gortas, kajaz_gor vile i užε.

lokte o_j, o^jtšereg i v a·n_εlen. a i v a·n_ε strapa^jitni ne·ki·n_ε, in abu. i v a·n boštas sukarjo·kkez. kerži·nkaε te^jtšas i munas a^jsε karauli·tni. mo^ji·la di^jε pukšas. ajis petε i ju^valε: "i v a·n te?" i v a·n šu^vε: "me." petas. pukšasε. sukarjo·kkez šojasε. i stari·k šu^vε: "me šeta te^jit kujime·dž vel, š i v k o·lε." i ike^jstas: "š i v k o·, lok tātš^jε!" š i v k o· loktas e^jggen bur šedlo·gn i mi^j. i v a·n_ε vištale: "pravo^j pelas p^jir, a levo^jje^jkis pet!" i v a·n pravo^jas p^jiras, levo^jjet petas, loas molode·tš. pukšas i vašete. vašetlas, vašetlas. tšiste^jmu vile le^jdžas. i a^jtšis ber loas i v a·n d u r a·k. loktaz_gortas. gor vile kajas i sa to^jε.

a gere^jdin vellem sa^j. i silen vilem nil, e^jggen basek. i sija šete se^jtšem uslo·vijo: ešetas balko·n vile tšun·ki·tš i tšišjano·k. "kin etε vermas su^jdže·tni, si sa^je i šeta nille." vot ena kilasε g r i š k a i p e t k a. i muneni tšun·ki·tš su^jdže·tni. vellezε pukšasε i vašeteni. a i v a·n tōžε mune·bi. si^jε oz nu^vete. sija

boštas kerži·nka. "me, kēna·kkez, muna tšakla." i munas tšistej mu vilē i velle ikeštas: "v o r o n k o · , lok tattšē!" v o r o n k o · loktas. v o r o n k o · vilē pukšas i vašēte. vonnesē vetas, naga·i·kaen vonneslē etšsidišēn setas. i aťšis vašētas balko·n pir. nēvna toľkē oz vermi suđžē·tnit tšūn·ki·tšlē. i ber bergetššas, loktas tšistej mu vilē. velle leđšas. kerži·nkaē tšakkez ēktas. gortas vajas. kēna·kkez os·primitē, etgē kištase. a i v a · n bera· gor vilē kajas i kuilē. vonnez loktase i vištaseņi: "kīn·kē vetis ēģģēn bur velēn. i mījanlē etšsidišēn setis naga·ikaen i vašētis i nēvna toľkē es·suđžē tšūn·ki·tšē." a eta i v a · n šu^vē: "ete me, vonnez, veli." vonnez oz veritē. "ki·tšē·m te velin, i v a · n sop·la·k. nē teĵit velni etššēm morte." no lādne. i v a · n bera· kuilē gor vilin.

lokte medi·k lun. vonnez bera· lešēttšēni munni tšūn·ki·tš su·džē·tni. a i v a · n vezjīšē tōžē munni. "ak, te sopla·k! kiťtšē, te etššēmīs, munan?" ozē nuēte sijē. pukšase vellez vilē i vašētasē. a i v a · n kerži·nka boštas i bera· munas tšakla. loktas tšistej mu vilē. velle ikeštas: "r i ž š k o · , lok tattšē!" r i ž š k o · loktas. i v a · n pukšas i vašētas. vonnezlē vetas, etšsidišēn setas naga·ikaen i aťšis vašētas. loktas balko·n diņē. i tšūt toľkē os·suđžē. bergetššas ber. tšistej mu vilē loktas, velle le·dšas. aťšis tšakkez ēktas kerži·nkaē. loktas gortas. kēna·kkez bera· os·primitē. i v a · n bera· gor vilē kajas i kuilē. vonnez loktase i vištaseņi: "ta·lun bera· kīn·kē vollis i etšsidišēn mījanlē setis naga·ikaen. i tšūt toľkē es·suđžē tšūn·ki·tšlē." a i v a · n šu^vē: "ete me veli, vonnez." vonnez oz veritē.

lokte kujime·dž lun. vonnez bera· munēni. i v a · n bera· vezjīšē. vonneš·šu^vēni: "kiťtšē. te sopla·k! toĵ lutšē gor vilat satē!" vonnez munase tšūn·ki·tš su·džē·tni. a i v a · n kerži·nka boštas. kēna·kkezlē šu^vē: "me muna tšakla." kēna·kkez oz leđžē. "en

mun, umēl'ē tšakte vajan." a i v a · n munas. loktas tšistej mu vilē. vellē ikeštas: "š i v k o · , lok tattšē!" š i v k o · loktas. i v a · n pravej pelas pīras, lēvojeķķis petas. loas molodē · tš. vel vilē pukšas i vašetas. vonnezlē vetas. naga · ikaen etšidišēn setas i vašetas. loktaž balko · n diņē i tšūn · ki · tšlē suđžetas i ber bergetšas. tšistej mu vilē loktas. vellē leđžas. tšakkez ektas. loktaž gortas. ķena · kkezlē tšak šetas. ķena · kkež eterē kištase. a i v a · n bera · gor vilē kajas i kuilē settšān. vonnez loktase i vištāšēn: "no, ta-lun ķin · ke bera · vollis egģēn bur velen. i mijan · lē etšidišēn setis, egģē · n · nī bura setis. i tšūn · ki · tšlē suđžetis." a i v a · n šu^vē: "etē me, vonnez." a vonneš šuvgnī: "kittšē · te etšēmīs sopla · kis!" a i v a · n tšūn · ki · tšlē tšūnas šujas, tšiš · jano · ken kertlas. i uže gor vilin. i oinas tšūn · ki · tšlē viđžete bi i tšišjano · kle pertšālas. ķer · kuin loas jugit. a vonnez i v a · nlē videnī: "mi, te dura · k, ķeran! špi · tšaeznas bebalan!" i v a · n tšožik ber kertlas. švet oz lo.

a eta sar ķere pīr košjini, tšūn · ki · tšlē ķin suđžetis. i javite se · tšēm lun, šte sija lunē ekšini otīrlē. vot sija lunē vonnez mu · ngnī. a i v a · n bera · vezjišē. sijē oz nuēte. i v a · n boštas keršī · nka i bera · tšakla mune. loktas tšistej mu vilē. vellē ikeštas: "lok, š i v k o · !" š i v k o · loktas. pravej pelas pīras, lēvo · jeķķis petas. loas molodē · tš. vel vilē pukšas i vašetas. sar diņēd'žš nevna oz lok. vel vilīš tšettšas. lēvej pelas pīras, prāvojeķķis petas. loaz ber sopla · k. pīras sar orde. otīr tīr nī loktēmaš. sija poro · g · ultē pukšāštas i pukalē tšūn kertlēm. a sarlēn nil stēka · nen vina · udalē kážneilē. ķinlē · n kit kertlēm, pertšālē i viđžete. a sar vištālē otīrlē: "ķin tšūn · ki · tš suđžetis, si saje i šeta nille i džin sarsvo."

a sarlēn velemaš kīg · šak. vot eta nilka ude vina · i v a · n s o p l a · kle. i v a · n boštas stēka · nlē, ju^v ištās. a eta nilka

vi¹džete·-ke, tšúnis kertlem. tšekte perttša·lni. a i v a·n os
 perttšal. kutaz da a¹tšis perttšalas. vi¹džete·-ke, tšún·ki·tšis
 silen. sišša go¹la berdas kuttšišas i šu¹ε: "vot te meam loan mīši·k!"
 otir munase. a i v a·nle kolase getra·lni. a sar eta i v a·n
 saje oz bi šet. i v a·n umel, a med šakkes bureš.

lontase ba¹na. i v a·nle miššegtasε, paštalasε. a i v a·n
 niliš paš·kem os·paštal, nolle aššis. a sar šete se¹tšem zada·nīje:
 kutni vel, zolote·i·griveje. vot i muneni šakkes. šakkezle šetas
 vellez burreje a i v a·nle šetas umel·lik vel. vot pukšase i vaše-
 teni vel kutni zolote·i·grive·ile. a i v a·n loktas kittšē le¹džis
 aššis velsε i ikeštas: "š i v k o·, lok tattšē!" š i v k o· lok-
 tas. i v a·n pravei pelas pīras, levoje¹kķis petas. loas molode·tš.
 pukšas vel vile i vašetas. i ete velle zolote·i·grive·ile addžas i
 kutas i vajete. a aššis velle le¹džas. a ena svoja·kkez pantašase.
 šo iššē·muneni. a i v a·n kutema ni. svoja·kkez koreni i v a·n-
 liš ete velsε. a i v a·n šu¹ε: "zave·tne¹i." ju¹aleni: "ki¹tšē·m
 zave·tit?" i v a·n šu¹ε: "kokšinit i¹džit tšúnnezniε." a nija oz
 bi šete. a no velle kole. pošlejas vundalasε tšúnnezniε i i v a·n-
 le šetase. i v a·n guma·š¹kaε kakķas, kerma·ne šujas. velle še-
 tas. vot i lokteni sar orde. a sar eš¹i·net vi¹džete. a i v a·n
 umel·lik velle kutas kinli·š·ke i vajete. sar vi¹džete: kig·šak¹is
 vajeteni zolote·i·gri·ve¹i velle. a i v a·n umel·like vajete. ena
 kig·šak¹ velle pirtase egra·daε. a i v a·nle mate oz le¹džē egra·da
 di¹ne. i v a·n velle le¹džas i velteg pīras. a i v a·nle li¹gģeni
 umel¹en. šetase silē asli·s konleta, umelike. sija seten i olē. a sar
 kig·šak¹se lūbite. a i v a·nle oz lūbit, verde torjen i vi¹džē tor-
 jen.

sar ašinas medete kutni poršle, zolote·i·še¹kinaε. vot bera·kig

šakšlš šetas bur vellez a i v a · n lš ume · lik velo · k. vot munasš. a i v a · n bera · loktas settššš, kittššš le · džis aššis velsš. i ikeštas: "š i v k o · , lok tattššš!" š i v k o · loktas. i v a · n pukšas i vaššetas porš kutni. poršlš addšas i kutas i vajetšš. a svo · ja · kkez pantašasš. šo munenš. a i v a · n kutema poršlš i vajetšš ni · svoja · kkez bera · korenš. a i v a · n šu^vš: "zave · t kiješšinit i · džit · tšuršnezniš." meddes vundalasš, i v a · n lš šetasš. i v a · n porš · lš šetas. ašššš kutas ume · lik poršlš, pija · naš i vajetšš tošš. sar bera · ešš · net vi · džetš: kig · šakš vajetšni poršlš zolote · i · ššš · i · našš, a i v a · n ume · lik poršlš, selšš · m pija · nmejēn. vot kig · šakš etēn poršēn pīrasš egra · daš. a i v a · n lš enēn porššējēn matš oz le · džš. i v a · n porššš · kolas, etnas pīras as konlš · taas.

vot sar aššinas bera · medetš kutni žarp kašlš. vot sar ena kig · šakš vellez šetas, burrejē, a i v a · n lš bera · ume · likš. vot i munasš. a i v a · n kittššš le · džis aššis velsš, loktas settššš i ikeštas: "š i v k o · , lok tattššš!" š i v k o · loktas. i v a · n prāvš pelas pīras, lēvoje · kšššš petas. loas molode · tšš. i vel vīlš pukšas i vaššetas. loktas settššš. a ena kaššez una emēš, oleni etik · lain. a kutni ne · kidššš oz vermi. loktas vel dīnš i dumašš, kitšš kutni. a vel si · len morte · vejš gelesēn vištalš: "kišš šogdi i ašššit vod, sajašš, met · tenš oz addšš!" vot i v a · n si · džšš kēras. žarp kaššez loktasš šogdi šoi · niš. i v a · n kutištaz bi, da oz šur. i lebššasš. loktasš medē · ttššid i šojēniš. a i v a · n kvaššitas i etik šedas. mišš · kš šujas. pukšas vel vīlš i loktš. svoja · kkes pantašēniš i ju^valēniš: "no kidšš i v a · n, žarp kašlš kutin?" i v a · n šu^vš: "kuti." meddes bera · korenš. i i v a · n šu^vš: "siššš ok · šet." a nija šu^vēniš: "dava · i, šet! mišš kolš, sišš i šetam." a i v a · n šu^vš: "špinaššinit reme · nššš kolšš · e · jēn." no mišš, medded duma · itasš, duma · itasš i šetasš. i v a · n vundalas, guma · gaš kakššas i kēma · nš

šujas, žarp-kaiļe šetas. vot i loktēni. a i v a · n ete velle le-
džas, kutas umē·likē kinli·š-ke i loktē. a meddet užē· loktēmaš. a
i v a · n tožno· loktē etēn umē·lik velo·kēn.

a eta sar' ena kig žakket piruiteni. ki,tše·m zada·nije šetis,
nija kerise. a i v a · n ez vermi ķerni. vot, i v a · n loktas,
piras egra·daē etēn velēn. a sar' žakkesket piruīte medi·k jata·žin.
a ibe·s veļem ultšņ. e eta i v a · n kutas ete velo·kle i tšapkas
ni dīņe, kite·n nija ju^vēni. sar' vi,džēte: kiš eta vel lois ni dīņe.
duma·īte, kin tšapkis ni dīņe. vi,džēte ibe·se. settšin sulalē
i v a · n. sar' polžas, vidne i v a · n vina, velle tšapkis sija.
kore i v a · nle dīnas. i v a · n kajas. sar' ju^valē: "te tšapkin
velle tattšē?" i tšēkte ber ledžni. i v a · n kutas velle i le,džas.

i tšēkte lontni baņa. baņa lontasē. i v a · n baņas munas, a
svoja·kkes oz loktē. a i v a · n kore svoja·kkesē i sarle pilšini
etlaen. no^ji loktasē i sar' loktas. i v a · n tšelttšas i sar' tšelt-
tšas. a ena kig žak ozē tšelttšē. a sar' tožē tšēkte tšelttšini. i
tšelttšasē. sar' vi,džēte: špinaeznis vundalemaš. a eta i v a · n
kiske reme·n i pukte špinaanis, setiš i veļemaš. sarle vištale: "vot
kin kutalis tenit velle i poršle i žarp kaiļe. vot nija kiteneš!"
guma·ž^ška ražištas, šete tšurnez. "vot et kitēn poršis!" sette me-
di·k tšurnez kokkešinis, šete sarle: "vot, kitēn i vel!" pilšasē
ķerasē. loktasē gortanis. sar' enē kig žakse pukšetas tšišo·vkaē.
a ete i v a · nle pondas ūbi·tni i šetas džin sarsvose. vot i v a · n
i ole i sarsvuite.

25.

vellema stari·k. silēn veļemaš kuji·m zon. stari·k veļem periš
ni. i sonnezliš ju^valē: "kin kidž pondat verdni?" i,dži·ddžik zon
šu^vē: "me ponda verdni sapo·g vuremen." a šere·t zon šu^vē: "me ponda

verdni vuršmen." a utšē·ddžik zon velem dura·k, nim i v a · n .
sija šu^vε: "me ponda verdni tšipaen."

vot i, dži·ddžik zon mune sapo·ggez vurni. loktas etik gergde i
iksε: "em·li se, tšēm udž, sapo·ggez vurni? me verma vurni pjaḡso·t
par sutki^jin." a seten geredin sulalema polk. i seten olem sar. i
eta sar boštas etε udžali·šle vurni sapo·ggez. i eta mort vuras
etik sutki^jen pjaḡso·t par. i siḡe šetasε udžale·m ponda miše·tšik
zoloto. vot sija lokte gortas. a tuḡ vilas velem ker·kuo·k. seten
olem inka. settšed^ž loktas i pīras ušni. inka verdas juktalas i
šu^vε: "vodam ušni." i šu^vε: "kodni·m vermam kerpi·tni, sišḡn
i miše·tšik zoloto." vot vodasε. i eta zonka kerpi·tni oz vermi. mi-
še·tšik zoloto šetas eta inkaḡe. loktaḡ gortas, nem oz vai ajisḡe.
aj ju^valε: "una·-ja zàrobitin ḡeḡga?" zon vištale: "udž·eg addži."

ašinas mune šere·t zonis. tožε munas sija gergde i iksε: "ḡinle·
kolε vurni una paš·kḡm?" sar ḡilas i boštas sije vuršini. i sija vu-
ras pjaḡso·t par šine·llez, vešja·nnez. i eta sar šetas miše·tšik
zoloto. i eta zonka pondas munni gortas i loktas eta ker·kuo·k diḡe.
pīras ušni. a eta inka bera· verdas i juktalas i šu^vε: "vodam ušni.
koḡḡa· vermam kerpi·tni, sišḡn i miše·tšik zoloto." a eta zonka ker-
pi·tni oz vermi. miše·tšik zoloto šetas eta inkaḡe. loktaḡ gortas.
ajis ju^valε: "una·-ja, zone, zàrobitin ḡeḡgasε?" zonka šu^vε: "nem eg
zàrobit. udž·eg addži."

ašinas medεte i v a · n d u r a · k lε. i v a · n d u r a · k
munas. loktas eta gergde i iksε: "ḡinle· kolε una otir? kerni verma
pjaḡso·t morto·v." eta sar ḡilas. siḡe salda·ttes koleni. i boštas
sije kerni salda·ttezle. sija etik sutki^jen keras pjaḡso·t salda·t-
tezle. eta sar šetas siḡe miše·tšik zoloto. i eta i v a · n d u -
r a · k mune gortas. loktas eta ker·kuo·k diḡe. pīras ušni. a eta
inka verdas juktalas i šu^vε: "vodam ušni. i koḡḡa· vermam kerpi·tni,
sišḡn miše·tšik zoloto." i v a · n seglaši·tšas. i vodasε ušni.

i pondasε beba·lni. i v a · n višas višas, inka šo kerpitε. i petketas eteredš tšipa vilas..a inka šo tšekte egge·nzik. a eteras sulalem dub. i eta dub gegeret bergaleni. a set kak-ra·z mune mīxi·k. i i v a · n iksε: "med menim medetenī tulu·p i pimi·jez. me ponda esten dub ultin teljini eta inkaket." inka polžas: "sija mene esten kintalas." i i v a · n lε šu^vε: "ledž, šeta miše·tšik zoloto!" a i v a · n šu^vε: "og ledž. pondam teljini esten. me^jim vajasε tulu·p i pimi·jez, me ok·pondi kinmini." a inka šu^vε: "ledž! šeta kik miše·tšik zoloto." i v a · n leđžas. pirasε ker·kue. eta inka i v a · n lε šetas kuji·m miše·tšik zoloto. i v a · n duma·itε: "vot nave·rne vonnejε etšē i kolise genganise."

loktas i v a · n gortas. vaje gēnga hol' miše·tšik. ajis ju^valε: "una·ja, i v a · n, zàrobitin gēngasε tšipanat?" i v a · n šu^vε: "hol' miše·tšik zoloto." šetas ajislε kuji·m miše·tšik. a aslis kolas etike. vot i oleni bura eggen. stari·k i duma·itε: "vot, bur zonneje vetlise uđža·lni i nem ez vaje. a umē·lik zone, i v a · n d u r a · kis, va^jis hol' miše·tšik zoloto i kuji·m miše·tšik šetis menim. a me eg duma·it, šte i v a · n d u r a · k vermaz zarobi·tni tšipagn."

26.

kor·ke vele m stari·k. sija pondas kerni vil' in. i vesettšē. settšē loktas oš i etlaen vesettšē. a oš vina, mirrez tołke tšatralε. vot vesetasε, keđžasε šortni. i šogmas eggen bur. stari·k i šu^vε: "kičš pondam juka·lni?" a oš šu^vε: "vel·dersε me bošta. a ul·dersε tejit." vot siđži jukalasε, stari·kle šortnise a ošle korsε.

medi·g·gedε keđžasε ruđšeg. arkmas eggen bur. stari·k bera·ju^valε ošliš. oš šu^vε: "seki te ul·dersε boštin a eni me bošta ul·dersε." vot vundasε, vartasε. stari·kle šusε a ošle iđža·sse šetasε. a ošle bur, duma·itε: "lādne!" stari·k šoje šule i šortnile, a oš šoje iđža·slε i šortni·korle.

27.

kor-ke velem pop. silen velem strošnej, medalema stò rublé·i
 ponda ged uđža·lni. i ba·itemaš sidž: "kođga· kođge· vermane le-
 ge·tni, siđan i stò rublé·i." pop oz bi šet sto rublé·ile. vot
 strošnej uđžale. pop tšektas natški·lni balale. a balaez velemaš
 git·tir. eta strošnej kutaz da bitse·n natškilas. ašinas pop tšekte
 natški·lni eškale. eškaez velemaš vita. eta strošnej kutaz da natš-
 kilas vitna·ns. pop petas karta·vil. gid oštas, viđžet: balaez
 etik abu. ošte medi·gid. seten velemaš eškaez, tož abueš. piras
 ker-ku, strošnejliš ju·ale: "kite·n menam balaez i eškaez?" a
 strošnej šu·e: "a te tšektin natški·lni, me bitse·n natškili. pegi
 pe legašin?" pop šu·e: "eg." legašni os·tu. kiđž legašas, kole
 šetni strošnejle stò rublé·i.

a poplen velemaš zonka i nilka, šedu·n i šedu·hna. zonkale šu·e-
 maš p e r š aen, a nilkale l u k š aen. kit·šoini pukšas, ena
 l u k š a da p e r š a sitašas pizza·n saje. a eta strošnej oz
 lubit i šoini oz vermi. pop i ju·ale: "pegi pe legašin?" a strošnej,
 keķ i legašis, a višta·lni os·tu, šte "legaši". vištalas-ke: "lega-
 ši", kole uđža·lni ged veš. šue: "eg legaš."

ašinas pop tšekte kerni pelhā·hnez, tšekte maštini jai i puktini
 luk i peretš. a eta strošnej etlaen maštas l u k š ale i p e r -
 š ale i keras pelhā·hnez. i pu·eni i šojeni. pop oške: "pelhā·hnez
 bureš, tšeskitēš eđžen." kvaķittšas, kite·n l u k š aiz da
 p e r š ais. strošnej šu·e: "a miž-ne šojan? me niže mašti etlaen."
 pop šu·e: "mīla· maštin?" a strošnej šu·e: "te ed atšit tšektin
 maštini jai i puktini l u k š ale i p e r š ale." pop miž sišša,
 legašas. a strošnej ju·ale: "pegi pe legašin?" a pop šu·e: "kiđž
 on legaš. balaez bitse·n natškilin, eškaez tož; i l u k š ale i

p e r š a l e m a š t i n p e l' n a · n' n e j e ! " p o p k i s k e s t o r u b l e · i , s t r o š n e j l e š e t e , s t r o š n e j b o š t a s i m u n a s . a p o p l e n s i š š a n e m o s k o l' t' t' s i .

28.

k o r - k e v e l l e m p o p . s i l e n v e l e m s t r o š n e j , e g g e n v i n a . k e r a l l e m a p e s e t i k t š a s e n k u b . e t i k l u n e m u n a s , k u B p e s k e r a l a s i l o k t a s b e r . p o b d u m a i t e : " s k e r e l o k t i s ! s i j a n a v e · m e k u B p e s e s k e r a l . " a š i n a s b e r a · m u n e i b e r a · s k e r e l o k t a s . p o p l e o z v e r i t' t' s i š š i . m u n e v i d ž e · t · n i p e s l e . l o k t e p e z d i n e , k i k p e l e · n i t' t' s a s u l a l e n i . p o p p o l š a s , j u r š i s u l t a s . i d u m a i t e : " e t t š e m s k e r e e n v e t l e t i s , a k e r a l e m v o n m i n - d a ! " "

l o k t a z g o r t a s . a v e l e m v i l' k e r - k u s t r e j i t t e g . a š i n a s t š e t' t' s a s e . s t r o š n e j l e v e r d a s b u r ž i k a i m e d e t e e t e k e r - k u l e s t r e j i · t n i i š u v e : " s r e j i t b u r a , m e t k r u g o · m š v e t ! " s t r o š n e j m u n a s k e r - k u s t r e j i · t n i . p i r a s k e r - k u e i k u t' t' s i š a s s t r e j i · t n i . e t i k u g e l l e k u t a s p o t o l o · k š a n i d ž o d ž b e r d e d ž k e r a l a s . m e d i · k u g o l t o ž e i k u j i m e d ž e i n o l e d ž e . š k e n a · e s t o i l a l a s e t e r e . k u t' t' s a e t e t' s a s i l o k t a s p o p o r d e . p o p j u ' a l e : " s t r e j i t i š t i n n i ? " s t r o š n e j š u v e : " s t r e j i t i š t i e g g e n b u r a . k e r i s i d ž , k i d ž i t š e k t i n , k r u g o · m š v e t . " s t r o š n e j p u k š a s š o i n i . a p o p m u n e v i d ž e · t n i . m u n a s , m u n a s . a š š i s k e r - k u s e p r e g i t a s . s u l t a s i n o d d ž a š e , k i t e · n k e r - k u i s . a š š i s k e r - k u s e o s t e d , p r e g i t e m a n i . n o p o š l e j a s k a š a l a s . b e r g e t' t' s a s b e r . l o k t a s k e r - k u d i n e . p i r a s k e r - k u e . š k e n a · e z a b u e š . t o l k e d ž o d ž d a p o t o l o · g i p e l e · k i u g e l l e z . s i š š a n e m a b u , k r u g o · m š v e t .

l o k t a z g o r t a s i d u m a i t e : " s t r o š n e j v i n a . s i j a m e n e v i j a s . " i b a j i t e n i i n k a j s k e t : " d a v a · i , p i š j a m o i n a s . k i d ž o n m e š š a s s t r o š n e j , m i j e s e k p i š j a m . " v o t t e t' s a s e k o t o m k a e z . a e t a s t r o š n e j n i l i ž b a š - n i l e k i l a s . i p o p i s k o t o m k a e p i r a s o i n a s . p o p o i n a s t š e t' t' s a s i n i s - k e t , k o t o m k a e s k v a k i t a s e i d a v a · i p i š j i n i .

munas oḡ-bi·t i lun-ti·r. poplən koto·mka eḡḡen šekit. a lo^vε rit
 ni. i inisle šu^vε: "dava·i šettam bi. šottši·šni pondam esten i užam
 esten. šettasε bi. pop koto·mkaε pīras šettini nān. vi^dεte·-ke,
 strošnejis koto·mkaas. strošnei petas koto·mkaiš. etlaen šojasε. i
 vodasε užni. a pop inkašket baⁱite: "kidž onmeššas, me sije natš-
 kila." a strošnei kīlas etε bašnilε. kutas popliš inle da vottetas
 as mestas. a a^tšis vodas si meste.

pop oinas saimas, boštas purt i strošneile bišškas bokas. a sija
 važe·n ni velem inis strošnejis mestin. pop saime^tε inse, a tšettšē
 strošnejis inis mestiš. pop polžas: natškilema inse strošnejis ponda.
 i poplən šele^mis potas i kulas. a strošnei bergettšas i munas. lok-
 tas pop orde, getrašas i ole.

29.

kor-ke velem saš. silen teke velem in i zon. a^tšis velem periš
 ni. zonle šuemas i v a n o·ven. a zon šo užašlēm tevà·ren. abu
 velem getira. sija vetletlema uža·šni medi·k muε. vod grūžitas para-
 ko·d vilε tevà·r i munas. loktas gere^dedž vigrūžit teva·rlε i užašē.

a seten velema gere^das b a n ġ i · t - š e n k a . sija loktas
 i v a n o·v diⁿε i vištale: "esten gere^din em geretske·i rotš i
 silen in, eḡḡen tom i eḡḡen basek, a a^tšis periš ni. a te kidž abu
 getira, dava·i siliš inse te saje bebetam." i v a n o·v segla-
 šittšas. eta š e n k a kore ḡeṅga stò ruble·i i vištale: "me kera
 mu ultet vetleta·n si diⁿedž, kite·n sija ole." eta i v a n o·v
 stò ruble·i šetas. š e n k a munas i kere tui mu ultet. loktas
 mede·ttšid. kore dviški ruble·i. i v a n o·v šetas. š e n k a
 munas i u^džale, tui kerištas vetle·tni tujε kik velen kele·gaen.
 loktas i v a n o·v diⁿε i vištale: "dava·i, ker pīr. ešget objav-

le·hnejez i gış, se·tšem-te lune ekšini se·tšem ker-kuε. i v a -
n o · v si·dāi keras.

a eta geretske·i rotš lokte u·džala·nšqñ, vi·džete objavle·hne
vile. se·tšem-te mort kerε pīr ekšini se·tšem-te lune ettšem ker-kuε.
i eta geretske·i rotš dumaite tožε munni: "ki·tšem eta pīr?" loktaz
gortas. šojas, ju·as, lešettšε munni. a in ju·alε: "ki·tšε· medan
munni?" a sija vištale: "ta-lun ek·kohtšit u·džes. muna kohtši·tni."
velle doğğalas i mune.

a sija pera· eta š e n k a inle gušalas i vajas o·džžik eta pīr
vile. i eta inka i v a n o · v ket pukalenj pīza·n sajin.
loktas geretske·i rotš, pīras ker-kuε. vi·džete·-ke, pukale pīza·n
sajin egğen basek inka. i dumaite: "top meam inε!" i duma·ite: "muna
gortε. ki·dš·menam gortin inkaε, seki me etε inka·le mede·ttšid ponda
bebe·tni as sajam." pondas munni gortas. a sija pera· eta š e n k a
inle ber nu·as o·džžik sišša. eta geretske·i rotš loktaz gortas. iniz
gortas. i ju·alε: "te, inka, ne-ki·tšš· en vetli?" inka šu·ε: "eg."
petas. ju·alε tšaseve·i·jezliš: "inkaε ez vetli ne-ki·tšš·?" tšase-
ve·i·jez vištalenj: "ez."

vot olase lun med. a eta geretske·i rotš vetlete as u·dž·vilas. a
eta b a n g i · t - š e n k a loktas i v a n o · v di·ne i vištale:
"dava·i ešget objavle·hnejez i gış·sidš, šte 'ekšε sija šε ker-kuε.
bera· pīr, proššo·nnegi·'." eta geretske·i rotš lokte bera· u·džala·nšqñ
i vi·džete. bera· ešale objavle·hne. li·ggε-te. bera· ekte se·tšem-te
mort settšε·šε ker-kuas pīr vile. i duma·ite: "no, eni muna. i etε in-
ka·le ki·dš·ne-ki·dš· bebe·ta. i getraša si· vile. ponda vidšni kik in.
loktaz gortas. šojas, ju·as. i bera· lešettšε munni. inis ju·alε:
"ki·tšš· medan munni?" sija vištale: "ek·kohtšit robotale. muna koht-
ši·tni. a in tedε bitse·n, mi·i giittšε. a eta geretske·i rotš petas
eterε. vel doğğalas i vašete pīr vile.

a b a n g i · t - š e n k a sija pera· loktas iniz di·ne mu ultet,
kit keris tuışε. eta inkališ bagà·šle gružitasε kele·gaε. i ašse
boštase i nu·ase parako·d vile. i eta i v a n o · v etε inka·le ot-
pra·vitas gortas. a eta geretske·i rotš loktas settšε ker-kuε. vi-
džete. i v a n o · v pukale etnas. a eta basek inka abu. eta gerets-

ke. i rotš loktas ber gortas. pīre ker-kuē i tšasēve. i jezliš ju^valē:
 "in̄ka es petal he-kittšē.?" tšasēve. i jez vištalenī: "ez. eg i adāšē-
 lē." pīras ker-kuē. in̄ abu. i viđžēte. nēm abu, totkē etik škena. ez.
 sišša nēm abu. eta geretske. i rotšlēn šēlēm potas i kulas.

vot i getrašis eta in̄ka vilē. eta i v a n o . v sija geredin
 užašē. a in̄lē medetis gortas. in̄ gortas olē ajisket da mamisket. in̄
 pondaz gaž^š te. mtšini. i v a n o . v olē dīr settšin. eta ajiz da
 mamis gižēni pišmo. i v a n o . vlē. i etē pišmo. lē šetasē uglano. klē
 i tšektasē nuni poštasē.

a eta in̄ i v a n o . vlēn petallem gulā. i tni balko. n vilē. balko. n
 vilē kaini sulalēm lišni. tša. a sija geredin olema vratš. velem tom
 i abu velem getira. sija munē eta balko. n pīr. viđžēte balko. n vilē. bal-
 ko. n vilēn egēgen basek in̄ka. sija si vilē zarittšas i dumaite, kiđš bi sije
 bzbe. tni. i šu^v ē eta in̄kalē: "mōžnē kaini te diņē?" in̄ka šu^v ē: "mōž-
 nē." vratš pondas kaini, džingēdžas kajas. a eta in̄ka lišni. tša. lē
 minetas. vratš ušas i doimas. tšettšas i šu^v ē eta in̄kalē: "te menē
 kaž^š tīllan!" bergettšas i munas gortas.

a poštasē tui velem si pīr. a eta uglano. k kak-ra. z pišmo. en munē
 si pīr. eta vratš adāšilas zonkalē, korē diņas. zonka šu^v ē: "he-kor.
 pišmo. sē nu^v a da veli. š." a vratš šu^v ē: "lok, pīral!" zonka pīras.
 sija si lē udas vina uža. n kaplaes soren. zonka onmeššas. sija si liš
 kerma. niš šettas etē pišmo. lē. gižas medi. kē i gižas sidž, šte "teat
 in̄it teteg pondiz gulā. i tni medi. kkesket. lok skerē. žik gortē." eta
 vratš pišmo. lē ber šujas. zonka tšettšas i kotertas poštasē. pišmo. lē
 šetas. vot i v a n o . v etē pišmo. lē polu. tšitas i liğge. tē, šte
 "in̄ tejat pondiz gulā. i tni". i v a n o . v legašas. pukšas parako. d
 vilē i loktē gortas. parako. d loktē bereg dorē, valittšē. a i v a -
 n o . vlēn ajiz da mamis i in̄is petēni stri. tša. i tni. i v a n o . v
 boštas purt, petē parako. d viliš, tšettšēltas beregē, loktē in̄iz.

dine. a in lešettšē zdoorova·ittšini, loktas oṭša. a i v a n o · v leg, inisle purten biṭškas bokas. in ušas. i i v a n o · v tožē ušas leg-uljaas. i v a n o · v le boštase, nu'ase bol'ni·tšae i settšin kuile, ašse os ted.

a eta vratš etē inkalē boštaz da nu'az gortas i leṭšite. inka veškalē. a sije ne-kittšē. oz ledš. eta inka toṭke petallē gul'q·itni balko·n vile. a balko·n velem ker-kušn petni šor vile. eta vratš vetleṭe kažneṭi lun uḍša·lni bol'ni·tšae. etik lune vratš munas. a eta inka petaz balko·n vile i dumaite, kiḍš bi pišjini. a pišjini ne-ki·dž os tui. dumaitez dumaitez: "miṭi loas, a vaē tšettšeltā." kutaz da tšettšeltas vaas. i doṭmas keras i kiltas ile.

a settšin velemaš tšeri-kiji·ššez. i nile šedas nevedanis. a nija velemaš etik g r i š k a , meḍi·k v a n k a , kujime·dš k o l' a . vot nija kiskase nevedle berege. viḍžetē nike, šedema mort, inka, eggēn basek. inkalē boštase nevediš, trešitasē kerasē. inka pondaz ba'i·tni. a ena tšeri-kiji·ššez velemaš tomeš i abu velemaš getiragš. i etē inkalē boštenṭi bi eti·k i meḍi·k i kujime·dš. i pondase sporitni. a inka šu'v: "kujimis saje og žē ed mun." i šu'v: "me bošta palka i vaas tšapka. kin oddžik suḍžetas, si saje i muna." ena zonkaez kujimma·nnis tšelttšase i lešettšēni suḍžē·tni palka. a eta inka boštas palka, vaē tšapkas. a ena kujimma·nnis pīrase vaē suḍžē·tni palka. a eta inka sija pera· aššis plaḱḱē tšeltas. a eta k o l' ališ paš-keṃ paštalas a aššis plaḱḱēle k o l' a paš-keṃ meste puktas. i aṭšis munas. ena zonkaez berege petase. kikis paštašase, a k o l' alēn paš-keṃ abu. si paš-keṃ mestin plaḱḱē. g r i š k a da v a n k a plaḱḱēle boštase, nu'ase usa·lni gereḍe. a k o l' a kolttšas settšē kušn. a eta g r i š k a da v a n k a plaḱḱēle uzalase za trista ruble·i. boštase k o l' alē jerge·s, vešja·n i penša·k, šapka, sapo·ggez. i boštase vina· i šakeṭi šoja·n. i gēnga kolttšas iššē. dvišḱi ruble·i. i loktase k o l' a dine. k o l' a

paštašas. paš-kem tšiste bur; k o l'a rād. pukšasε, vina·le ju^veni i šojeni i baⁱiteni: "vod_dak i tšeri!"

a eta inka munas sija gere^dde i vištaš^ε ašse k o l' aen. a sija gere^din vellem kupe·tš. sija etε k o l' alε medalas pastu·kε. eta kupe·tš os_ted, šte eta inka, a k o l' aen i dumaite. eta k o - l' a i pašittš^ε kujim ruB_ponda mišetš. i pašittš^ε bura. messez jel unā·šik vajeni i jonmeni. a eta kupe·tš kujim ged abu li^ggillema aš- šis kupe·tšesvolε. i etε k o l' alε pastu·kiš šnimitas i tšekte li^ggini. i šete strok kik tšas. a eta k o l' a etik tšasen li^ggiš- tas i vetle^ε. a kupe·tš vi^džetε, k o l' a oz li^ggiš. i ju^valε: "li^ggištin ni raž?" k o l' a šu^vε: "li^ggišti." kupe·tš proviraite, li^ggem bitse·n bura, ki^dži kolε. a kupe·tšlen etik lavkain tevà·r dir ni kuile, ne·kin oz boš. etε k o l' alε sultetas lavešnike eta lavkaε. k o l' a pondas uza·šni eten tevà·ren. siliš pondasε bošni. ki^dž·nege·l, si^dž i lavkain tevà·r abu. no pošlejas oz i tirmi ne- ge·l kežε tevà·r. eta kupe·tš oz vermi i vaja·lni. k o l' ališ boš- teni eggen. a medi·k lavkaiš bošni dugdasε. eta kupe·tš k o l' alε šnimitas sija lavkaiš i sultetas med lavkaas. sež·bera· pondasε boš- ni eggen, a metšis dugdasε. a eta k o l' a velem eggen basek. pire- ni lavkaε otir ne tevà·r bošni, a vi^džet·ni k o l' alε. a mort pi- ras ke lavkaε, kolε bošni šo ni miž·kε.

a eta gere^din velem sar, periš ni, i kulēm. berjēni sarile. i ber- jēni si^dž: "kin pondas pirmi vitš·koε, koloko·l tohnitas, sijε i puktam sarε." otir pirasε vitš·kuε. koloko·l os_tohnit. pondas pirmi k o l' a , koloko·l tohnitas. a eta kupe·tš pukš^ε bi sarε a^tšis i šu^vε: "eta neprà·vda. dava·i^kε, piralam mede·ttšid!" i pirasε me- de·ttšid. koloko·l os_tohnit. pondas pirmi k o l' a , i bera· tohni- tas. i k o l' alε puktasε sarε. vot k o l' a sarsvuite.

i k o l' a dumaite vetlini proveritni miži·kse bolni·tšas. loktar bolni·tšasε. vajaz geški·ntši. piras miži·kiz·dine. miži·k kuile kreva·kin, ašse os_ted. k o l' a loktas kreva·g·dine i šu^vε:

"ež, i v a n o · v , k o l ' a d r u ž o · k t e t e d a n ?" a t š i s v e r ž e t a s i v a n o · v l e . i v a n o · v s a i m a s k i d š k i z o n i š , v i d ž e t e k o l ' a v i l e . k o l ' a š e t e g e š k i · n t š i . " n a , š o j ! m e t e j i t v a j i g e š k i · n t š i . " a i v a n o · v k u i l e m g e d i a b u i š o j l e m . e t e g e š k i · n t š i l e š o j a s i p o n d a s v e š k a · l n i .

a k o l ' a b e r g e t t š a s i m u n a s . i s a r s v u i t e . i k e r a s s i d š : e t i k u l i t š a s e š e t a s a š š i s p a t r e · t i s u l t e t a s t š a s e v e i l e . i v i š t a l e : " k i n p o n d a s v i d ž e t n i e t e p a t r e · t l e , s i j e i k u t i p u k š e t t š i ž o · v k a e ! " v o t e t a k u p e · t š g o r ŗ j e n m u n e n i . l o k t a s e t a p a t r e · d d i n e i v i d ž e t e n i i b a i t e n i : " v i d ž e · d ž e m o n n i m . s i l e n k i š e t t š e l o k t i s p a t r e · t i s ? " e t a t š a s e v e i n i j e k u t a s i p u k š e t a s t š i ž o · v k a e . m u n e d i r m i j i š v r a t š . l o k t e t a p a t r e d d i n e . v i d ž e t e p a t r e · t v i l e . t š a s e v e i s i j e k u t a s i t o ž e p u k š e t a s . m u n e i v a n o · v . l o k t e t a p a t r e · d d i n e . v i d ž e t e p a t r e · t v i l e i d u m a i t e : " i n i s ! k i š e t t š e l o j i s e t a p a t r e · t i n i s l e n ? " i d u m a i t e : " m e s i j e n a t š k i l i , a k i š - k e l o e m p a t r e · t s i l e n . " e t a t š a s e v e i k u t a z d a p u k š e t a s t o ž e t š i ž o · v k a e . i m u n e n i e n a t š e r i k i j i · š š e z . l o k t e n i p a t r e · d d i n e . g r i š k a i a d a š i l a s e t e p a t r e · t l e i v a n k a l e v i š t a l e : " v a n k a t š e r i j i s , v i d ž e t , k i t e n ! " v a n k a v i š t a l e k o l ' a l e : " k o l ' a , v i d ž e t , t š e r i j i s k i t e n ! " t š a s e v e i l o k t a s n i d i n e i j u v a l e : " e t e p a t r e · t l e t i j e r a ž t e d a t ? " n i j a š u v e n i : " t e d a m . " k u t a z d a p u k š e t a s . m u n e s a r d i n e . s a r l e v i š t a l e : " s i š š a p a t r e · t l e h e - k i · n o z v i d ž e t . t o l k e v i d ž e t i s e s i š i m m o r t . i m e n i j e p u k š e t i t š i ž o · v k a e . "

s a r t š e k t e v a j e · t n i e t e k u p e · t š l e i n i s k e t . e t a t š a s e v e i n i j e v a j e t a s s a r d i n e , p i r t a s . s a r j u v a l e n i l i š : " t i j e r a ž e t e p a t r e · t l e t e d a t ? " n i j a š u v e n i : " t e d a m . s i j a v e l i m i j a n m o n . " s a r š u v e : " l a d n e . " n i j e l e d š a s g o r t a n i s . n i j a b e r g e t t š a s e i m u n a s e . s a r t š e k t e v a j e · t n i v r a t š l e . e t a t š a s e v e i v a j e t a s v r a t š l e . e t a s a r j u v a l e v r a t š l i š : " t e r a ž e t e t e d a n p a t r e · t l e ? " m e d i s š u v e : " t e d a . " a s a r š u v e : " k i d š t e d a n ? " a v r a t š š u v e : " s i j a v e l i i v a n o · v l e n i n . i s i j a s i j e n a t š k i l i s . a m e s i j e d ž i m l a l i , v a j i g o r t e , l e t š i t i i š u i b o š n i a s s a j a m . i s i j a m e d i n i š p i š j i s . v o t m i j i š m e s i j e i t e d a . " e t a s a r e t e v r a t š l e t š a s e v e i l e t š e k t a s v i i n i . t š a s e v e i e t e v r a t š l e p e t k e t a s e t e r e i

lijas. piraz ber. sar' tšekte vaje·tni g r i š k a l e, v a n k a l e i k o l a l e. eta tšaseve·i vajetas sar' diŋe. sar' niliŝ ju^val e: "tij e raž·tedat ete patre·tl e?" meddeš·š u^v eni: "tedam." eta sar' vajas miš·g·zoloto, dš o, dš e kištas i tšekte bošni nil e, tolke š uini ker·ma·neje tirj en. g r i š k a š uje kerma·neje tir i v a n k a l e š u^v e: "v a n k a, š u i unà·ž i k! kerma·nte ored·da sui!" v a n k a š u^v e k o l a l i: "k o l a, š u i unà·ž i k. kerma·nnete orlal da š u i!" vot š ujas e tir kerma·nejen. a zoloto kol'ttšas išš e· e g g en una. i eta sar' ni je t oš e le dš as gortaniš. nija berget'tšas e i petas e etere i baⁱ iteni as kolasanis: "vod·dak i tšeri! verdis, juktalis i k o l a l e paštalis. i vi dš e·t, minda šetis e mijanle zoloto eta tšeri ponda." i munas e gortteⁱ anis.

a eta sar' kore i v a n o·v l e. vajetas e i v a n o·v l e. piras i v a n o·v. loktas sar' diŋe. sar' ju^val e: "te raž ete patre·tl e tedan?" i v a n o·v š u^v e: "teda." sar' ju^val e: "ki dš·te tedan?" i v a n o·v š u^v e: "sija veli menam in. i me si je viji. a patre·t kiš·ke loktma." sar' š u^v e: "lādne. te esten pukalli!" sar' petas, loktas as konlętaas i vuras aslis pla k k e, ki tš e·m si len veli, kor sija veli i v a n o·v diŋin. paštalas ete pla k k e l e i lokte i v a n o·v diŋe. i v a n o·v vi dš e t e: inš. i polšas. i miš·kirttš e kokkejas i š u^v e: "preš kit, mi ž veli ez vel!" eta inka preš kitas. munas e i v a n o·v k e t as konlętaanis. i v a n o·v l e sul t e t e sar e, a tš is pukš e in e. vot i v a n o·v pondas sarsvu·itni. i oleni. i v a n o·v sarsvuit e.

30.

kor·ke velem i v a n d u r a·k. si len tšipa velem i dš it. sija mune geredet i etiklas sultas ku dš a·š ni. a seten olem laveš·niklen in. i sija ad dš ilas si liš, š t e e g g en i dš it. i tšekte pirmi ker·ku e. eta i v a n piras. a eta inka verdas juktalas. i vodas e uš ni. eta i v a n inkal e gl eni t tš as e g g en.

a eta inkalen miži·kis usašē lavkain. eta i v a·n petas i munas ettsē lavkaē. i lavešniklē vištašē: "ta-lun veli ettsēm ettsēm ker-kuin i ettsēm inka eggēn bura verdis i juktalis i užime." lavešnik dumaite: "inīs siđš tu kerem. otožo me ašin kara^v u·lita."

eta i v a·n ašinas lokte bera· eta inka diņē i pīras ker-kuē. inka bera· juktalē verde. a eta lavešnik kak-ra·z loktas i gimettsē. a eta inka i v a·nlē oz^s ted kittsē. voštini i šujas škapjē. miži·klē leđžas. miži·k pīras, košjas krugo·m. i v a·nlē oz addži. munaz ber lavkaē i usašē. a eta inka i v a·nlē leđžas. i v a·n munas lavkaē i vištašē: "ta-lun bera· veli eta inka diņin. tolke šoji da juji. veli lešettsēma tolke vodni užni. settšē miži·kis loktis. a inīs menē šujis škapjē. miži·kis pīris, košjis, košjis. kitš-kē menē ez addži. a me veli škapjin. kidž munis, menē tožno leđžis." lavešnik dumaite: "no ašin me sije kuta šorolno·."

ašinas i v a·n bera· eta inka diņē loktas, pīras. eta inka verdas juktalas. i miži·kis bera· loktas i gimettsē. eta inka i v a·nlē šujas jaššikē. eta miži·k pīras ker-kuē. košjas, košjas, ne-ki·š oz addži. kutaz da ker-kusē eztas. ker-ku sottšē. ašinīs inīsket petasē eterē. inīs i šu^vē: "keķ jaššikse petketame, gēhgais seten una." pīrasē ker-kuē. jaššik petketasē. ker-ku sottšīštās. pondasē olni medi·k ker-kuin.

a eta miži·k munas lavkaē i usašē. a eta inka i v a·nlē leđžas jaššikiš. i v a·n munas lavkaē i vištašē: "ta-lun bera· veli eta inka diņin. šoji juji i miži·kis settšē loktis. a inkaīs menē šujis jaššikē. i eta miži·k košjis, košjis i ez addži. a me veli jaššikin. kutaz da ker-kusē eztis. a jaššikse kitš-kē petketisē. ker-ku sottšīštis. jaššiklē pirtisē medi·k ker-kuē. miži·kis munis, a inkaīs menē leđžis jaššikiš."

vot eta lavešnik i dumaite: "kutni ne-ki·dž eg vermi. siđži soti

ker-kulε veš." loktas gortas. inkaε vašgtas. boštas medi·kε i siket
ole. a eta inka munas i v a · n saje. i i v a · nkεt oleni.

31.

kor-kε velem inka da miži·k. nilen velem zon i nil. zonka velem
godo·v petna·tsaki. a nilka velem godo·v vošmi·. eta miži·k da inka
kulasε. zonka da nilka kolttšasε uťšeteš. zonka boštas pišša·l' i pon,
burreje, i kuttšišas lesu·itni. i pondas lesu·itni. lesuite·men i
verttšε. kila·s-kε, etiklain seťšem mesta em, una pe šakei žviris i
šakei kajis em. lešetťše munni settšin. a etε mestale os tet kitgn.
teťšasε koto·metška¹ ez eta nilkakεt i pondasε munni. inmasε tujo·k
vile i mungeni. munasε, munasε, muneni žađen. soj uťšet, munni oz
vermi. sidš lesuite·men i mungeni.

loktas izbu·šetška. izbu·šetškaε pirasε. seten olle staru·ka.
seten užasε. ašinas tšetťšasε. staru·šetška verdas, juktalas. i eta
zonkališ soisε korε. a soj velem eggen basek. "dava·i, te sojte me-
nim kol nil vile! me sijε bitta. vi·dše·t, sija uťšet, munni oz
vermi." a zonka šu^vε: "ok kol. kitš-kε nu^v eta etlaen." vot eta sta-
ru·ška šetas tupi·l' i vištale: "kittšε· tupi·l' bigiltťšas, settšε i
mune!"

vot eta zonka soiket kittšε· tupi·l' bigiltťšε, settšε i muneni.
muneni he-e·ti ged hi. nilka lo^vε šo i·dži·džik, munni verme·žik
hi. loktas medi·k izbu·šetška. pirasε izbu·škaε. seten ole staruka.
seten užasε. ašinas tšetťšasε. eta staru·ka zonkališ soisε bera·
korε: "dava·i, te mejim sijε šet! me sijε bitta aslim nil vile."
eta staru·ška šu^vε zonkaε: "tejūt munni iššε· eggen ilin." a zonka
šu^vε: "met·keč i ilin, a soile ok kol. nu^v eta etlaen." vot eta sta-
ru·ka šete bera· tupi·l' i vištale: "odžlan meam em peri·žžik soj.
sija tede etε mestale, kittšε bi te munan. vot eta tupi·l', kittšε
bigiltťšas, settšε i mune."

vot eta zonka da nilka, kⁱt^ts^e tupi·l bigⁱl^tt^se, sett^se i mun^eni.
mun^eni dir ni, ne-etik geddez. vot loktas^e eta izbu·šet^ska dⁱn^e, ki-
te·n eta staru·kal^en ol^e peri·ž^žik soj^s. piras^e izbu·šet^ska^e. užas^e.
ašinas t^set^tsas^e. eta staru·ška verdas juktalas i zonkališ kor^e be-
ra· et^e soj^se: "dava·i, te soj^ete ko^l menim nil vⁱl^e! a te etnat mu-
nan. me tejit vištala, kⁱt^ts^e tejit ko^e munⁱ." zonka šu^v_e: "una
ni munim. soj menam i^jdžⁱ·dž^žik ni. eni ki^ts-ke munam ni."

a ena staru·kaez koreni eta nilkal^e ne nil vⁱl^e, a k^ena·k vⁱl^e.
nil^en velem von, med u^j tš^e·t. eta zonka ašsis soj^e oz ko^l. eta
staru·ka šet^e tšⁱške·t i vištale tui: "eta tui kuža mun^e! i loktas
morjo. et^en tšⁱške·t^en eltišt^e! loas pos. pos kuža vu^džat. tšⁱške-
t^en bera· eltišt^e! pos oz lo. a set^en bereg dorin sulal^e k^er-ku kik-
jata·ša. set^en pondat olni. i siš^šqⁿ pondan vetle·tni, lesu·itni."

vot ena zonka da nilka mun^eni eta tui kuža. i loktas morjo. tšⁱš-
ke·t^en eltišt^esas^e. voas pos. pos kuža vu^džas^e. bera· eltišt^esas^e. pos
oz lo. piras^e et^ts^e k^er-ku^e. k^er-ku eg^gen gaša. a k^er-kuⁱn ne·kⁱ·n
oz ol. vot nija pondas^e olni. i zonka vetle^te lesu·itni.

etik lun^e munas lesu·itni. a nilka ko^lt^tsas. i kil^e·ke, iks^e
mort med beregas: "vu^džet men^e!" eta nilka petas i šu^v_e: "vu^dž^e·t-
ni nem^en. piž abu." a eta mort šu^v_e: "ko^gg^e· tšⁱške·ts^e staru·kais
šetis, si^je petket da si^jen eltiš!" nilka piras k^er-ku^e, tšⁱške·tl^e
petketas i eltišt^esas. voas pos. eta mort pos kuža vu^džas. tš^ektas
ber^e elti·šni. nilka eltišt^esas. pos oz lo. a eta mort velem šmei. i
roža vilin eg^gen tom i basek. nilkal^e gl^enit^tsas. piras^e k^er-ku^e. i
eta nilka si^ket pondas olni. a eta šmei nilkal^e vištale: "ki^dž vonit
loktas, a te bi^tte pondi šoga·lni! i vištal vonitl^e: 'ta-lun pe
vetaši, bi^tte šoji j^el kejinliš i veškali'."

zonka pondas lokni l'esuita·nšqñ. a žmei lešettšas bula·vkaε. zonka pīras. pon silen kīnittšas eta nīlka vīle. a nīlkais etε bula·vkaε mertas morosas. nīlka tšekte ele·tni ponle. zonka elētas ponle. pon elšas. užasε. ašinas tšekttšasε. nīlka vištale vonle: "me ta-lun vetaši, biťte šoji jelle kejinliš i veškali." vonisle tšekte vaini kejinliš jel.

vot vonis munas. a eta žmei bula·vkaiš ber lešettšas mortε. a eta zonka addšas kejinle, himettšε i pondas liñi. kejin šuvε: "en liñ. me tejit šeta jelse sidžš!" zonka loktas kejin diñε. kejinle tšilketas. i kejin aššis pijanle šetas etike. zonka mune gortas. a žmei tedε: zonkale kejin eššoji. i nīlkale vištale: "vonitle vištal: 'ta-lun pe vetaši, šoji ošliš jel i veškali'." a žmei lešettšas rose. zonka loktas. i eta pon i kejin kīnittšasε ros vīle. nīlka tšekte vonisle ele·tni. zonka elētas. pon da kejin elšasε. zonka nīlkale jel šetas. užasε. ašinas tšekttšasε. nīlka vištale vonisle: "ta-lun me vetaši, šoji ošliš jel i veškali." zonkale medεte vaini ošliš jel.

zonka munas. a eta žmei ber lešettšas mortε. a eta zonka addšas ošle i pondas liñi. oš šuvε: "en liñ. šeta sidž jelle." zonkale šetas jel i aššis pijanle. zonka mune gortas. a eta žmei tedε: zonkale oš eššoji. i vištale nīlkale: "kidž vonit loktas, i vištal silε: 'ta-lun pe vetaši, šoji lēvliš jel i veškali'." a eta žmei lešettšas pīza·nε. zonka loktas. pon i kejin i oš kīnittšasε pīza·n vīle. nīlka tšekte ele·tni. i zonka elētas. i jena elšasε. užasε. ašinas tšekttšasε. nīlka zonkale vištale: "me ta-lun vetaši, šoji lēvliš jel i veškali." zonkale medεte vaini lēvliš jel.

zonka munas. i źmei leśettśas ber mortę. a zonka addśas ľevle i pondas ľiĵi. ľev řu^vę: "en ľiĵ. ĵel řeta sidź." zonka loktas ľev dĵię. ľev řetas ĵel i aśśis piĵa·nle. zonka munę gortas. a eta źmei leśettśas ber mortę i višťale nilkalę: "me pe vetaři ta-lun, em se-třem peřšo·ra. setęn pe em va, lolja. siĵe pe ĵuĵi i veřkali. ibe·ssez pe setęn kvaĵa i ośřĵllenĵi toľke lun-řer kad." vot eta zonka loktas. źmei leśettśas stule. zonka pĵiras. řilen řvirrez řĵinĵtśasę stol vĵle. nilka třekte ĵle·tnĵ. zonka ĵletas. řvirrez ĵlśasę. vot uřasę. ařinas třettśasę. nilka višťale vonĵsle: "me ta-lun vetaři: se-třem mestĵn peřšo·raĵn em va. i siĵe ĵuĵi i veřkali." medęte zonkalę vailĵi etę vase.

zonka munas. źmei leśettśas ber mortę. a eta zonka loktas peřšo·ra dĵię. pĵiras peřšo·raę. settřin sulale piĵa·n. piĵa·n vĵĵĵn sulale peĵlevi·ńkail va. bořtas etę vale i petas. a řvirrez petĵi oz verme, ibe·ssez ignařasę, řvirrez ĵermasę. zonka lokte etnas. a źmei tedę, řte lokte etnas. a siĵa toľke pole řvirreřiř. zonka loktas. pĵiras řer·kuę. a eta źmei nilkakęt pukalenĵi piĵa·n końe·třin. źmei řĵinĵtśas zonkalę řoĵiĵi. zonka řu^vę: "en-na řoĵ! me keĵ pĵlřa bańail da vĵli·ř řoĵ!" źmei řetas strok etik tśas.

zonka lontę bańa řagena. vittřiřę aśřis řvirrezę. kor ře·ko·r petasę. źmei lokte zonka dĵię i ĵu^valę: "pĵlřin ři?" zonka řu^vę: "eg-na." źmei řete strok đřĵin tśas. bańa vaĵimas. zonka leśettśę pĵlřinĵi. a strok preĵite ři. settřę loktas kajo·k. ĵřĵi·n dore pukřĵistas i zonkalę višťale: "skere ři petasę řvirreĵit. kuĵi·m ibe·s ĵirĵisę ři. toľke koľttřisę kuĵi·m ibe·s." vod zonka kĵiske. pĵlřę oz pĵlřĵi. settřę źmei loktas i ĵu^valę: "no geĵe·v ři?" zonka řu^vę: "abu." źmei řetas strok vit minu·te. vod zonka pĵlřę. settřę bera· loktas kajo·k i višťale: "řvirret petisę ři." a eta źmei bera· loktas bańaę,

zonkališ ju^valɛ: "pɪlʃiʃtin hi?" zonka šu^vɛ: "eg na." a žmeɪ tɛdɛ, žvirrespetisɛ i loktɛni. zonkalɛ kutas šoini. settʃɛ žvirrez loktasɛ. pɪrasɛ baɳasɛ. kɪnittʃasɛ žmeɪ vilɛ. žmeɪlɛ nɛtʃkasɛ torrez vilɛ. zonkalɛ šoini oz vermi.

zonka paštʃas. lɔktazgortas. nɪlkalɛ kutas, petkɛtas ɛtɛrɛ, domalas pu berdɛ, oɟʒas sultɛdas kɪk kɛnɛ.s. ɛtikas, tɪr kɛnɛ.s, tɛtʃas tʃotʃkɛm nɔn. a mɛɟis sulalɛ prostɛ.i. i šu^vɛ soɪlɛ: "te kɔttʃɪn ɯtʃɛt ajit ʃɛriʃ da mamɪt ʃɛriʃ. me tenɛ bɪtti. a von mɪɟ kɛrin! šujin mɛnɛ viɲni da verdni žmeɪlɛ. vot ɛtɛ nɔnɛs kɛnɛ.sʃis šojɪʃ! a mɛt kɛnɛ.sas tɪr gorɟi, mɛt tɪr kɛnɛ.s ʃɪn-va!"

32.

kor-kɛ i v a · n korlɪlɪlɛm totkališ. totka šu^vɛ: "pet ɛgra·da saɟɛ i ɛgra·da pɪr me ʃɛta. piʃkɛt oʃta i settʃɛ šui. a me settʃɛ lɛʃɛta." i v a · n petas. oʃta piʃkɛtas i šujas. a ɛta totkaɪs boʃtas šuka-piɳnɛz i enɛn šuka-piɳnɛjɛn kutas sɪliʃ. i v a · n kɛlmiʃɛ: "totka, lɛdʒ, ɛɟɟɛn viʃɛ!" totkaɪs lɛdʒas.

i v a · n dɪr mɪɟiʃ getraʃas. inlɛ vɛrɛ·tni oz liʃ, duma·ɪtɛ: kurtʃʃʃɛ. vot toʃʃaɪs koras pomeɟtʃɛ, vaja·lni vɛr. ɛta i v a · n doɟɟalas rozval'. pukʃasɛ inɪskɛt i vaʃɛtɛni. i duma vilas uʃas: "kolɛ peʃlɪni, nɪkɛ kurtʃʃʃɛ, oz, inkaɛlɛn." inkalɛ vottɛtas rozvalɛ. kɪjɛs kokkɛz kɛrtlas, kuʃɛtas i viɟʃɛtɛ: piɳnɛz abueʃ; nave·rmɛ oz kurtʃʃas. boʃtas plɛk. plɛk-orepɛn tʃutkas. i šu^vɛ: "er! en kurtʃɛlt, papa·i!" siʃʃa mɪɟ-kɛ tulu·pnas palknitas. vɛlɪs polʃas da kɪnittʃas. a i v a · n uʃas doɟɟiʃ i kɔttʃas. vɛl lɔktas toʃʃaɪs ɛʃi·n ultɛ. toʃʃaɪs petas, viɟʃɛtɛ: nɪlɪs kuɪlɛ rozvalɪn gaɟʃ, kɪjɛs kokkɛz kɛrtlɛmaʃ. i ju^valɛ: "kɪn tenɛ ɛtatʃ-tu kɛris?" siɟa oz

vištal, šte žakis, a vištalε: "kinme·z-ke pantašisε i mene kertlisε. a žqtte kolisε." a i v a · n poden loktε. eta toššais ihsε perttšalas. i pirasε ker-kuε. i v a · n tožno· loktas. toššais verdas juktalas i medεte verε vaini pu.

i v a · n munas, loktas verε. pu sulalε, ēggēn basek. vellε berēdas i pulε oktε i pu med ušē doḡḡε. pu peras, vellε vijas. i v a · n bergettšas i mune. pu vaini nēmen. vellε vijis. viḡḡεte·-ke, jamain plavaiteni utkaez. loktas mate žik. tšeren tšapkas. utkaez lebšasε. tšer vejas. i v a · n tšelttšas. piras jamaε košjini tšer. a si pera· paš-kemsε gušalasε. tšerlε košjas, košjas. oz addžj. petas jamaiš, paš-kemis abu. loktas toššais orde kušen. piras met ker-kuε. met ker-kuin sulalemas kik keņe·s. etik keņe·sas velema smola·, a medas velema gen. i v a · n kilē·-ke, toššais petε. sija keņe·sas tšettšeltas, kite·n smola·is. toššais piralas i petas ber. i v a · n petas keņe·siš smola· pižškiš. kilē·-ke toššais bera· petε. tšettšeltas met keņe·sas. toššais piralas i ber petas. i v a · n keņe·siš petas kidžbes, šēd i gena. petas ker-kuiš, kotertas sarajε. i toššasε vittšisē, kor petas tšitke·ttšini. toššais petas. i v a · n šiasε sarajin. tošša ju^valε: "te mi^la· settšin? lok, pet!" i v a · n petas. toššais polžas, i v a · n kidžbes. lontasε baⁿa, miššētasε kerase, paštalasε. i tošša tšekte otsa·šni aslis. verε oz medεte sišša.

loktasε pome^tša·na. pondasε verdni. toššais tšeltas ški. i v a · nle tšekte nuni piza·n vilε. i v a · n kva^kitas tšaškalε škien. i kijesε sotas. i džotš šere tšapkas. piza·n viledž vaini oz vermi. medεte toššais kebre·ge surla. i v a · n boštas vedra¹ez i petas. sur velema botškaⁿ. tulkalε šettas, kurttšeltas emas, sur

vedra·jeje vijetas. a tupkini nemen. botškais sur pete. a vedra·jejn
 tir. tulkaļe košje. a tulka emas. pete toššais: "te mī-nē dīr?"
 a sija aššis kiskas tšipase da sijen tupkas. i pukale botška dorin.
 toššale vištale: "tulkase ešti. tupkinit nemen. da me tšipags šujiš-
 ti da šibdis." toššais boštas tšer. asikkez ķeralas. i v a · n pon-
 das kote·rtni eten etik džalēn. koterte sara·je. i etik sara·jina
 tšegas. i v a · n ušas. tšipa vīle ešettšas i kulas.

33.

tšuži ģere·vñain. me i ola ģerevñain. uđžala mu vilin. gera mu
 keđžni šu, šogdi biđmis bur i me vunda sijē i varta i isa piš i nñn
 pežala i šoja.

34.

1. džo, dž-i·lin oš-la·pa i oš-tšitš. - lapais lis, tšitšis eže·g.
2. gena vaš vi, džē, kuš tšepēššē. - ķe-pi·š.
3. ģerd meš šed mešs nule. - bi gorin.
4. ģer kuša koterte ģert·petu·k, sitištē i sitištē. - bi.
5. ķer-kuin goñ goñ goñ, a eterin laš laš. - tšēn.
6. kik soja-vona etik jien jiašgmaš. - maje·ggez.
7. kik von peššēni, teke biġ lettšē. - izi·mez.
8. ķimni·š gatš lebzē. - piš.

9. *kj̣ṭṣ̌e·m žvir kokkes kvaķa a jurres kika?* – *veļ vīle pukšas mort.*
10. *lurnas ešale, oinas ošta košje.* – *ibe·s ignala·n-kruk.*
11. *miġ koterte povodteg?* – *va.*
12. *miġ on vermi tul vīle kiša·lni?* – *koṭk.*
13. *muna, muna, tui abu; vunda·la, vunda·la, vir abu.* – *pišjen va kuša muna.*
14. *nim utṣ̌et silen, a paštalgm sto riz.* – *keṭṣ̌e·n.*
15. *hoṭ soja-vona etiklae kuḍāṣ̌eni.* – *meslen nānā^jez (mes tṣ̌itke-tenj).*
16. *staru·ka sita·nas eṣ̌e·pek šuj̣iṣ̌ṭema, i gor vīle kaġe.* – *kvaṣ̌na.*
17. *telnas i gošummas tṣ̌veķite etik tṣ̌veten.* – *požim i kez.*
18. *tīr gid tṣ̌otṣ̌kem balgez, ni kolasin bara·n.* – *pinhes kolasin kil.*
19. *tṣ̌ukila mukila, gena piṭṣ̌ke pīre.* – *ṣ̌ijes.*
20. *utṣ̌e·tik, gerba, krugo·m mu kotraṣ̌is i bītse·n etikla·e ektis.*
– *tṣ̌arla·.*
21. *vi-jura, ma-jura, ṣ̌p̣in-migera.* – *piš.*

35.

keṭṣ̌-kija·n kapka·n pukti·ke šullan, meḍṣ̌ede eḍḍē·nžik keṭṣ̌ i meḍ oz berggtṣ̌i ḅer: "Али по лесу, али по ёлке, али по моей ловушке, али по тропке зайнякой, беленькой, косолапенькой, бежи по тропке не ворочайся."

36.

tšuži, bidmi me šed ver šerin,
 ġere·vhaas peti.
 kidšš kvate·dš vila·m me loji,
 vek me pestuna·li.
 kaga gorze, atšim gorza.
 pešem jelen šuriš verda,
 zipka pir gitše·ta.
 mamis ibiš lokte,
 šulga kijas šakʼ vaje.
 kidšš menim levegi bokam šutškas,
 pravegi bokam šutš idšas.

37.

- nilkaez tije, nilkaez,
 kittše tije munate?
 - mije vere muname
 šed jage·Dse šoini·te.

38.

ed mune nilkaez vere,
 settšin nommez šojeni!
 ed mune nilkaez aika saje,
 keleste·ijez vittšeni.

39.

orz garmo·ni alegi mek,
 gelesit mati·na.
 og janse·ttše mije vek
 milgi seter-šina.

40.

mama, menε getral!
 ok_pondi šatla·šni.
 aja menim vel boš!
 me ponda i sla·šni.

41.

keđ' berjò·za abu i džid,
 šorovno· lis su dže·ta.
 keť mile·jis abu ilin,
 šorovno· pišmo· giža.

42.

zonkae·z, tijε zonkae·z
 os_kol tijanli· setε·r?
 kolε-kε, dak šetame.
 sija verin biđmema.

43.

šēlē m teždε, šēlē m teždε.
 aťšim ok_ted mi i ponda.
 bereg dorin basek zongťška.
 a nave·rne si ponda·.

44.

ed munε, nilkae·z, a i ka saje!
 a i ka saj in abu bur.
 mižik ju^v as, e g g en kod d žas
 i ko š a · š ni pondas.
 in žε vineva·t.

45.

- boba te, boba,
- kittš^š te vetlin?
- t š e ž e g e v e vetli.
- miš^š te vetlin?
- vija nāns^š šoini.
- kittš^š te puktin?
- džodž^š pone pukti.
- kittš^š-ne lojis?
- šed^špon piš^šjetis.
- kit^šen šed^šponis?
- šed ver^š munema.
- kit^šen šed veris?
- bi^šen sottš^šema.
- kit^šen bi^šis?
- vaen kuš^šema.
- kit^šen vais?
- eška juš^šema.
- kit^šen eškais?
- vež lug viš^š petema.
- kit^šen vež lugis?
- šir piš^šetema.
- kit^šen širis?
- našk^š šedema.
- kit^šen naškis?
- tšeren keralēm.
- kit^šen tšeris?
- iz berde lazema.

46.

nim-kem kokin džurketi·šle,
žag vil vetle, šerali·šle.
tšičke, jekte menam kok.
drigi, drigi, truki trok.

47.

muni verē viinī ur. pon adāžis ur. me piša·l' zarjaḡiti, urse liji
 pu viliš. ur ušis mē. pon kutis i esta·tki vijis. pon diniš ur bošti
 kiam. lunnas urse vija das-kike i das-vite.

48.

turin itškam. turin košmis, kolē kurtņi. vi, dāžis kurttšis. kolē
 jura·lnī turinsē. turinīs juraššis. turinsē kolē zoroḡitņi. turinīs
 zoroḡittšis. telnas kolē vainī turinsē zoro·ttšis (< zoroḡšis).

49.

vel le, dāžēni ībē. velsē oinas mortis oz karavilt, vel etnas vet-
 lēte ībin. oinas oš īb vilē petē veriš i velsē kutē ošis i dāḡagetē.
 mort ašinas velsē košjē aššis. i velsē oz adāžī mortis. košjē kik i
 kujim lun. poto·m adāžase jez dāḡagetem velsē. settšē munas verališ-
 mort i šijalas piša·l'. i mort ber gortē munas. i gortin olē kik, ku-
 jim lun. i mort mune piša·lsē vi, dāžē·tni. piša·lis ošsē lijem. ošis
 višēm. verališ-mort ošsē kulē i vajē gortē kūtšik i jai. poto·m

eta verališ-mortisłe poťśo·t. kuťśikse vuzale pušni·nał, i verališ-mortłe šeteni prēmija ġeńga. a jałse šoję aťśis, i tožę mukętsę vuzale ġeńga vılę.

50.

muži·k keđđem zer ibę, gortśańas kujim versta·. i zersę oš šoję. petaleń verśań zerił vılę. i ošis vetletem turinet i ķerem tui. zeriślen keđđ·inīs tui vılas puktem petla. petlaas oš abu šedem. jęz muži·k sija mestin tšakjaleń i šedem petlaas. petłaiś mužiksę leptem vılę. muži·klen kokkez muas ozę suđđę. i petłaiś muži·k mezdi·śni oz vermi, olema seten lun tir. i pondem iksini munda gorš. i kileń siliś gelesse jęz mort. jęz mort settśę loktem i petłaiś mezdetem tšakjaliś-mortę.

51.

telnas iđđit limnas lošśez vetleteni etik tui kuža. settśę puke veraliś-mort petla. aťśis munę vašę tlini lošśese. i lošśes kotraśeni tui kužaetis. i loš šede petlaę i đđagale. veraliś-mort lokte petla dińę i loš đđagaleń. veraliś-mort lošliś kuťśik kułę. loš kulśis. i kuťśik boke tšapkis. kinemśis leđđę kiśkađez. i jałse ķeralę torrezę. i poto·m munę gortę veraliś-mort. i lokte velen ja·jiz dińę i teťśę dođđę jałse i nu·ę gortas jałse. kuťśik vuzale đeńga vılę, a jałse šoję aťśis biđśemja·en.

52.

kik von munemeś dōzmer-toke vińi dōzmerrezęs. i nija munemeś rińnas verę uźni. šettemeś bi i pondemeś uźni. periś vonis uźema hi, a tomis ešę abu uźem. i sija kilema, veras tšaletę kiđđ·šeťśen. i sija kažaleń, etija he mort uđđale. i sańmetem periś vonse. periś

vonis tšettšëm i pondëm kilzini, miž settšín këršë. i kilzemeš kik-nannis. i periš vonis šu^vëm: "eti^ja né mort, a ver-lesne^ji. no, vonë, eti^ja mijanlë blašnitis né dobru." tom vonis i šu^vë: "no, vonë, eti^ja blašnitis menim. boštase voina vılë menë." i boštise si^je voina vılë. i služitis kvat^t teliš, i sešša vi^jise voina vılas.

53. ver-lesne^ji

verališ-mort šettem bi tui vılë i vodëm užni. i oinas loktem si diⁿe kak bi^tte-bi mort, ba^jite ki^dž mort, a vi^džë·tni né mort. i verališ-mortlë šu^vë: "bi^se né-ladnë te^tšëmⁱd. dava·i vešji eta mes-taiš! menam pe eti^ja tui." verališ-mort medi·k mestë bi^se nu^vëma. i sešša vodëm užni i asja pone^dž užëm. sešša né-ki·n abu vollëm.

54.

suše·d munëm demšini tšeri kiⁿi i ur viⁿi poneⁿ i piša·lën gort-šan kik o^j keže. i pondëm užni veras izbu·škain. šeras velem pon, tòžë oinas ponis izbu·škaas kežainis^ket etlain. džin-oinas lebëma tel i veris eddën pondëm šumi·tni. verališ-mort kilzë. i pondëm izbu·škaas vartlini. a geles abu. kin sija, mort ilⁱ lesne^ji? izbu·škaiš sa kiššë potolo·kšis. verališ-mort li^džëte molⁱ·tva. a silën ponis kežainis ultë pırë, i ponis polë, miž settšín këršë eteras. verališ-mort pondëm iksini bi^d gelesnas: "ješ^li mort, dak pır izbu·škaas me diⁿe!" mort diⁿe né-ki·n abu pırem. mort eddën polžëm. vartlini izbu·škaas dugdëm. i mort sešša abu onmeššëm.

asja-pon jugdëm. i munëm gortë. gortë loktem asja-pon i vonnes ju^valeni: "mi^la odž·loktin? munin kik o^j keže, užin tol^ke etik o^j." mortis roša vılas šedetëm. vonnes kažalemeš, silën miž-ke né-là·dnë. verališ-mort sija lunë nem abu vištalem, miž settšín silën velem.

medi·k lunnas vonnes ju^valeni, i verališ-mort vištalem vonnesle:
 "menim izbu·škaas užikam blažnitis. oinas izbu·škaas eddēn vartlis,
 kids^škeren vartlis."

nile puktise šueveⁱ nalo·g. nija sije eze minte. i munise gortši-
 nis zavode u^dža·lni. gortnise kolise kežainteg. zavo·das u^džalise
 kujim von. rītnas munemeš kik von vina·hebni. nile pantašemeš špa-
 na^jez i^džid purttezen. i kode blažnitem, siješ purtnas natškilemes
 do smert^tti. a med vonse ranitemeš i^džit purtnas. i sije nu^vemeš
 bolni·tsae. i sija lolžem i še^tša's ole lovja.

55. pežim *

u^tšit'ik ponil' tšeren setase, ulles^e suijas, etik ul kolas. krug
 sije gladetas. ul-ponas domalas vel-ši. šijas em ponas gere·d. pīre-
 tis šise nu^vete. oštaas kerem kalabu·tš. kalabu·tš vilas krug šise
 kišale. žon pukas kalabutš vilas i šijis žons^e kijē. i žonis šedis
 pežime koknas.

* Uotilas Übersetzung: 'punatulkun jouhiansa'.

56.

zonkalen ai·mam muneni kora·šni nilkase zonkais saje. zonkais
 nilkase oz·bi boš. i nilkais tošē oz·bi mun zonkais saje. a nilkais-
 len ajis i mamis šilei šeteni. a poto·m nilkase ajis i mamis peseni,
 šilei šeteni. i getrašeni nija he·lūboa. i poto·m svadba. zonkaislen
 redna·^jez dodžaleni vellez, skāžem šizim vel, i muneni nilkais ker-
 kuē. settšini šojeni i juveni vina. i rītlanas muneni vehi^tšaitšini
 vitš·kuē, pop vehi^tšaitē niže, zonkase i nilkase. i vitš·kušanas
 muneni zonkais ker·kuē. settšini piru^tteni kuji·m, hol' lun. i zonka-
 islen i nilkaislen redna^jez muneni gortanis. i svadba kontšittšis.

muži·k i iňka olenj uměla. muži·k iňkasε pesε. "mīla te munin me sajsε?" a nīlka šuvε: "mīla te boštín, ještī me tenid eGkol."

57.

1. etik mesjssán kujim kytšik kulε.
2. ilε puktan, a matiš boštan.
3. jez basni vīlε en nađeittšj.
4. jez vīlε gu en garji, aťšit vejan.
5. ĸin jeťša baʃite, sija zinen surttīlε.
6. ĸiti pīris, seti i petas. (zonka nīlkalε kaga ĸerem, a nīlka šuvε: "ĸiti pīris, seti i petas.")
7. ĸittšε jem, settšε i sunis.
8. kor tī ušε, sek i tiasš.
9. mī ĸeđžan, sijε i vundan.
10. tšeri košjε, ĸiten pidi·ndžik, a mort košjε, ĸiten burdžik.
11. una baʃite, a jeťša ĸerε.

58.

bur ponnas uměl' tšehi·kīs da bur. a uměl' ponnas bur tšehi·kīs da uměla petε.

59.

mīla, mama, (od'ž' >) od'tsettšin,
alei tšvetsε oreṭin (v netškel'tin)?
me bi tai settšē eg mun,
menε tai settšē šetin.

(Зачем, мама, рано стала,
 алый цветок сорвала?
 Не за милого дружечка
 меня за муж отдала.)

60.

verε muni, oš adžili.
ošis tšakja šid puε.
kinem vilas bi te,tšema,
kel' vilas pert ešetem.

SÜDPERMJAKISCHE MUNDARTEN

Texte von:

BAČEV, Orest Timofeevič

geb. 13.12.1908 in Lazova (syrj. *vaz*), 25 km westlich von Kudymkar, im Bezirk Kudymkar.

Er verließ das Elternhaus als Sieben- oder Zehnjähriger, lebt in der Umgebung des Bahnhofs Vaškilovo. Er ist Hilfsarbeiter. Sein Vater wurde in Lazova geboren, seine Mutter in dem nahegelegenen Dorf Selova.

BAJAN'GIN, Pavel Terentěvič

geb. 1911 in Kiršina (syrj. *kiršin*), 35 km nördlich von Kudymkar, im Bezirk Beloevo.

Er lebte dort bis zu seiner Einberufung zum Militär, auch seine Frau stammt von dort.

KLIMOV, Nikolaj Ivanovič

geb. 1908 in Šarkunova, 7 km von Kudymkar, im Bezirk Kudymkar.

LUNEGOV, Nikolaj

geb. 1911 in Batina, 12 km von Kudymkar an der Jogva, im Bezirk Beloevo. Sein Vater wurde in *pos-pon* geboren, seine Mutter stammt aus dem Dorf *tšičiv* und seine Frau aus dem Dorf *vat'skan*.

MEHONOŠIN, Pavel

geb. am Peterstag 1897 in Verh-Juśva, im Bezirk Kudymkar.

PLOTNIKOV, Aleksej Ivanovič

geb. 28.03.1921 in Mal'cova, 28 km westlich von Kudymkar an der Kuva, im Bezirk Kudymkar.

Er hat immer zu Hause gelebt, ist unverheiratet, seine Eltern stammen aus Mal'cova.

POPOV, Dimitrij Aleksandrovič

geb. 1911 in Ganina, im Bezirk Kudymkar.

Er lebt seit 22 Jahren im Dorf Šatunovo (syrj. *šatun*), ist von Beruf Kolchosenhilfsarbeiter. Russisch lernte er als 28-jähriger, als er in das Dorf *palěž* zog. Sein Vater wurde im Dorf Šatunovo, seine Mutter im Dorf Moskvina geboren. Sie können nicht Russisch.

STARCEV, Danil' Alekseevič

geb. 11.12.1905 in Važ-šulaj, 25 km westlich von Kudymkar an der Ińva, im Bezirk Kudymkar, im Dorfsowjet Verh-Ińva.

TRET'JAKOV, Aleksandr Filipovič

geb. 08.10.1914 in Grišina, 20 km südlich von Kudymkar, im Bezirk Kudymkar. Er hat überwiegend zu Hause gelebt. Seine Frau stammt aus Grišina, der Vater wurde in Grišina und die Mutter im Dorf Kazarina geboren.

(Uotilas Beobachtung: "Ein schwacher Erzähler, auch die Sprachbeherrschung nicht völlig sicher.")

61. etik sau^vda·t

etik sau^vda·t služi·tema sau^vda·tas da ponnem^{*} vokni gortas i pirem keža·in orde. i keža·inis getra·vem zon i sija sau^vda·tis užni ju^vašem. keža·inis užni ve džem. sija zonse getra·vem i ritnas gulai·temas. si berin tom gozjasε vottetemas tšuva·ne užni. a sau^vda·tse vottetemas vev·deras povatas. oinas ženikis inkaïs vive kajem. a sau^vda·tis oštaet vi džetema i šuem: "kidž^ž ve^vi, sidž^ž i vo." i ženikis inkanas etvae lakašemas.

asivnas tšet tšemas ajis i mamis i svakaïs i vež·ajis. i vež·ajis munem kitsa·u^vni tom gozjasε. i ponnem kitsa·u^vni. a sau^vda·tis vi džetema i šuem: "kidž^ž ve^vi, sidž^ž i vo!" sija vež·ajis etvae lakašemas. ajis poušem i munem lekarrez diņe. i lekarse vaje·tem gortas. lekaris pirem tom gozjaïs diņe i ponnem kitsa·u^vni. a sau^vda·tis šuem: "kidž^ž ve^vi, sidž^ž i vo!" i lekaris etvae lakašem. si berin ajis munem pob diņe i popsε vaje·tem gortas. popis ponnem kitsa·u^vni tom gozjasε. a sau^vda·tis šuem: "kidž^ž ve^vi, sidž^ž i vo!" i popis etvae lakašem. si berin tšet tšetemas ni je, ponnemas nu^ve tni vitš·kuε. ponnemas mumi melhi·tša diņet. i melhikis melhi·tšašihis petema vopa·tkanas i kote·rtēm i vopa·tkanas setem itš·monkaïsvε kinemas. a sau^vda·tis šuem: "kidž^ž ve^vi, sidž^ž i vo!" vopa·tkais i melhikis etvae lakašemas.

* ponnem ~ pondem

etvain ponnemaš munni vitš-kuas. vitš-kuas pirtemaš tom gozjasε bidenmisket. a popis veñi^utša^uitni abu ponnem. pou^ušemaš ajis i mamis. a sau^uda^utis ponnem bai^utni ajisvε: "kitš-pe nūtε šetan me saje, da me pe tšisto nije torje^utva." a ajis sau^uda^utisket sugvašittšem. i sau^uda^utis šuem: "bide^us torje^uttšε." si berin bide^unnis torja^ušemas eta med dišis.

i si berin ajis nūvε šetem sau^uda^utis saje. i veñi^utša^uttšemas. i ajis vaje^utem gortas. i ponnemaš ou^uni i šei^utša^us oveni.

62. kujim von

vevemaš kujim von. i etik vonis vevem durnež. ajis sije abu lūbitema. i^uđžiddžik vonnez pīr vetvemaš gorede torgu^uitni. a u^utšē^uddžik vonis gortas pīr puka^uvem. ajis sije abu lūbitema. i^uđžiddžik vonnez ajisvε una^u dēnga vaja^uvvemaš. a u^utšē^uddžik vonis ne^u-kitšsε^u abu vetvema.

i si berin gortšis žugdem petškase i te^utšem dadže. i nu^ue^utem gorede usa^uvni. tuivas panta^ušem pop. i popis šu^uvem: "kitšsε^u te munan?" a sija nem abu šu^uvem. popis tšektem kežni. sija kežem i dadis perem. i ponnem šuni popisvε: "mijam dadjas ve^ui tir vina. i vina^uis tšisto kiššis." a popis pou^ušem i os^uted, miž i kermi. a durnež i v a^unis ponnem korni vinasε, šu^uvem: "mīla^u te mene tšektin kežni?" popis šu^uvem: "vina^uis pe mijam abu." i popis sugvašittšem šetni zovoto dat^utirjas.

i durnež i v a^unis berge^uttšem gortva-doras i voktem gortas. ajisvε dēngasε šetem dat^utir. ajis edden rad voom, ponnem bai^utni, šte "i^uđžiddžik zonneje dēngasε vaisε e^utša^užik, a durnež zone vais una^užik". i ajis durnež zonsε ponnem lūbi^utni med bura.

63.

etik niu^vka munema vere jageda. u^vni. munem, munem i ešgem. si ber-
 šan petem tui^ve i pondem munnⁱ tui kušas. i voktem ker-kuo^k di^vne.
 ker-kuas pirem, a ker-kuas ne-kiⁿ abu vevema. sija ker-kuas tšeu^vt-
 tšem i tšisto ker-kušis ubiraⁱtem, grešse i musorse i d^žo^dž^žse miš-
 ka^vem i gorse vontem. užin pu^vem gotou. i a tšis niu^vkais džodž-
 u^ve džepšiⁱšema ri^tnas.

ri^tnas rozbo^hnikkez voktemaš gortas dven^atsata vonnez. ker-kuas
 pirem^{aš}, ponnem^{aš} viⁱdže^tni: džodžⁱmiška^vem, petška vontem, užin
 puem. i pondemaš baⁱtⁱtni as kovasanis: "kin-ke^vpe ker-kuas vevem."
 i ponnem^{aš} šoini. si beršan pondemaš ker-ku gegeras krugo^m i ker-
 kuas koššiⁱšni. koššemaš, koššemaš i ne-kin^es abu adžžemaš.

ašinas tšettšemaš i šojemaš i munemaš u^vdžaⁱu^vni. a niu^vkais
 džo^džⁱu^všis petem ker-kuas. i beraⁱ tšisto ubiraⁱtem. gor von-
 tem, džodžⁱmiška^vem, pašⁱke^vse miška^vem. tšisto vunnas kerem. i
 ri^tnas beraⁱ džepšišem. pirem džodžⁱu^ve er u^vte. rozbo^hnikkez
 ri^tnas beraⁱ gortas voktemaš. ker-kuas pirem^{aš}. viⁱdže^tmaš beraⁱ,
 što tšisto ker-kuas kin-ke ubiraⁱtem. pukšemaš šoini. šojemaš i
 tšettšemaš. beraⁱ ponnem^{aš} koššiⁱšni. koššemaš, koššemaš. ne-kin^es
 abu adžžemaš. ponnem^{aš} kitsaⁱu^vni: "kin pe te? pet pe mijan di^vne!
 mijan pe te vovan kešgaⁱika. mi pe ten^e nem okⁱker^e. en pe pou!"
 niu^vkais abu petema. rozbo^hnikkez siⁱdži vodemaš užni.

ašinas beraⁱ tšettšemaš i šojemaš i munemaš u^vdžaⁱu^vni. niu^vkais
 beraⁱ petem ker-kuas. i tšisto ubiraⁱtem. beker, paⁱ miška^vem,
 džodžⁱmiška^vem, petška vontem, užin puem. i ri^tnas beraⁱ džepšišem.
 i ri^tnas rozbo^hnikkez voktemaš gortas. pirem^{aš} ker-kuas. viⁱdže^t-
 maš: kin-ke tšisto ubiraⁱtem. pukšemaš šoini. si beršan tšettšemaš
 i ponnem^{aš} beraⁱ koššiⁱšni. ne-kin^es abu adžžemaš. ponnem^{aš} kitsaⁱ-
 u^vni: "kin pe te? pet pe! mi pe ten^e og verete. en pe pou!" niu^vka-
 is abu petem. a rozbo^hnikkez beraⁱ ponnem^{aš} koššini. si beršan
 niu^vkase adžžemaš džodžⁱu^viš, er u^vtiš i medemaš viⁱni. a etik

rozbo·hnik šu^vem: "ogē·pe veretē. mija·nve pe sija prigodittšas." ker·kuas niu^vkase petke·tēmaš. i ponnēmaš ju^vašni: "kiš pe te?" a niu^vkais pondem višta·šni: "me pe muni veras jagēda·u^vni i eši pe i tattšē·pe šuri tijan ker·kuē." a rozbo·hnikkez pondēmaš ba^vi·tni: "te pe kolttšī mija·n dīnē ou^vni. gortat pe en mun. mišē pe tenē bura ponnām vidšni. te pe mijan vovan kešga·ika. i ponnān pe ou^vni mija·n dīn."

niu^vkais sugvaši·ttšēm i ponnēm rozbo·hnikkez dīn* ou^vni i šei·tša·s pe ove·ni.

64.

vevemaš ku^jim soī. a etik sojis vevēma med basgk. pervoi soisē voktēmaš kora·šni. i sija sugvaši·ttšēm munni žēni·kis sajē. kerēmaš svađba. i veñitša·ttšēmaš. gortas žēni·kis vaje·tēm i gulā·itēmaš svađou^všanaisket ku^ji·m vun. si beršāñ ponnēmaš ou^vni bura.

a met soisē bera· voktēmaš kora·šni. i sija sugvaši·ttšēm munni žēni·kis sajē. i sija žēni·kisket veñitša·ttšēmaš i tošē žēni·kis vajetēm gortas i gulā·itēmaš svađou^všanaisket ku^ji·m vun. i si berin ponnēmaš ou^vni bura.

voktēmaš kora·šni ku^jime·D soisē. i sija žēni·k sajas munni sugvaši·ttšēm. kerēmaš svađba i veñitša·ttšēmaš i žēni·kis vaje·tēm gortas i svađou^všanaīs votte·tēmaš oī kežas tšuva·nē. si berin oīnas inkaīs kivēma šum. sija svađou^všanaīs bera· vaje·tēmaš medi·k niu^vka. i jertēmaš tšomjē. a settšsin pe tšomjas eša·veni tīr morttušaez i mort·jurrez. sišē niu^vkase natški·vemaš a žēni·kis bokin inkaīs oīnas kivēma, kiđž niu^vkais gorzēm i ponnēm žēni·kisviš ju^va·šni: "miž pe settšsin kerēni. mīla· pe niu^vkaiz gorzē?" a žēni·kis hem abu višta·vēm.

si beršāñ ašinas tšettšēmaš i miššēmaš i ponnēmaš šoiñi. i inkaīsve šedēma pañjas mort·tšuh. si beršāñ tšettšēmaš i svađou^všanaīs ponnēmaš jektini. tšisto kodžēmaš. a inkaīs žēni·kisviš ju^va·šēm peta·u^vni etere. i petēm kalidoras i veški·tva·doras vē^vem ibe·s i

* dīn ~ dīnin

iñkaiš i be·sse oštem i vi·dže·tni ponnem. a settšin pe eša·veni tir mort-tušaez i mort-jurrez. si beršāñ i be·sse pedna·vem i vetvem ubo·majas i pirem ker-kuas. pukšem žēni·kis boke i nem abu i viš·ta·vem žēnikisve.

si beršāñ ritnas bera· šojemaš i votte·temaš tšomjas i pedna·ve·maš. a svadoū^vša·naiš ponnemaš tejtši·tni purttez. oinas iñkaiš ponnem žēni·kisve bai·tni: "mijam pe eddēn sit ponnis petni." a žēni·kis šu^vem: "kitšše·pe petan, mija·nes pe zamo·ken pedna·visē. si beršāñ žēni·kis šu^vem: "terpi·t pe." a iñkaiš abu vermēm terpi·tni. i žēni·kisve ponnem bai·tni: "te pe menē ešī·ngētšis gēzjen vedž i me pe sita·ša. i si beršāñ menē veptan pe ber." žēni·kis sugvaši·ttšēm i gēzjen kerta·vem, ešī·n uū^vtas ve·džēm iñkase. a iñkaiš gēsse perūtša·vem i piššēm gortas. žēni·kis vittši·šēm, vittši·šēm, i ne·ki·n pe os kiū. si beršāñ gēsse kvači·tēm. i seten pe ne·ki·n abu. gēsse veptem i ponnem kitsa·uūni iñkase. kitsa·vem, kitsa·vem. i ne·ki·ten pe os kiū. si beršāñ gēsse veptem, ešī·nse pedna·vem i žugdema ešī·nse. i vodēm ušni koikavvas.

si berin svadoū^vša·naiš i be·sse oštēmaš i piremāš tšuvanas iñkase natški·ū^vni. žēni·kis tšettšēm koikavvišis. a svadoū^vša·naiš ponnemaš juva·ū^vni: "kite·n-pe iñkait?" "me pe ok·ted." ešī·nse vi·dže·temaš. a ešī·nis žuga·vem. i žēni·kis ponnem šuni: "natte pe sija ešī·nse žugdis i piššis. a me pe ek·kiū^v. mijam pe eddēn jure višis, i me pe ek·kiū^v." si beršāñ svadoū^vša·naiš vegašēmaš žēni·kisve i petēmaš eteras i pondēmaš koššini iñkase. a šlēddese addžēmaš i pondēmaš vet·tšini šlet·kužas i duk kužas. vetšēmaš, vetšēmaš, i abu vermēmaš vetni. gortēddžis voktēmaš gortas šlet·kužas. i piremāš ker-kuas, ponnemaš košši·šni. a niū^vkaiš džepšišēm tšomje i sije abu addžēmaš. i svadoū^vša·naiš spori·tten eta met·kovasaniš si·dži bēn gortaniš munēmaš. a niū^vkaiš tšomjišis petem i ou^vni i še·itša·s ove.

65.

vevema babuška, vetve·tvem babi·ttšitēn. si beršān oinas vokterm kornj
babi·ttšini vai·š. pirem ker·kuas i ponnem kornj babuškase. babuška
sugvaši·ttšēm. si beršān babuškais pašta·šēm i vai·šis nu^ve·
tem. voktermaš va dīne i vai·šis ponnem šuni: "te pe me vīve špinav
vam pukši i šinnetē pe kuh!" si beršān vai·šis vaas pirtēm babuška
se. a vaas tšeris pe tšisto emmenise oštemaš, babuškase šoini me
demaš. a babuškais geggrin pe krugo·m bovo·h, kidš vais os·šur.

si beršān voktermaš ker·kuo·ke, kite·n ovem vai·šis. ker·kuas pi
remaš i babuškais pe nem oz addži. si beršān babuškase verdemaš ša
keinas eddēn bura. a ritnas vontemaš baņa. baņaas munemaš i kaga·se
baņaas nu^ve·temaš pi^všē·tni. si beršān babuškaisve, šetemaš vai·š
sez mate·g miššē·tni kagase. i babuškaisve šu^vēmaš: "mate·gnas pe
miššē·t kagase a ašte pe ne·ki·t en miššē·t!" a babuškais mate·gnas
et šinse aššis zirti·štēm. si beršān babuškais sija šingen, kedje
mate·gnas zirti·štēm, bide·nnise vai·ššese ponnem addžini.

si beršān baņaas pi^všēmaš i voktermaš gortanis vai·ššez orde.
babuškase geštite·temaš eddēn bura šakeinas i babi·ttšēmis ponda
šetemaš šeras kašni·k·tir šom. si beršān vai·šis bera· špinavvas
pukšē·tem babuškase i tšektem bera· šinnesē kuhni. i vaas piremāš i
si beršān beregas petemaš. babuškais šinnesē oštem i voktermaš gor
tas babuškais orde. vai·šis munem ber. višta·vem babuškaisve: "spa
ši·bo." si beršān šomis, kedje vai·šis šetēm, sija vovem zovoto. si
beršān babuškais ponnem et šinnas addžini bide·s nevi·dineijese.

si beršān etik kreše·hjaš kik muži·k ju^vēmaš braga i kodžēmaš i
purttezen ponnemaš tiška·šni. a babuškais vi^vdžē·tem, kitš·pe nija
tiška·šeni. a beranis pe vai·šis tšuvje nije, tšekte pe tiška·šni.
i babuškais ponnem šuni muži·kkesve: "ede pe tiška·šē! tija·nes pe,
vi^vdžē·t, vai·šis tšvīa·ve, tšekte pe tija·nes vunda·šni." si ber

šǵǵn vai·šǵis kaža·vǵem, što "babuškaǵs adǵǵǵe pe šǵinmas menǵ". si beršǵǵn vai·šǵis voktem babuškaǵs dǵnǵ i tšǵuǵnmas šǵinsǵ klǵuki·štǵem babuškaǵsviš i munǵem gortas. a babuškaǵs siǵǵǵi si beršǵǵn he-king·s abu ponǵem adǵǵǵini vai·šǵǵesǵ.

66. déduško

déduško kajǵem ibǵǵe. a ibǵǵivas vǵǵǵem šǵortǵǵi. i siǵa šǵortǵǵi·sǵ ponǵem heǵšǵke·ǵ^vtnǵ. heǵšǵke·ǵ^vtǵem, heǵšǵke·ǵ^vtǵem i abu vermǵem heǵšǵke·ǵ^vtnǵ. si beršǵǵn ponǵem kiǵtsa·ǵ^vni babasǵ. babais voktem i kuǵtšǵi·šǵǵem beras. heǵšǵke·ǵ^vtǵemaš, heǵšǵke·ǵ^vtǵemaš i abu vermǵemaš heǵšǵke·ǵ^vtnǵ. si beršǵǵn ponǵem déǵis kiǵtsa·ǵ^vni ž u t š k asǵ. ž u t š k aǵis voktem i kuǵtšǵi·šǵǵem beras. heǵšǵke·ǵ^vtǵemaš, heǵšǵke·ǵ^vtǵemaš i abu vermǵemaš. si beršǵǵn ponǵem kiǵtsa·ǵ^vni m a š k asǵ. m a š k aǵis kuǵtšǵi·šǵǵem beras. i ponǵemaš heǵšǵke·ǵ^vtnǵ. heǵšǵke·ǵ^vtǵemaš, heǵšǵke·ǵ^vtǵemaš i abu vermǵemaš. si beršǵǵn ponǵem kiǵtsa·ǵ^vni šǵirsǵ. šǵiris voktem i kuǵtšǵi·šǵǵem beras. heǵšǵke·ǵ^vtǵemaš, heǵšǵke·ǵ^vtǵemaš i aǵǵnis tšǵisto gatš tara·vǵemaš. siǵǵǵi šǵortǵǵi·sǵ toǵko heǵšǵke·ǵ^vtǵemaš artiǵlǵǵn.

67.

vǵǵǵema mušǵi·k i ponǵem munǵi tuǵ kušǵǵ. a šǵǵeras vǵǵǵem ḡǵǵn tǵajas šǵide·s i tuǵivas puǵšǵǵem šǵotšǵi·šǵǵni. i ponǵem puǵi kašasǵ. kašasǵ puǵǵem i ponǵem šǵoǵni. setšǵǵe voktem veri·š i ponǵem kornǵ mušǵi·kišviš kašasǵ. ponǵem mušǵi·kišvǵe baǵǵi·tnǵ: "me pe teǵit sotta sto godo·ǵ." i mušǵi·kiš sugvašǵi·tšǵǵǵem i šǵetǵem kašasǵ. si beršǵǵn ponǵem šǵuni: "me pe tenǵ veve·ta ešǵ. leǵtšǵi·tšǵǵini. kiǵtš·pe tenǵ korasǵ leǵtšǵi·tnǵ mortǵes dak kiǵtš·pe mortǵis kuva·na, os_pondǵi ou^vni, dak kiǵtš·pe kuva·na dak me pe ponda puka·ǵ^vni jur·ǵ·ǵǵas. toǵko pe te ponǵan adǵǵǵini, a siǵšǵa pe he-ki·n menǵ oz adǵǵǵi. a kiǵtš·pe mortǵis ova·na, dak me pe ponda puka·ǵ^vni kokkeǵ dǵnas. siǵǵe pe te leǵtšǵi·t." mušǵi·kiš ponǵem vetǵǵe·tnǵ leǵtšǵi·tšǵǵiten i edǵǵe·n bogatšǵa·vǵem.

si beršǵǵn mušǵi·kišvǵe tǵǵǵem sto letǵis. i veri·šǵis voktem mušǵi·kiš orde. a mušǵi·kiš ponǵem ešǵ·kornǵ sottǵet ou^vni·te veri·šǵisviš: "me pe edǵǵǵn bogatšǵa·i (v bogatšǵa·vi) i kuǵ^vni pe he oko·ta. a veri·šǵis ponǵem šǵuni: "vok pe, peta·m eteras teǵtšǵit viǵǵǵe·tnǵ boga·tatvotǵǵ!" i mušǵi·kiš sugvašǵi·tšǵǵǵem. petǵemaš eteras. i ogore·iǵtšǵas viǵǵǵe·tnǵ

saddesε. a saddez vevemaš una. si beršān muži·kis kivema ker·kušis krik. ker·kuas kin·ke eddēn ponnem ġerja·šni. i veri·šisve ponnem šuni: "kin pe ker·kuas sidš ġerja·šsε?" a veri·šis ponnem šuni: "ete-pe ed tenε hi provoža·iteni." si·dži veri·šis bebe·tem muži·ksε.

68.

vevemaš kuji·m von. etikisven vevem himis o t o · p k i, a medis-ven vevem himis g a d', a kuime·tisven vevem himis i, d'ž a · s - t i v e · p. si beršān munemaš jagēda·u^vni. i voktemaš va·dore. vase vuđžni pe ne·kidž os tui. vais ve^vem eddēn i·džit. i ponnemaš eta met kovasanis ba^ji·tni: "kiťs-pe ponnam vuđžni vase?" a jage·dis vevem va sajas. si beršān i, d'ž a · s - t i v e · pis ponnem šuni: "me pe tija·ngs kikna·nnite vuđže·ta. me pe og vaas vet." a med vonnes sugvaši·ttšemaš. "a me pe tolko verma ne·strazu kikna·nnite a tolko etiken." si beršān i, d'ž a · s - t i v e · pis vaas pukšem i šuem o t o · p k i s v e: "te pe pukši me vije špinavvam." a g a - d'isve šu^vem: "te pe norovi·t. me pe pervo vuđže·ta o t o · p k i s ε. a si beršān pe vuđže·ta tenε." si berin ponnemaš i, d'ž a · s - t i v e · pis i o t o · p k i s vuđžni. voktemaš va šeras. i i - d'ž a · s - t i v e · pis šeri orem. a o t o · p k i s sidž i vaas vetem. a g a d'is šo vi·dže·tem, kidž nija vuđžemaš i kidž i - d'ž a · s - t i v e · pis šeri orem i o t o · p k i s vetem. a g a - d'is ponnem šera·u^vni. šera·vem, šera·vem i si·dži beregas potem. i si·dži kujirma·nnis ešemaš.

69.

ve^vema muži·k inkaen. i inkaš ku^vem, a etik niu^vka kolttšem mamiš šeriš. si beršān ajiš getra·šem, boštēm medi·k inka. a inkaš niu^vkaš abu lūbi·tem, pir niu^vkaš vartvem matšikaš. muži·kisve pondem šuni: "te pe sije nu^ve·t vere da tšapki! me pe sije og lūbi·t." muži·kis sugvaši·ttšem. i dodda·vem veu i dod'beras niu^vsε kerta·vem. si beršān kiskem veras. a tui kužas eddēn geñitem veu^vnas. i nivis-ven tui kužas kiťsε ešem juris, kiťsε kokis, kiťsε kijes kiťsε

tušais. i ni^vse tšisto tui kužas ešta·vem. si beršān ve^vse berge-
tem gortva-doras i voktem gortas. i inisve pondem ba^ji·tni: "me pe
ni^veviš tšisto kijese i jurse i kokse i tušase tui kužas ešta·vi.
i sitš·pe i tuivas koli." si beršān inis munem ektini. adžem jurse
i kijese i kokkese i tušase. gortas vajem. i juršis kerem kašnik. a
kijesšis kerem kurannez. a kokkessšis kerem to^ji·nnez. a kine·mšis
kerem šel^hi·tšq. si^dži muži·kisven nivis ešem.

70.

vevema muži·k. i muži·kis munem turu·nve. turu·n dinas voktem i
turu·nas pe gorze kaga. si beršān turu·nse dodčas te^tšsem i kagase
dodčas puktem i ponnem gortas vokni. a veršinas pe kote·rte ke^ji·n
muži·kis šere. muži·kis voktem gortedžas. a ke^ji·nis beršinas gor-
ziten voktem muži·kis orde. i muži·kis pirem ker-kuas i ke^ji·nis ber-
šinas pirem. poro·g-u^vtas su^vtem i edden ponnem gorzini. et šinse
pe vapanas tšiškištas i met šinse pe vapanas tšiškištas. a muži·kis
kaža·vema, što ke^ji·nis pe mortooi.

si beršān muži·kis munem vaje·tni tedi·š. voktem tedi·šis orde i
ponnem ba^ji·tni: "me pe ten vetvi turu·nve i adžai pe turu·nšis kaga.
si beršin pe vokti gorte. kagase pe bošti šeram. a veršinas pe pon-
nis kote·rti me šere ke^ji·n. i me pe vokti gortedžam i ke^ji·nis pe
me šere vetššis gortedž. i me pe piri ker-kuas. i ke^ji·nis pe šeram
piris. i edden pe ponnis gorzini. i me pe kaža·vi, što ke^ji·nis pe
mortooi. i kov pe sij berge·tni." a tedi·šis sugvaši·tšsem. i mu-
ži·kis vaje·tem tedi·šse gortas. i tedi·šis ke^ji·nse berge·tem. ke-
^ji·nšis voem mort. si beršān muži·kis tedi·šse geštite·tem i nu^ve-
tem gortas. i si beršān muži·kis mortse, kedije ke^ji·nšis berge·te-
maš, ponnem vidžni gortas i kagase. a mortis, kedija vevem ke^ji·nnas,
i ponnem ou^vni muži·kis ordin i u^dša·u^vni edden bura. a muži·kis
bura ponnem tubi·tni i šei·tšas pe oveni.

71.

vevemaš oš da mort. oš da mort šortni keđžemas. si beršan šort-
ni·is bidnem. i šorthise kergmas i ponngemas torje·tni. mortis pe
šu^vε: "te pe boš vev-derse, a me pe bošta u^vtsε." ošis sugvaši·ttšēm.
si beršan keđžemas šu. i šuis bidnem. ponngemas vundini. i vundemas
šuse. ponngemas torje·tni. mortis pe šu^vēm: "te pe boš eni u^vtsε, a
me pe bošta vev-derse." ošis sugvaši·ttšēm. si beršan muži·kis i
ošis ponngemas gulq·itni. i muži·kis ponngem oššašni: "me pe tenε be-
be·ti kikiš. asvim pe bošti šortni·se. a tejit pe šeti korase. i
asvim pe bošti šuse a tejit pe šeti iđžasse." a ošis vega·šem i
siđži munem gortas. i siđži družbase ošis muži·kisket tšapkem.

72.

oš da mort munemas vere rekti·šni. rekti·šemas, rekti·šemas i si
beršan ponngemas šetta·u^vni mirrese. mirrese šetta·vemas. i si beršan
muži·kis ponngem kovò·da potke·tni. vatškem klínnes kovodaas nešjēn.
kovo·daas šel' voom. a ošis šo viđže·tēm, miž kerε mortis. si beršan
mortis ponngem šuni ošisve: "te pe vapaete šui, šel'las i potke·t-pe
kovodase. mijam pe šivaε os_sudž. a tijat pe šivait una." ošis sug-
vaši·ttšēm. i vapaese šel'las šujēm potke·tni kovodase. a mortis si
pora klínse kovo·dašis kiskem i ošisviš vapaese kovo·dais zeve·tēm.
si beršan mortis nešnas ponngem ošse vartvini, zat kužas seta·u^vni.
a ošis vapaese kiskini abu vermem. kovo·dais zeve·tēm. i si beršan
ošis ponngem gore·tni i siđži mortis ošse vijēm.

73.

vevema muži·k. i muži·kisven vevem kapu·sta·ju·r i keza· i ke^ji·n.
i muži·kis ponngem nu^vε·tni vere verđni. i voktemas va·dore. i ponngem

vuđže·tni pižjen. i aťsis ponnem duma·itni: "kitś-pe me vuđže·ta? kitś-pe pervo vuđže·ta kapu·sta·ju·rsę, dak ke^ji·nis-pe keza·sę be-
regas šojas. a ku^jimna·nsę pe vuđže·tni og vermi. pižis pe uťšet.
a kitś-pe pervo vuđže·ta ke^ji·nsę, dak keza·is-pe kapu·sta·ju·rsę
šojas." si berśań duma·item duma·item i pukśe·tem pižjas keza·sę. a
ke^ji·nis pe kapu·sta·ju·rsę os·šoї. sidź i keza·sę vuđže·tem med
beregas i beregas koľem. aťsis ber pižnas vuđžem. si berśań boštęm
kapu·sta·ju·rsę i vuđže·tem med beregas. si berśań ponnem duma·itni:
"kitś-pe kapu·sta·ju·rsę koľa, keza·is pe šojas." si berśań duma·i-
tem keza·sę vuđže·tni ber a kapu·sta·ju·rsę koľem med beregas. si
berśań keza·sę vuđže·tem ber i boštęm ke^ji·nsę i vuđže·tem. a ke-
za·sę settśę koľem. med beregas vuđže·tem ke^ji·nsę. eni pe ke^ji·nis
kapu·sta·ju·rsę os·šoї. si berśań vuđžem ber i boštęm keza·sę i vu-
dže·tem med beregas. siđzi muži·kis aśsis podasę vuđže·tem vaettis
i veras kaje·tem verdni.

74.

vevemaś stari·k i staru·ka. stari·kis munem tśeri kiłni, a inkaїs
gortas pir petśkem aśsis šertsę. i si berśań stari·kis tśerisę kijęm
doťtirjas i pondęm vokni gortas. a tujis vevem veret. si berśań tui
bokas pe kuїve kuvęm rutś. i stari·kis sije boštęm i puktem dodđas.
a aťsis pukśem dod'niras. i pondęm vokni gortas. a rutśis guśe·ńik
tśęttśęm i dava·i pondęm tśerisę etiken tśapka·u^vni tuivas. i tśisto
stari·kisviś tśerisę dodđis tśapka·vem. si berśań aťsis dodđis
piśšem.

a stari·kis gortas voktem i ķer-kuas pirem i inkaїsę pondęm oś-
šaśni: "me pe tśerisę kiїi doťtirjam i tui boksis pe addži kuvęm
rutś. edđęn pe sija vovas bur voro·ńnik." si berśań staru·kaїs etę-
ras petęm viđže·tni, miđ dodđas. dod'dinas voktem, ensę veptęm,
pondęm viđže·tni. dodđas-pe nem abu, ne tśeri i ne rutś. si berśań
pirem ķer-kuas i stari·kisę pondęm baї·tni: "te pe ośša·šin tśerinad
i rutśnad. a dodđat pe tai nem abu. te pe menę toľko bebe·tin." i si

beršān stari·kis po^vžem i petem eteras vi·dže·tni dotsε. dod' dinas voktem. i sija dodis pe pustε·i. si beršān ve^vu^vsε juskem i pirem ker·kuas i staru·ka^vsket pondem vittšini veg u^vjas. si beršān si·dži vodem užni.

a ruššis veras tšisto tšerise ektem kuššae. i settšε voktem ke·ji·n i pondem korni tšerise ruššisviš. a ruššis šu^vem: "mun pe a^vtšit va·dore i pukšⁱ pe vavvas i kiⁱ pe tšerise a^vtšit!" ke^ji·nis sidž i berge·ttšem, vetttšem va·dore. vaas pukšem. puka·vem, puka·vem, i he·ki·n pe os·sed. si beršān inkaez vetttšemaš va·doras vavε. i vi·dže·teni pe, seten puka·ve ke^ji·n vaas. si beršān inkaes pondemaš koromi·svaeznas vartvini ke^ji·nsε. a ke^ji·nis sidž i piššem veras.

75.

vevemaš kaⁿ da turi·. i kaⁿis korem turi·sε gortas geštⁱ·tni. turi·is voktem, ker·kuas pirem. i kaⁿis puem šid i torje·u^vkavve šitse kišt^{em} i piza·nvas vajem. turi·sε pukše·tem piza·n sajas. a paⁿsε abu šet^{em}. turi·is puka·vem, puka·vem piza·n sajas i os·pe šoiⁱ. a kaⁿis pondem šuni: "šoiⁱ pe, šoiⁱ! miⁱ pe puka·van!" a turi·is šu^vem: "me pe pet." a kaⁿis pe šu^vε: "šoiⁱ pe, gortat pe tšigjen en mun! tuivas pe sek eddēn mi·džan." a turi·isven eddēn kinemis šima·vem. a šoini pe os·tuⁱ. si beršān puka·vem, puka·vem i si·dži tšet·tšem piza·n saššis i šu^vem kaⁿisve: "spašⁱ·bo pe tejit!" si beršān pondem munnⁱ gortas i kaⁿisve šu^vem: "do švidā·nⁱje pe." i si·dži munem gortas. gortas voktem. kinemis pe vir petε, šima·ve. i skore·i dava·i šoini.

si beršān kreše·nnaε voktem turi·is kaⁿis orde kaⁿsε korni geštⁱ·tni. ker·kuas pirem i kaⁿsε pondem korni geštⁱ·tni. kaⁿis sugva·ši·ttšem. i munema turi·is orde. ker·kuas pirem. a turi·is kaⁿsε pukše·tem piza·n saje. i a^vtšis pondem puni šid. si beršān pu^vem i vajem piza·nvas. kišt^{em} tujise šitse i puktem kaⁿis o^vdžε. i kaⁿisve paⁿsε abu vajem. "te pe kužan šoini ki^v nad. šoiⁱ pe, šoiⁱ!" a kaⁿis pe šu^vε: "me pe pet." a turi·is šu^vem: "šoiⁱ pe, tšigjen pe en tšettšⁱ

piza·n sajšis! tui·vas pe pondas kinem̃it šima·u^vni." a kañis puka·vem,
puka·vem piza·n sajas i si·dži tšettšem. i turi·isve višta·vem:
"spašì·bo." si beršāñ pondem munni gortas. i turi·isve višta·vem:
"do švidà·ñije!" a asvas kañisven kine·mis vir pete, sič·šima·vem.
i tui kušas eddēn kote·rtem. i gortas voktem. skore·i dava·i puni
šid i šoini.

76.

raka vebžem dēre·vñas veršinas. i dēre·vñasis addžem riš·tupe·š.
i ber vebžem veras i pukšem kezje. si beršāñ kez u^vtas voktem rutš
i pukšem kez u^vtas i pondem siu^vni: "ki·tšē·m·pe te basek pti·tša-
is! ki·tšē·m·pe tijat jurit basek i tšukit! i ki·tšē·m·pe tijat bord-
det basekš i kokket! nave·rno pe te sarven pti·tšais. siu^v pe: na-
ve·rno pe tijat ki·dž angeu^vven govo·sit." i si beršāñ rakais pondem
siu^vni. ki·tš karkhitem pervoi razas, i emsis riš·tupe·šis ušem uve.
i ru·tšis riš·tupe·ššē kvatī·tem i šojem. i pondem rakaisve oššašni:
"važi·n ni pe me etšem pti·tšaese bebe·tva. spašì·bo pe tejit rišit
ponda."

77.

ibbi·vin vala·ttšem veu^v-jur-koska. si bersan settšē voktem šir.
pitškas pirem i pondem ou^vni. si beršāñ settšē voktem laguša i pon-
dem juva·šni: "kin pe esten ove?" a širis šu^vem: "esten pe toko ova
etnam me." i si berin lagu·šais pondem širisviš juva·šni: "te pe
vedž menē ou^vni! kike·n pe voas ou^vni gaša·žik." i si·dži širis ve-
džem lagušase.

78.

1. artil-džo·džo·ggez vebžemas i pukšemas kidāže·zve kiken etik kidāžas. i etik kidž kolttšgm lišnei. si beršān vebžemas kidāžezvišis i bër pukšemas etiken kidāžas i bera· džo·džo·ggis etik lišnei kolttšgm. - vevemas kujim kidž i nol' džo·džo·g.

2. basek itš·mo·hka bide's verse šere·tem. - tšvet.

3. basek niu^vka, a šibe·ttšini os·tuž. - bi.

4. basek vitš·ku da pimi ne·kit. - kol't.

5. bias oz·sottši, i vaas oz vet. - ji.

6. d a r j a da m a r j a eta metsē pir vi·džeteni. - džodž i potovo·k.

7. dorreettis kut i šeras šujiš. - tšuvki·jes·kema·vveni.

8. džadž·dorin oš·vapa. - sovo·nka.

9. džodž·uvin oš·jur. - ros (gor·pitšse tšiškeni).

10. džodž·u·vin oš puka·ve. - ire·š·krinka.

11. etēras šura, a ker·kuas komu^vož. - ker·ku.

12. etēras vitik, ker·kuas kovatš. - pon, kañ.

13. etik mužik torgu·item vavkain. vavkaas voktem kreššānin dē·re·vhaiš i ponnem bošni sapo·ggez. sapo·gges suva·vemas pjat ruble·ž. a torgo·vojis ponnem korni sto štuk, štobi vevisē džo·džo·ggez i utkaez i vorobe·žiez. džo·džogis suva·vem pjat dēšat kopè·jek a utkaiz suva·vem dēšet kopè·jek a vorobe·žis suva·vem etik kope·žka. "i vot pe mejim vai sto štuk, štobi pe vevi pjat ruble·žve. i me pe tejit šeta sapo·ggesē." - džo·džo·gis vevem etik a utkaes tritsat dēvet a vorobe·žies šezd' dēša·ta.

14. gena oššē, a kuš tšepe·ššē. - te·pi·š.

15. gorbà·teĭ stari, tšò·k bide·s ker·kuse kara^v·u·líte. - zamo·k.
16. gorse pe razemas, a tetšni abu vermemas. - kol't.
17. gožummas šed, a teu^v nas tšotškom. - mĭr.
18. grežes muas šupkemas i gerd šapka adžžema. - an·ki·tš·tšvet.
19. itš·mo·nkaĭs mighi tem, a šed veris perem, i ker·ku suu^v tem.
turun i tškeni.
20. ĭb vĭvin tir voĭska· suva·ve arnas. - susvo·mez.
21. karta·-tir podaĭs i tšisto šeraes. - gorin ħāñnez.
22. ka tšša potšvet koterte, gert sit sita·ve. - bi.
23. keremas, keremas, i koñe·ts eštemas. - jer.
24. ker·ku gegreñjas krugo·m siteš gez kattisema. - hi tš.
25. ketškavve jen zere. - ĭre·š kereni.
26. ketškavve vim uš. - piš požna·vveni.
27. kin muvvas met šilñgi? - va.
28. kin muvvišihās oz vermi vebžini? - ver·tšiki·š.
29. kin oĭnas oz adžžĭ? - kure·g.
30. kin ošta šinnenas uš? - ketš.
31. kin oz gulqit ne·ke·r? - tar.
32. kin pe beren vetve·te? - rak.
33. kin pti, tšša·pija·nnes arnas janse·tve? - virda·em.
34. kin šinnetve vragis? - tšin.
35. kin veras met šilñgi? - ke dži·u.
36. kin veras švirresven keža·inīs? - leu.
37. kin verse gožummas gaže·te? - kukku.
38. kinve·n ku tšĭ·kis kuji·m·peu^vsa? - vudi·k.
39. kitem, koktem, a vorota·se ošte. - teu.
40. kitem, koktem, borddenas maka·ite, a vebžini oz vermi. - mel·
ni tšša.
41. kitem, koktem, ħobogttis vebže. - kime·r.
42. kik gena o tšša vokterni. - šapka jurvat puktan.
43. kik k o d a · s t a , ħol' b o d a · s t a , a šizime džiš
l e b e s t u · n . - mes.

44. kik kohe·tś i kik kołtśo·, a šeras kert-tu·u. - nožni·tś.
 45. kik von etik jien jia·śemas. - maje·ggez herja·vemas.
 46. kik von vetśśemas va-dere i kupa·ttśśemas va-deras i gortas kajemas i pukśemas vabi·tśe. - vedra·ez.
 47. kiki·ś šogmem, a et-pir jenišve abu jurbitem. - tippez.
 48. ki·tśe·m kai pe šivē med baseka? - oī-šer-kai.
 49. ki·tśe·m puven ke·džisis abu? - voū-pu.
 50. ki·tśe·m puven ku·tśi·kis kik-peu^v sa? - ki·d'š'ž.
 51. ki·tśe·m turu·n med veg? - totà·rin.
 52. ki·tśe·m turu·n oz tśvetit? - oš-šektan.
 53. ki·tśe·m žvir pe med duka? - tśužme·r.
 54. kurit, tśeskit bad' jivin. - tag.
 55. lake·tvemas lepjo·škaez, džirit vaas kupa·ttśśemas i piza·nve vajemas. - pełh'neez.
 56. mi· eteras šilne·ižikis? - teu.
 57. mi· mortišve met·tśeskit? - on.
 58. mi· on vermi eše·tni? - kołk.
 59. mi· vaas oz vet? - gen.
 60. muku muku mu pi·tśkin, ševem-višan džadž·dorin. - kušma·n, so-vo·nka.
 61. he bi žē, a sotē. - pe·tśe·r.
 62. he ši-pož žē i he kiježnaniš gerdžśemas, a ker-ku uge·vin eša·ve. - tśera·n-poz.
 63. he vurem i he jerne·s, a lissenas berge·tvēni i mortišve viš-tavve. - kniga.
 64. hol von etik gue ku·džasēni. - mes vištēni.
 65. hol von etik šalēn vapki·śemas. - piza·n.
 66. peri·ś staru·ška gor-vi dorin puka·ve. - nān-šeme·s.
 67. peri·ś staru·ška oī i vun jenvē jurbī·tē. - zipka.
 68. peri·ś staru·ška šorrezvas pukave. - šel'ni·tśa.

69. peri·š staru·ška vun i ož gegje·tʹtis kiska·vveni. - ibes.
70. poniš veras munas da uytas uytas i gortas voktas i vabi·tš uytε vodas. - tšer.
71. poz·tir tšotškom kure·ggez. - piñnez.
72. siṭteg ou^vni mōžno, a ku^vni os·tui. - jen.
73. šemdešat šaburo·u i bide·s kiža·u^vtemeš. - kapu·sta.
74. šed, a he vorò·než šε, aṭšis šura, a he eška. - uytšis·gag.
75. šogmem i et·pir jenišvε abu jurbitem. kuvem i et·pir jenišvε abu kaiṭtšem. - voš.
76. te^vnas ihka, gožummas ni^vka. - mir.
77. te^vnas tšotškom a gožu·mmas šelò·než. - ver.
78. tšukila, mukila gena inε pirε. - vev šisaveni.
79. utkaš vaas, a bežis beregas. - koušik.
80. uṭši·tik, a gorba, bide·s ipse ubira·item i gortas voktem, govogñi·tšae vodem i krugvež god šottšissem. - tšarva.
81. uṭši·tik itš·mo·ňka bide·s medetε. - jem.
82. uṭši·tik itš·mo·ňka, dšotš·kužas jektas jektas, porog diņas uge·vε su^vtas. - ros.
83. uṭši·tik itš·mo·ňka kàždejisket vittšē. - tšasi·.
84. uṭši·tik muži·tšo·k, a vere·tni os·tui. kið^ž veržē·tan, tak aṭšit gorzini ponnān. - vuk.
85. uṭši·tik ni^vka stena·vas puka·vε i vun i ož uḍža·vε i mor·tišvε višta·vvε. - tšasi·.
86. vatkañ tšeri·ñqñ. - zipkañ kaga.
87. vebžε šviro·k asvas ker·ku vev·deret, vebžε i bai·tε, što mi·jam šivaε sottšē. - zi.

88. vebžemaš džo, džo · gges-ku, tša. a panit vebžem etik džo, džo · g i sija šu^vem: "zdorò · vo pe sto džo, džo · ggez!" a džo, džo · ggez ponnemaš šunī: "mijē pe hē sto, a simda da simda i džin-simda i tšetvert-simda. i te pe vovan mijanket, dak sek pe mi tolko vovam sto."
- vevemaš nija tritsat šeša.

89. vebžemaš džo, džo · ggez, dubo · voješ tšukke · nis: tata tī, tata tī, lata tī, lata tī. - varta · nnez.

90. vev-deras ošta i u^v-deras ošta, šeras bi da va. - samova · r.

91. verē munan, beras dera olša · vē; da i gortē voktan, beras dera olša · vē. - lampaezen munē.

92. verē munan, beras vi, džetē, i gortē munan, beras vi, džetē. - tšer.

93. verin kez u^vtas gerd muži, tšo · kkes suva · venī. - gribbez.

94. vevema krugvin i vevema kok-u^vtas i petke · temaš bazare. - kaš · hi · kkes.

95. vevemaš kik von. i etik vonis šu^vem: "veža · m pe meket džēga! mijam pe džēgaš etik i i, džit." a med vonis sugvaši · ttšē. a sija ponnem kornī: "vaj pe mejim džēšetē buma · škaesē. a buma · škaes pe štobi vevisē rubbez i tri rubla · ez i pjat ruble · i · jez i džēša · tkaes i štobi pe vevi dvatsat pjat ruble · i i džēšetē bumā · žok. a mijam pe tōžē dvatsat pjat ruble · i." - vevemaš rubbes · šema i etik troika i etik pjato · rka i etig džēša · tka.

96. vunnas vija skovorda · a oinas gosa skovorda ·. - šondi, teviš.

97. zabo · r saišin šivegi vev^v vi, džē · ttšē oinas. - teviš.

79.

1. adđan, da on kvaťit. koran, da okšet.
2. asvat trudiš né-kiťšē. oz eš.
3. ašte pondan beregi·tni, dak i jen beregi·te.
4. basek zovotois bidva·in blesťi·te.
5. bereg beregisket os_panta·š, a mort mortisket panta·šeni.
6. bebe·ttšini pe ed né teve·ttšini, šinnet pe os_tire.
(Вратъ не хлеб веать, глаза не пылятся.)
7. blagove·ššeńno-vune pe ed i kať posse os_tetš.
8. bogà·teiket sudi·ttšini en kuttšis.
9. boloto·as pe ed i tšorttez vajšeni.
10. bur kašais da uťšet bekeris.
11. bur mortes pe bidva·in lubiteni.
12. bur mortve bidva·in bur ou^vni.
13. burve me aťšim bur, a umel've me aťšim umel'.
14. dou^vggezas dēngase šeta·vemsē asvaten viđđini os_tui.
15. durne·i juris, i kokkesve spoko·isē né-ke·r os_šet.
16. dikei morttes pe kiđš napadu·t, i jurte pe boštase.
17. en pou né-kinvi·š, toľko kiđš jenviš.
18. en radu·ttšē jezis hānve.
(Не надейся на чужой хлеб.)
19. en raduttšē tšuižē·i hānve.
(Не радуйся на чужой хлеб.)
20. en viđš sto ruble·i a viđš sto tov·riššez.
21. girddža·id matin, da on kurttšē·u^vt.
22. gosnas pe ed i pon biši·ttšē (беситься).
23. inis i miži·kis etik sotana·is. (Жена и муж одна сатана.)
24. inkaš miži·kse pe verme pīr bebe·tni.
25. inkaš pe miži·kse ebe·deđđis verme bebe·tni dēšetiš.

26. *in̄kaišven jur-š̄iis kuž, a umis džēnit.*
 27. *iv̄e·ž̄ik puktan, dak mati·ž̄ž̄ik bošt̄an.*
 28. *jenis verno ad̄d̄ž̄e, da skoro oz višt̄au.*
 29. *ježl̄i bi ěe kl̄in̄is da ěe hi,t̄š̄is dak važ̄i·n hi bi ploth̄nik̄is kuvis.* (Если бы не клин да не мох так давно бы плотник сдох.)
 30. *jes slovoe·sve veri·tni os_tui.*
 31. *jez umen en ou.*
 32. *jezv̄e bure keran, dak sija asvit voas.*
 33. *jezv̄e jama garjan, a sett̄š̄e a_t̄š̄it vodan.*
 34. *jezven ěānis pe pir t̄š̄eskiđđ̄zik kid̄ž̄ asvat.*
 35. *jezviš̄ una ponnan kiuv̄z̄ini dak ěem os_šogmi.*
 36. *kāždeĭ kot̄e·ějos̄e kov̄e kerpi·tni.*
 37. *kāždeĭj̄is pe aš̄se l̄ubi·te.*
 38. *ķele·gas̄e pe on mau^vt, dak iv̄e on mun.*
 39. *ķere·s ui^vtas vet̄š̄ini skoro a kaĭni dir.*
 40. *ķedija kuiv̄e kovo·dais, dak si ui^vte vais ěe-ke·r os_kotert̄.*
 (Под лежащей колодеи вода не побежит.)
 41. *ķedija (od̄ž̄ >) oť t̄š̄ett̄š̄e, dak siv̄e š̄o un̄a·ž̄ik š̄ure.*
 42. *ķedija pe je,t̄ša baⁱ·te, a sija pe z̄inen surtt̄e.*
 43. *ķedija ponis oz ui^vt, siviš̄ pou! a ķeda ed̄den ui^vte, siviš̄ en pou.*
 44. *ķediven bež̄is siteš̄, dak sija biđva·in tet̄š̄e.*
 45. *ķeža·ⁱinis pe ki_t̄š̄_kuvas, dak ķer-ku-uge·vves pe kuⁱ·m god gorzen̄i.*
 46. *ķijesš̄it ve_d̄ž̄an, dak skoro on kut.*
 47. *ķin ķere skoro, dak siv̄en š̄lepo·i šogme.*
 48. *ķin miž̄ guša·vas, dak sijen ěe-ke·r boga·t oz vo.*
 49. *ķin ěeb̄ita pošt̄et̄las̄e ol̄sa·ve, dak uēni t̄sorit vovas.*
 50. *ķin pervo kutt̄š̄i·š̄e tiška·š̄ni, dak siv̄e š̄o asvis un̄a·ž̄ik š̄ure.*
 51. *ķinven bež̄is lakeš̄, dak biđva·in tet̄š̄e.*
 (У кого хвост грязный, так везде его знают.)

52. kiže·rži·ka sorva·van, dak biđe·nnisve tīrmas.
53. kiđž jez jiviš una ponnān sudi·tni, dak aš jiušit ešo· una·žik
sudi·teni jezis.
54. kik oš etik mervo·gas oz verme ou^vni.
55. kik sube·t kova·sīn pe ed i vorobe·žjes bogà·teš.
56. kik umen en ou.
57. kiťs·pe issē pondan bokviš bokve pīr berge·tvini, dak i sija
pe oz biđmi.
58. kiťs·pe pondan veu^vsē verđni bura, dak sek pe veven vetvan.
59. kiū^v te kuša en viđž.
60. kokna·ezas ĩe turu·n, a susvo·nnezas ĩe šu, dou^vggezaz ĩe dēnga.
61. kušne·ťšis aťšis pīr tšerteg ove.
62. lūbi·ťtšemis pe ed ĩe karto·u^vki.
63. matin beregis da on tšetťšeu^vt.
(Близко берег а не прыгнешь.)
64. miž jenviš koran, sije i jen šetas.
65. miž koššan, sije i adđžan.
66. mort juris pe ĩe·ke·r dārom oz eš.
67. mortve keran bure, a sija te^žit jama garje.
68. m o s k v à · s ē ĩe strazu keremaš.
69. ĩanīs voas una, a šojni ĩe·kinve voas.
70. ĩe pañ verde, a šojanīs.
71. ĩin·pusē pe et·kikiš os kulē.
72. oš pe tai ĩe·ke·r oz miššī, i to ove.
73. pervož apre·lhas ĩe·kinve en verit.
74. plēn pe sija šmert.
75. plētnas obu·ksē keť munda vatški, dak ĩem on ker.
76. pon ponket biđva·in adđžišeni.
77. poniš pe mortve pervož tovari·š.
78. porš grešsē biđva·iš adđže.
79. poršve pe da i to pražnik ovve.
(Свине да и то празник бывает.)
80. pti·ťšais pe ed i asvas pozjīn vek oz ou.

81. pu^lai^s p^e du^rne·i, a šti^ki^s p^e mo^lode·tš.
 82. rad bi š^eve·mⁿam, da h^ahⁱs tš^už^e·i.
 83. raka^es p^e tai^s os^{ke}dž^e i oz ge^re, i to p^e h^ah š^oj^eni.
 84. ru^tšⁱs p^e as^vas bež^ve h^e-ke·r os^{si}ta·v.
 85. sit^se p^e ve^re·tan, dak si^{ja} du^ka vo^as.
 86. strazu ki^k ke^ts^e (<ke^tš^se) on kut.
 87. su^li·te^ms^e vi^ttšⁱ·š^eni kuⁱ·m god.

(Супёного дожидают три года.)

88. sus^{vo}·mⁿe^{ja}s h^e h^ah, a ko^kna·e^{za}s h^e tu^{ru}·n, a do^uvge^{za}s h^e d^ehga.

89. š^erebrò·s^e p^e poⁿdas^e tš^už^{ja}·u^vni a si^{ja} p^e h^e-kⁱnv^e os^{po}ndi ko^uvⁿⁱ.

90. šⁱlⁿe^{gi}ket peššⁱni en kutšⁱs.

(С сильным бороться не берись.)

91. šⁱnⁿe^s·po^{ve}ni, a ki^{je}s ke^{re}ni.
 92. šⁱnn^ez^ve en ve^{ri}·t, a ki^{je}znat peš^vi.
 93. š^oga·i^š mo^rte^s h^e-ki^{te}·n oz l^ubi·t^e.
 94. ta·vun^{ja} bašⁿi^s ašⁱn ke^že h^e-go^dne^ži.
 95. to^ko bi piⁿhet ve^{vi}s^e, dak h^ahⁱs vo^as.

(Лишь бы только зубы были, дак хлеб будет.)

96. to^{ro}·i š^vetas p^e ed i ka^{ba}·k^{ke}s abu.
 97. tuⁱje^s p^e vo^as^e paš^ki^{te}š, a ve^{tv}iⁿⁱ p^e vo^as h^e-kⁱnv^e.
 98. tu^rma·as pi^rni i^{be}·s^{se}a paš^ki^{te}š, a be^r pe^{tn}i ve^knⁱte^š.
 99. tš^eriⁱs p^e ke^s ku^žas oz ve^{tv}e^t, si^{te}g oz ve^rmi ou^vni. a mi^{ve}i p^e po^{pro}stu oz ve^{tv}e^t, si^{te}g oz ve^rmi ou^vni.
 100. tš^eriⁱs košš^e pi^{di}·nžⁱke va^se, a mo^rti^s košš^e ki^{te}·n o^{va}·ni^s bu^ržⁱk.

101. tš^uk h^e du^rne·i, a ki^{vi}s h^e vo^{pa}·tka.
 102. tš^už^e·i š^ejav^{va}s ka^{ta}·tšⁱni p^e edd^en bur.
 103. tš^už^e·i tru^dnas h^e-ke·r bo^{ga}·t on vo.
 104. i^{me}l^t mo^rt jⁱviš kaš^de^ži p^e su^di·t^e.
 105. va^rtvⁱ du^{ra}·k^{ke}s^e, en š^ale·i^t ku^{va}·k^{te}.
 106. ve^{vi}s p^e ho^l·ko^{ka} i to dž^emda·v^e.
 107. voⁿⁱs soⁱs^e l^ubi·t^e bo^{ga}·te^{je}.
 108. v^{re}dⁿe·ižⁱk mo^rtš^a h^e-kⁱ·n abu.
 109. š^vi^rs^e ke^t muⁿda ve^rd, dak si^{ja} š^o ve^{ra}s vi^{dž}e·t^e.

110. žagena minan, dak i ve·žik tšuvavan.

111. ženi·kis inkasε lubi·te zdoro·ve.

(Жених жену любит здоровую.)

80.

1. arnas pe kidž' lisis kitš' pe oššsε, dak sija pe umel' o džin.

2. asivnas pervo verdan veusε, dak veven vetvan. a asivnas kidž' pervo šojan a tšit, a si berin verdan veu^vsε, dak vevisve nadε·tš'i-ni os tui.

3. i džit-vun hede·lvin kitš' pe o i-teu, dak sek pe muš veššsε vun-as. a kitš' pe vun-teu, sek pe muš veššsε ojas, dak sek pe voas ke-džit god.

4. kedija edden ušsε, sija kuan o džin.

5. kedija vune teu^vnas zere, i sija vune gožumnas pe vim ušsε.

6. kediven pe jur-šis tšorid, dak sija pe veg mort.

7. kin pe mortve pervo tui vas panit panta·šas, kitš' pe inka, dak sija pe umel' o džin, a kitš' pe muži·k, dak sija pe bur o džin.

8. kinven pe pinhes tšekes, dak sija pe inka edden lubite.

9. kitš' ke dži·vis voas borda, dak sek pe kovε eži·m kedžni.

10. kitš' pe aris zera, dak sija pe zerrez voasε tiraes.

11. kitš' pe arnas vepta·šeni edden nale·džez, dak sek pe zerres edden voasε tiraes.

12. kitš' pe asiu^vnas tuma·nis pukšas muas, dak sek pe vunis voas mi tša.

13. kitš' pe i dža·s-tive pas kik šepen addži·šeni, dak sek pe nuž-nej godis voas.

14. kitš' pe i džit-vun hede·tis o i-teven voas, sija pe bur god.

15. kitš pe jenis gima vas pervoi vunsε ul-lunja vune, dak sek pe messez jevaeš voasε. a kitš pe gima vas pervoi vunsε kes-vunja vune, dak sek pe pondas tšeri edden šedni.

16. kitš pe jenis gima ve kuža, dak sija pe voasε kuš zerrez.

17. kitš pe jenis gima ve š i m j a · n -vun berin, sija pe šonit ar voas.

18. kitš pe jenis zere orsemen, dak sija pe zer o dš in.

19. kitš pe kagais tšužas ai-tšužema, dak sija pe he tšeštlivei voas.

20. kitš pe kediven kuš tošis, dak sija pe tšeštli·veji mort.

21. kitš pe ketš ili ur mortviš tui poperegavas, dak sija pe umel' o dš in.

22. kitš pe kinven kik jur-pide·s, dak sija pe kiki·š getraše asvas vekin.

23. kitš pe kime·rres kajeni ošišas, dak sija pe mi tša o dš in. a kitš pe kime·rres kajeni vunšišas, dak sija pe zer o dš in a teu^vnas vim o dš in.

24. kitš pe kime·rres kajeni torjaeš, dak sek pe kovε sadi·tni karto·u^vki.

25. kitš pe kiris orsε dženita tuvusnas, dak sek pe voas dženit tuvīsis.

26. kitš pe kirmi·š pukšas ker-ku jurve, dak sija pe umel' o dš in.

27. kitš pe kukkuis kekas kuš vervε, dak sek pe umel' god.

28. kitš pe kukkuis pondas kekni dvena·tsať don odšik m i k o · -v aedš, dak sija pe bur god.

29. kitš pe mali·nais šogmas odšik ru dš egisša i buršik, dak sija pe ru dš e·gges voasε he-tiraš.

30. kitš pe mešis vaja·ve poro·zzεz kašdej god ili neke·l'lez, dak sija pe bur meš.

31. kitš pe mortis tšužas mamis-tšužema, dak sija pe voas tšeštli·veji mort.

32. *kiťś* pε oinas zεrε, dak sija pε zer ođžin.
33. *kiťś* pε parse geran ođž, dak ruđže gges pε voasε bureś.
34. *kiťś* pε pεrvo mesis vajas poro·z, dak sija pε jeva mes.
35. *kiťś* pε pεrvoi otava·is kužžik, dak sek pε pεrvoi ševis voas buržik. (Как первая отава будет длинее, дак первый сев будет лучше.)
36. *kiťś* pε pi-pu-lis voas kope·ika-pašta, dak sek pε kedžni kovε dugdini.
37. *kiťś* pε pondan musε nažmi·tni da hebže·tni, dak simda pε i hānsε šojan.
38. *kiťś* pε pondas lagu·ša urgini, dak sek pε kovε kedžni.
39. *kiťś* pε pondas tšveči·tni lem-pu, sek pε kovε kedžni id.
40. *kiťś* pε ponis hol·šinma, dak sija pε bur pon.
41. *kiťś* pε rakais vajas kujim kolť, dak sek pε godis vovas bur.
42. *kiťś* pε rutś u^vtas mortse, dak sija pε kuan ođžin.
43. *kiťś* pε šir-pozis muas, dak sek pε hānis dontem voas. a *kiťś* pε pozis vivin, dak sek pε hānis dona voas.
44. *kiťś* pε šondi^jis asi^vnas petas baseke, dak sija pε vunis voas miťśa.
45. *kiťś* pε teviśis kiťšin, dak sija pε miťśa ođžin.
46. *kiťś* pε te^vnas kediya vune miťśa, dak gožummas pε sija vune tōze voas miťśa.
47. *kiťś* pε tujis tuvusnas pukšas pεrvo tui-šeris, dak sek pε ed-den pondas ku^vni jez.
48. *kiťś* pε tuvīsna^s turi^jez veba·veni edden vivina i gore·teni, dak sek pε godis vovas zasuka.
49. *kiťś* pε tuvusnas^{*} vimis sivas a ketś šlēddes kolase ve^v-de^vε, dak sek pε tšak una voas.
50. *kiťś* pε tšera·his pondas kezases šija·u^vni šinas, dak sek pε kovε kedžni eži·mmez.
51. *kiťś* pε ver žvirrez i ptiťšaez vokteni dere·vnae, dak sija pε vojna ođžin.

* tuvus ~ tuvīs

52. kitš pe vīmīs teṽnas kedija vune ušē morò·žen, dak sek pe gožumnas sija vune-žē jeniz zere gima·vemen. kitš pe vunīs teṽnas nòvīž god, dak sija vunīs pe gožumnas voas p e t r o -vun.

53. kitš pe zere krute·ja, dak sija pe miṭšā oḍžin.

54. kitš pe zi-po·zis muas, dak sek pe ḡḡīsve tšēna·īs važmit. a kitš pe zi-pozīs vīvin, dak sek pe ḡḡīs dona voas.

55. kitš pada ebiđi·tan, dak sija asvīt voas.

56. kitš pondas kaḡu·kis šliṽgini, sek pe kove kedžni eži·mmez.

57. kitš šondi·īs kiṭšin, dak sija pe zer oḍžin.

58. kitš šondi·īs vettšē riṭnas kime·re, dak ašinas voas zer.

59. krešše·ḡḡo-oje pe kitš ponnez edđēn uṽtēni, dak sija pe tra-vež oḍžin.

60. kukkuse pe kitš pervo kivan oḍžnad, dak sija pe šin·va oḍžin.

61. k u p a · l ' ḡ i š n e ḡ i v a · n vun geger kove pe kedžni šortḡi.

62. pervoī spasnās keḍžēni ruḍžē·ggez, i toro·i spasnās keḍžēni ruḍžē·ggez a tretti·i spasnās koḡtšaitēni.

63. pervoī spasnās pe kove moš-tšurkaes tšēgva·ṽni.

64. ruḍžē·gis ṭubi·te vremjo, a zeriš ṭubi·te grež.

65. teṽ beras i zer beras pe pīr ovve bur pogò·da.

66. turi·īs pe kiḍž oz sitau, dak settšē pe ḡḡīs oš·šogmi.

67. tšistei poḡede·lḡikis kitš pe voas tšistei, dak sek pe lonnes voas tšisteješ. (mašleḡiṭšā beras pervoī poḡede·lḡikis tšistei poḡede·lḡik.

68. žvižēḡḡo-vunas pe oš pīre mervo·gas.

81. kuž^hē·tš^h

kuž^hē·tš^h tš^herrez kamε dorε.
a^htš^his kou^vkjε piš^hā šivε,*
bur ova·nsε, bur ova·nsε.

82.

ki^hd^hš^h hi ponnam ovni-tε,
o^hi-vunsε·tš^huve·tni-tε,
gaža, mi^htš^ha vunnesε,
gaža, mi^htš^ha o^hjesε?

83.

menε gortin videni,
veš-ovi·š^hen šu^veni.
menε gortin videni,
h^hh-š^hoji·š^hen šu^veni.

84.

mijε munamε, šerεtamε.
a voktamε, stre^htš^hitamε.

85.

šondi vivin, šondi vivin,
kovε bi važmi·dž^hik.
mivε^h i^hv^hn, mivε^h i^hv^hn,
kovε bi mati·ndž^hik.

* Uotilas Übersetzung: 'hyvästä elämästään laulaa laulun'.

86.

j o g o r, ni^u te šetan on, šetan on?
 ki^dž on šed^u dak vegaša·, vegaša·.
 beker, pahte žolēta·, žolēta·.
 j o g o r, ni^u te šetan on, šetan on?
 ki^dž on šed^u dak vegaša·, vegaša·.
 gorte muna, vištaša·, vištaša·.
 šizim vežon vetaša·, vetaša·.

87. kol'tšo·.

o² kol'tšo·, kol'tšo·, kol'tšo·,
 ja^tšum, ja^tšum karposke·i.
 vonε, vonε, loloskei.
 vež-bi gotsε eg getra·š,
 getrai·sε, boštisε.
 šivivam vože·tisε,
 kokkeznas eše·tisε.
 petni ne munnī, petni ne munnī.
 petišti da muništi.
 k o v i r k osε kutišti,
 o p o n a·ssε pukšeti.
 lem-pu u^utas geñiti,
 kanava·dora·s pukši·.
 kanava·iš va juvi·.
 rumkaiš vina· juvi.
 rumka juvi, kik juvi,
 ku^jime·tsε džin juvi·.
 karpet šoji, kik šoji·,
 ku^jime·tsε džin šoji·.

88.

tevse mijan uđžaveni unà·žik verin. ver kiska·veni. una mijan
 versę kiska·veni. tu^vusnas ver kiveteni. gortin geeni*, keđženi.
 kedija pes țera·veni. nıv·visiș țereni maslo, vijeteni sije maslose.
 gereni da i keđženi. ubra·iteni nıñ, vundeni ruđžeg, si berin id,
 zęer, șogdi·, lon, an·ki·tș, karto·ška.

* geeni ~ gereni

89.

pervo me gul'a·iti nivkaket, vit kilometra sa^jin vevi. me dvà gòda
 siket gul'a·iti. si berin medi·kket gul'a·iti i getra·ši siket. i dvà
 gòda o'im. a pato·m kujimețșket pondi gul'a·itni. getire pondis vittșı-
 ni. si^ja vartvis kikiș nivkase. si berin me inđi gortas. pato·m get-
 ra·ši ku^jime·tșket.

90.

1. džaž^{*}·dorin oș·vapa. - sovo·nka.
2. džo·džu·vin oș·jur. - vıș.
3. eterin šura, țer·kuas komovoı. - țer·ku·ugov.
4. gegresa vidžvin jen serę. - ireș țerem.
5. gerd meș šed meșs nıve. - gor vontișem.

* džaž ~ džadž

6. gor-vivġn zġrimeġġ baba puka·vε, sitanas ŧektan ŧu^viŧtem.
- ŧeme·s.
7. kġk soġa-vona etik jġen jġa·ŧemaŧ. - maje·g mertem.
8. kuŧmesa vidġvε vġm uŧε. - piŧ poŧna·vem.
9. oġ i vun vetven, spoko·i abu. - iġe·s.
10. pos·tir tŧotŧskom kureg jertem. - emġn piġġnez.
11. potŧ kuŧa kajo·k kotertε, a·tŧis virġn sita·vε. - sarta·s
sottŧε.
12. ŧtġna berdet remeġ ġuŧavε. - ġitŧ.
13. veras munas, kġra·ŧas, gorte voktas, vabitŧ-uvte vodas. - tŧer.
14. vere mune, gorte vi·dŧεte, gorte vokte, vere vi·dŧεte. - tŧer.
15. vev geġi·te, ogo·bla suva·vε. - va kotertε.
16. vorobei kotertε, virġn sita·vε. - sarta·s sottŧε.

91.

1. ez na viġ, a genŧε kuŧte.
2. ġi·dŧa mātġn, a kurtŧŧε·vtni on sud^ŧŧ.
3. jezve en ġarġi jama, a·tŧit settŧε uŧan.
4. ke·lġ uŧε, sek i li·aŧ!
5. kġn je·tŧa bai·te, siġa asviŧ duma·ġte.
6. kġŧŧem va on ġumiŧ.
7. ki·tŧε ŧevŧan, seŧ i ju^van.
8. kureg os·ku·dŧaŧ i tōŧε jue.
9. miġ ke·dŧan, siġe i vundan.
10. ġebġta oŧsa·vem, tŧorit uŧni.
11. pet tŧġig oz veŧert.
12. ŧupġta munan, je·tŧa munan; ŧaġen munan, unā·ŧik munan.

13. tšigven nān tedvas.
14. tšeri koššē, kiten pīdindžik, mort koššē, kiten bi,tšēmžik.
15. tšukila pu on vešket, veg mort on vevet.
16. umel' vevēn on vetvi.
17. vi,džē.tni mātīn, su,džē.tni ivin.
18. vi,tem ti,tša on kušti.

92.

a'livu'li!

kašē ku'li,

ponse kosti ko'li.

93.

ovemaš stari·k da staru·ka. i ke,džemaš šortni podvo·vkaε. poto·m peta·is šortni a bidmis i,džit šortni.

voktis ariε. kovε kerni šortni. kajaε podvo·vkaas i pondasε kerni. vot kerεni i kerεni. una ni kerisε. etik i,džit bidmis šortni. oz vermi šettini mušis. kitsa·vas staru·kaε stari·kis. vot ku,tši-šas šortni berdas. oz vermi šettini. iššε koras otsa·vni niv. voktas nivis. iššε ku,tšišasε šettini. oz verme šettini šortnisε. iššε koras otsa·vni pon. iššε ku,tšišasε šettini. oz verme. koras otsa·vni kańsε. ku,tšišasε šettini. oz verme. otsa·vni koras šir. šir voktas. ku,tšišas kańisvε bež berdas. kańis ku,tšišas ponisvε bež berdas. a ponis ku,tšišas nivkańs pod·uv berdas. a nivkańs ku,tšišas mamiz berde. a mamis stari·kiz berde. a stari·kis šortni berdas. i vot kiskεni. kiskasε, a starikis gaťš ušas, šortnisε vi^vε veptas. širis piššas.

pondasε vetťšini podvo·vka viššā. a puktem lesni·ťšis tuja pińa. a vot starukańs ušas, pińa tuvīs sitanas merťťšas. stari·kis os,ted miž kerni. kovε lekar vaje·tni. dodā·vas vev dodāε i pukšas i munε lekarrezeε koššini. munε i munε verεt. panta·šas ketš i jua·ve: "ki-ťšε munan, stari·k?" a stari·k otveťša·ĩte: "lekarrez koššini muna.

kušan leṭṭṣi·ttṣini, pukṣi menam dodḏe!" pukṣas keṭṭṣis stari·kiz dodḏe i opeṭ muneni odḏvaḥ. stari·kivsṽe panta·ṣas rutṣ. "kiṭṭṣe munan, stari·k?" stari·k otveṭṭṣa·ḡite: "lekarrez koṣṣini muna. kušan leṭṭṣi·ttṣini, pukṣi menam dodḏe!" pukṣas rutṣ i opeṭ odḏvaḥ muneni. panta·ṣas kei·n, ju·vṽe: "kiṭṭṣe munan, stari·k?" "lekarrez koṣṣa. kušan leṭṭṣi·ttṣini, pukṣi menam dodḏe!" pukṣas kei·n dodḏas. i opeṭ odḏvaḥ muneni. panta·ṣas oṣ, ju·vṽe starikisviṣ: "kiṭṭṣe munan, stari·k?" stari·k otveṭṭṣa·ḡite: "lekarrez koṣṣini. kušan leṭṭṣi·ttṣini, pukṣi menam dodḏe!" pukṣas dodḏas oṣ.

i stari·k ber berge·ttṣas, gortas mune. gortas vaktis. vontise baḥa. jeṣtis baḥaṣis. stari·k nu^vḡetas starukasṽe baḥaas. lekarrez biḡe·s munasṽe baḥaas. vot settṣin pondasṽe leṭṭṣi·tni. piḥa-tuvṽe pondasṽe kiṣkini starukaṣviṣ. stari·kis norovi·tas i ju·vṽe: "no, skōro ḥi goto·v voas?" "iṣṣe ḥe goto·v." vot tsari·kis viṭṭṣiṣṽe. i opeṭ juavas: "skōro ḥi goto·v?" opeṭ otveṭṭṣa·ḡitasṽe: "ḥe goto·v iṣṣe." opeṭ norovi·tas i juavṽe: "no skōro ḥi goto·v voas?" opeṭ iḡṽsas stukeṭas. "no, skōro ḥi goto·v voas?" otveṭṭṣa·ḡitasṽe: "goto·v."

stari·k oṣtas iḡe·ssṽe. a siḡa vremjoṽe ruṭṭṣis beṣṣe vedra·az da peimas mara·ḡitas. ruṭṭṣis ṣinnezas vaṭṣkas starikisvṽe beṣnas. starikis os pondi adḏḡini. pondas ṣuni: "staruka·, staruka·!" staruka·-isvṽen ṣiṣis abu. starukasṽe koṣṣas baḥaṣis. povo·kvas dubasṽis. starikis ṣuvṽe: "vok, staruka!" a starukaṣvṽen koskaez dubasas. stari·kis boṣtas dubassṽe. koskaez kiṣṣasṽe povvas. stari·kis pondas gorzini.

miṣi·k vetvṽem baza·rṽe. boṣtem ṭṣeri, dodḏas puktem, poṣti·vkaṽen vevṭṭṽem. gortas mune veret. viḡḡe·te odḏvaḥ, tuṣvas ku^vḡema rutṣ. miṣi·k ṭṣettṣas dodḏiṣ, boṣtas rutṣ kijas, ṣu^vṽe: "ḥe vaṣṽen ku^vḡema, iṣṣe ṣonit." puktas ṭṣeriz diṽe etvaṽe. pukṣaz dodḏas. piṣḥaes ṣivvṽe.

sija vremjoε ruťśis tśettśas žage·nik i tśerisε pondas tśapka·v·ni etiken bervanas. poto·m i aťśis tśettśas dodđisjs ruťśis i tśerisε ektas i munas veras i pondas šojni.

voktas sį dīne kei·n i pondaz·bai·tni: "kuma, kitiś tśerisε bośtin?" "ritśka viśis kiji." "kiťś kijin?" "beśśε vaas šuvišti. dir kovε vidžni. una šedas tśeriťis. tožno kiski beśśε!" vot pukavas keinis tśas, peśvas beśśε, jeťśa šedem tśeriťis. kovε diržik vidžni. poto·m puka·vε dir. jenis jugdas. kinmas ritśkaas. pondas kiskini. oz vermi kiskini. i duma·iťε: "una ni šedis tśerijis."

inkaťes va·doras vetťśgni. keinis pukavε ritśkavas. pondasε vartvini koromi·svanas keinsε. jursε potke·tasε. jursis vemis tīdavε. keinis tśettśa·vε, beśśε ore·tas, piśśas. veras ope·ť etvaasasε ruťśisket i pondasε bai·tni. keinis šuvε: "pukśi mevυε!" ruťśis pukśas keinisυε. i ruťśis piśńasε šivυε. keinis juaťε: "kiťśem piśńasε šivan?" ruťśis viťtavε keinisυε: "vartvisε menε, i jur·veme tīda·vε." (ruťśis šojem kvaśńa·śis űańśε i jursε mara·iťem.) keinis šuvε: "menε tožo vartvisε. tožo jur·vemis tīda·vε."

95.

mīži·k kijs kei·nes i ruťśes. garjas jama, iđđi·ť i pidi·n. mungni sija tui kuśa kei·n i ruťś. i jamaas uśasε kikna·nnis. i dumaiteni, kidś petni jamaśis. keinis šuvε: "me una duma duma·iťa." a ruťśis šuvε: "me etike duma·iťa." mīži·k voktas jama dīne i šuvε: "śurisε menim kika." vot pondas nijs vižni zorjen. ruťśis vodas i bittε kuvem. a keinis vetve·ťε. mīžikis keinsε vijas, a ruťśε odđ·vań leptas jamaśis i dumaitas, kuvem ruťśis. i keinsε leptas jamaśis. ruťśis piśśas sija perasε.

stari·k da staru·ka ovmaš kiken eddēn umēl'. ker·kuis umēl'. i eris potēm. stari·k uđđā·vem, pir tšeri kijem. siŭe šedem ne-pros-to·i, a zovoto·i tšeri i pondem ba'j·i·tni: "vedž menē, stari·k, morjovas ber!" stari·k duma·itas, miž kerni. os ted, vedžni il'i ne vedžni. a tšeri'jis keimi·šē: "vedž, požā·lusta! me teni't oslužū, miž tejit kovē." stari·k duma·itas i veđžis morjovas ber.

i duma·itis stari·kis: "menam abu er." i naro·šno ber ki'tsa·is tšerisē. tšeri'jis voktis bereg doras i šuvē: "miž tejit kovē?" "menim kovē, eris mejam gortin potēm." tšeri'jis višta·is: "mun gortat! voas vi'l." stari·k gortas munas. voktas. pravda, em vi'l er. pondas ba'j·i·tni staru·kaisket: "vot mejim šedis tšeri. pondis ba'j·i·tni: 'vedž menē ber!' i me veđži ber." staru·kais pondas vidni stari·ksē: "es kov siŭe vedžni. kovis siŭe vaje·tni. dura·k te, peri·šmitēđž ovin. on ted, miž kovē kerni·tē. mun šejitšā·ž-žē! mijan ker·kuis ed umēl'. kor ker·kuse buržike!"

stari·k munas morjo doras, ki'tsa·vas tšerisē. tšeri voktas bereg doras i šuvē: "miž kovē tejit, stari·k?" "mejam ker·kuis ed umēl'." tšeri'jis višta·vas: "mun gortat ber! voas vi'l." stari·k voktas gortas ber. pravda, vi'l ker·kuis. i prisvu·gaes kika, stri·tšqitēni stariksē. stari·kis pīras ker·kuas. staru·kais ope·t siŭe vidē. "menim", šuvē, "os kov prisvugaesē. menim kovē, štobi tšeri'jis a'tšis prisvu·žni·tšqitis."

stari·k ope·t munē morjo dorē. koras tšerisē. tšeri voktas. "miž kovē, stari·k?" "staru·kais tenē koris aštē prisvu·žni·tšqitni." tšeri'jis sešša nem ez vištav. bežnas va berdās vatškis i munis. stari·k berge·tšās i munē gortas. gortas voktis. ope·t ker·kuis važ. i eris potēm.

97.

jegi-baba o^ugma i pīr morttes šoi^uvem. voktas sī orde zonka, pīras gortas. i baba jua^uve: "mī^uve voktin?" zonka višta^uve: "biv^u vokti." "voktin da mī^u addā^uzi^u·vin?" "addā^uzi^u·vi, e^uteras kijas val^uat^utšēnī." "nija menam kura^u·nnez. iššo mī^u addā^uzi^u·vin?" "kiškaez eša^u·venī." "nija menam vožijez. iššo mī^u addā^uzi^u·vin?" "mort-sita^u·n addā^uzi^u·vi." "sija menam gir. iššo mī^u addā^uzi^u·vin?" "mort-kingm." "sija menam šel^uhi^utša. iššo mī^u addā^uzi^u·vin?" "mort-jurrez addā^uzi^u·vi." "nija menam kaš^uhikkēs. iššo mī^u addā^uzi^u·vin?" "jen povkaas tš^uwīnēs." "nija menam ma-si^u·ššēs. iššo mī^u addā^uzi^u·vin?" "goras kaga pežaš^uē." "sija menam ososo^u·k." jegi-baba šetas bis^uē zonka^uisv^uē. zonka^uis gortas pondas munī. i vot kotē^u·rtē.

a jegi-baba^uis pondas vet^utšēnī. pukšas mort-sita^u·nvas. i pondas tšē^utšē^u·vtnī etik vjorsta^u·ēn. pondas vetnī zonka^usē. zonka^uisv^uēn veēma zu. si^ujē tšapkas jur vev^u·deras. jegi-baba^uisv^uē voas ver. pondas ke^u·ra^u·vnī. vot, kera^u·vē, kera^u·vē. petas. ope^u·t^u zonka^usē vetē. zonka^uis tšapkas jur vev^u·deras zud. jegi-baba^uisv^uē voas gora. vot kajē, kajē. ope^u·t^u zonka^usē vetē. i vetas. "no, ki^utšē te munan? dava^u·i, pukšē, me tenē nuve^u·ta!" zonka pukšas. jegi-baba gortas vaje^u·tas i dš^uo^udš^u·u^u·vē jertas. i set^utšēn verde.

vot verdas nedē^u·lā i šuvē: "jon voin hi." sija mit^utšā^u·vas pavka. jegi-baba^uis duma^u·i^utas, iššo umē^ul, iššo kovē verdnī. nedē^u·lā verdas. i med u^utšē^ut nīvīs^uē zakā^u·šitas žari^u·tnī goras. jegi-baba^uis munas u^udšā^u·vnī. nīvīs^u vontas gor i pondas žari^u·tnī zonka^usē. zonka^usē kit^u·sa^u·vas, kit^u·sa^u·vas: "vok, me tenē žari^u·ta!" zonka pukšas zīrvas i ki^u·jesē, kokkesē paške^u·tas. he^u·ki^udž os^u·ter. nīvka^uis a^utšē^uis pukšas zīrvas i ki^u·jesē, kokkesē žmitas. zonka^uis sija vremjo^uē goras toji^u·štas i set^utšēn pikēta^u·vas. a^utšē^uis pīššas zonka^uis. jegi-baba^uis voktas. pondas šoi^unī. "a tšēski^u·t!"

98.

kañ da rutš o'emaš. ruťšis oššašē kei·nve i ošve: "menam em žvir. vit barangn šojē i šuve šo: 'mavo' (мaвo)." oko·ta vi,džē·tni kei·nve i ošve, kiťšēgm setťšēgm žvir. kei·nis i ošis ez addživve setťšēgm žvirse. si'ven nave·rno šivais una, ježeli unagn šojē. kei·nis i ošis šuvenj: "kovē kormj gešti·tni." strapa·žtasē meš i kvat bara·n i korasē rutšē i kañsē. a ošis kajas požimve i pukšas uvve vi,džē·tni. a keinis vodas piž uvte i sižgñ pondas vi,džē·tni. voktisē rutš i kañ. pondisē šoini. keinisve umēla tidavē. sija veržē·ttšas vivvañ. a kañ tšqitas šir i pižvas uškēttšas. keinis povžas i kotertas. kañis tožo povžas da tšepeššas požimvas, kedavin puka·ve ošis. ošis povžas, duma·žtas: "menē medē šoini!" i uvē uškēttšas.

99.

mije munime kora·šni mamket kiken. voktim neve·sta diņē. ker·kuas pirime. neve·staiž·gortas. pondim ba^ji·tni, piža·nve puktimē vinasē, kora·šni pondime. mame šu^vis: "j o g o r p e t r ò · v i t š , ni v t e š e t a n m e a m z o n s a j e ?" a s i j a o z o t k a · ž i t j o g o · r p e t r ò · v i t š . n i v k a i s v e n ħ i m i s a n n a . a n n a i s o z i b a ^j i t , o z - b i m u n i v i š t a · i s : " e n i ħ e o d ų š a p e r a i s . o n m e n e v e r m i š e t n i . m e o g m u n . " m i j e s e š š a e g ħ i p o n d e b a ^j i · t n i . v i n a s e b o š t i m p i ž a · n v i š i p o n d i m m u n n i g o r t e .

100.

me gulq·iti ni vkaket. menam mame kivis. "dava·ž pondam sije kora·šni", višta·is menam mame, "sija skòro munas žēñi·kvē." i sije gušēn boštīm. von mamisket vetvis oinas kvamsē vaini. poto·m ašinas kvati·ttšisē, kvamis abu. ašinas i ni vkais munis gortšis zonkaiž·diņē. eni kerasē svadba. svadba kežē vešēttšisē. boštisē vina, kerisē

braga i sur. korisε svadbošanags. no vot kreše·ńnaas svadba. dodda·i-
 sε vevvez kujim para. pukšisε, munisε veńi·tšattšini. voktisε šetso-
 ve·tε. giššisε. berge·ttšisε, munnisε ber gortas. gortas voktisε.
 vevvesε juskisε. piza·nvε veše·tisε šoini. va^jisε strapa·item (jai,
 žaritem karto·ška, kapu·sta, studén, vina·).

101.

1. džadž dorin oš·vapa. - sovo·nka.
2. eteras šura, ker·kuas komovej. - ker·ku ugevves.
3. gena oššē, kuš tšepe·ššē. - ki·pi·š.
4. gerd mes šed mesεs ńivε. - gor vonti·šē.
5. gorvas zirimεš staruka puka·vε, sitanas šektan mertem.
 - kvašńa.
6. ker·ku gegere siteš gez kattišem. - ńitš.
7. kik soja·vona etik kušaken kušakašemaš. - jer.
8. kirmi·š gatš vebšē. - va tšugunin.
9. munan, munan, tui abu; vunda·van, vunda·van, vir abu. - vavvet
 munan pižžen.
10. ńql' soja·vona etik jamaε ku·džaseni. - mes vištēni.
11. ńql' soja·vona etik tšišja·nen tšišjana·šemaš. - piza·n.
12. oī i vun, oī i vun jenvε jirbitε. - zipka.
13. oī i vun vetveni i sijε kuta·vveni. - skoba·.
14. pos·tir jertem kure·gges. - pińhes.
15. poťš kuša gert kaj kotertε, virēn sita·vε. - sarta·s sottšē.
16. štena· berdε reme·ń ńuša·vε. - ńitš.

17. verε munε, gortε vi, dʒεtε, gortε voktε, verε vi, dʒεtε. - tʃer.
 18. vorobe·ʒi kotε·rtε, viren sita·vε. - sarta·s sotʃtʃε.
 19. zapvo·t raʒan, tetʃni on vermi. - sarta·s ŝulavεm.
 20. zapvo·t vev·deret tʃotʃko·m vev vi, dʒεtε. - teviʃ.

102.

ki, tʃε tijε munatε,
 mi·la menε kolatε?
 ki dʒ·mijε pondam ovni·tε?
 na·nis abu ŝoini·tε.
 tʃε·ladis gorzenj,
 juni, ŝoini koreni.

103.

abu dona mašina·is,
 dona tʃotʃko·m rutʃka·is.
 abu ŝal' mena·m mive·jis,
 ŝal' si·ve·n poko·tkajis.

104.

muna, pira pemid veras,
 poʒim jivvas kaj·iʃta.
 setʃsin ovε menam mo, dʒε,
 ŝe·dʒin·kima m a r i j a.
 sija tai menε vune·tis
 tom ŝeve·mʃan ez oka·v.

105.

náťín bídmin, náťín tšúžin,
 zǐpkasáñ uđža·vin.
 eni laśis (советская власть) mǐjan vois,
 umel' vun tšuva·is.

106.

kiđǵ garmo·ńńa paśkavvε,
 siđǵi kokis veśavvε.
 garmonńa ta'la·nka,
 pǐtškas m a r i m j a · n k a .

107.

ińka dǐnśań nǐvka dǐnε
 tšuklaśemεn tšitś pǐrε.
 pǐrε, pǐrε sija sidǵ,
 petε, petε, nǐlǵem tšitś.

108.

menam petśkanis to,tšo·nǵi,
 mōžno petśkǐnǐ.
 menam mivejǐs u,tšo·nǵi,
 mōžno vetvǐnǐ.

(Моя пряслица точена
 можно прясть.
 Мой милый учёный
 можно ходить.)

109.

m a r i j o · k l'ento · tš'kaok,
 m a r i ven tš'asi · veve · m.
 m a r i po tš'asa · m vetve · m.

110.

odžik ritš'kaīs kote · rtis,
 a eni mede košmini.
 odžik mivejīs lūbi · tis,
 a eni mede tš'apkini.

111.

- tš'el'ad', petam da minam
 da ki, tš'e - že pīram?
 - š' t' e p a · nis orde pīram.
 - š' t' e p a · n kin gešš'et?
 - i v a · nis gozjen gešš'es.

112.

ka, tš'a, raka, mi-ž- karzan
 menam ker-ku jurvin pīr?
 al'i on ted mentšim ovem?
 pīr gorju · ŋta i težda me.

113.

menē gortin videni i rugaiteni
 l'on ponda i kudēt' ponda
 i vešnita petš'ke · m ponda
 i oīsā vetvetem ponda.

114.

mǐǐ me keri, mǐǐ me keri,
troksasε vune·ttš'i.
mǐǐ me keri, mǐǐ me keri
jugǐtedž' jene·vtš'i.

115.

tātε kargisε vuza·is,
mi bǐde·nnim gorzimε.
boštis peganeǐ kebi·va,
mi bǐde·nnim vartvimε.

116.

tātα gorzε, mama gorzε,
eni a·tšǐm novobra·n.

117.

gulǎiti me, gulǎiti
sat·kužas i posat·kužas
i posad uli·tša kužas.

118.

ten da ta-^vun
kik i l' l' a ·-vun
ker ponda·m praznu·ǐtnǐ-tε?

119.

ten vušti i ta-vun vušti,
šeredaas eg ješti.
petni·tšaas odž' ješti.

120.

alivul'i!
 kańsɛ kul'i,
 řerme·tsɛ vuri,
 vevsɛ kuti,
 řer gege·rsɛ geggerti.
 setɛn řvetř vursɛ,
 basgk nřvka uda·řɛ,
 řřepo·i mřzi·k třvřq·řɛ.

121.

- baba, ki,třɛ vetvin?
- třuřgř guvvɛ vetvi.
- mř da mř řojin?
- vi da smetana, řnřen tuki.
- mejim kolřn-řɛ?
- kol'i.
- me tai peřvi, da abu. ki,třɛ puktin?
- đřotř-ponas pukti.
- me tai peřvi da abu.
- řera ponis řois.
- řera ponis ki,ten?
- jogɛ přrem.
- jogis ki,ten?
- biɛn sottřem.
- biis ki,ten?
- vaɛn kusem.
- vaıs ki,ten?
- řera eřka ju^vem.
- řera eřkais ki,ten?
- řb vř^vɛ munem.
- řbis ki,ten?
- řřr piřketem.

- šir'is kiten?
- nałkje šedem.
- nałkjis kiten?
- tšeren kerašem.
- tšeris kiten?
- zudjen zudjašem.

122.

mužik vetvis bazà·rε i tšeri boštis. poto·m gortas pondis vokni.
 tuivās kuvēma ruťś. stari·k sije kaža·is i boštis. i duma·ite: "eta
 voas staru·kavε vorothni·k!" i puktis dodāε i vevťtis. i duma·ite:
 "vot, me šotà·ki požiŕsa·." gortas vaktis i ešin-uŕ^vtin petis panit
 staru·ka. i staru·kavε bađi·te: "me tejit bure·i vorothni·k vaji."
 trepi·tsε veptis. siŕven tšeris he ruťśis abu. ruťśis tšerisε bi-
 de·s veđža·vis i aťśis piššis. stari·g·bokas kvop (xnon) setis i
 višta·vis: "mijve· me sije bošti! ve^vema vovja." i starikven tšeri
 he vorothni·k ez vo.

123. ketś kijam kažen.

veε kajam, kaś veztam. i kolťťśasε settśε morttes karau·litni.
 a mukedis krugen kiťśεvtasε i pondasε gore·tvini. ašnis munēni kaś
 diŕε gore·tvitēn. i ketś tšepε·śśas i geŕa·ite. kaśε vaktas, oz i
 kažav, kaśε pīras. settśε kaťti·śas. mort kote·rtas i kutas.

124.

aḡ-mam, soḡ em, von em, meḡi·k von em. eṣe· em soḡ. uḡḡa·vi
kreṣṣà·nin, geri, keḡḡi, vundi, varti, izi. ver ḡera·vi, kiska·vi.
pes piliti.

125. rudž da kein.

važen verin ovemaš rudž da kein. kein kutavema pir kettšez da vetvem drevnhae kiji ponnez da porššez. keđe kijas, sije nuvete etik tšukere. ruťšis vetvem kiji tšeri. boštem keines šeras. pukšetem jukmez doras. aťšis munema iđžit tuive. addžē, mune mužik veven dodđen, kiťšē teťšema tšeri. ruťšis kotertas odžvan, vodas tuī vīvas. mate voktas mužikis veven dodđen. addžē, kuīve ruťš tuī vīvas. tšgite, vijema kin-ke. kutas ruťš bežetis. pavirtas ense dod vīvas i šujištas settšin ruťš. ruťš kuīvev keras. emnas košavas ense i pondas tšapkavni tuī vīvas dotšis tšerise. bides tšapkavas. si beršin i aťšis dotšis petas.

vot, mune dod beršinis i tšgite: "vokta-ke me gorte, kulā ruťš. edđen bur voas voroťnik inhavē guňavas." voktas gorodas tšerise vu-zavni. kvatittšas, siven i ruťšis abu i tšeris abu.

ruťšis ber bertas jukmez doras i nebetas he-una tšerise keinese verdni i ošjašni kein ođžin. keinis sije siviš juvave: "kiten te vermin eta-munda tšerise kiji?" ruťš sive i šue: "me kiji tšerise jukmez dorin." i šue keinisve: "kij i te!" "mijen žē me ponda kiji?" ruťšis i šue: "pukši mate, mate jukmez doras! vedž bešte vaas! pukav i vittšiš, ker šedas teat bežve tšeri!" kein pukšas i vittšiš. ojis keđžit vevema. pukavas, pukavas, vittšišas, vittšišas. šo he-kin os šed. ruťšis pukave orttšen. viđžete, ker keinven bežis kin-

mas. vot, addšē, kinmiz bežis keinisven. sija i šue: "šedis teat bežvė tšeri." kein pondas kiskini bešsē. os kışšī. ruťšīs i šue sive: "eddēn iđžit tšeris šedis tead bežvė. kolē eddēn iđžit vinen kiskini. keinis hevna petittšas bervan da kiđš hetškevtas, bežis oras i keinis kolttšas bešteg.

126.

me tšuži (šogmi) etik tišqatša kikjamis-sotna ekmiš-das šižim gode jun tevišin p e t e r -vunē kudimkarskei rajjonin posadin v e r k - j u š - v a . me veveťtši školain v e r k - j u š - v a posadin hol' god. eššē veveťtši k u d i m k a r posadin hol' god goroťskei školain. eta škola bešin veveťtši kiđ god kuša kurzevjin uťsitel'vė karin p e r e m i n . sešša veveťtši m e s v a i n tui-keran-automobil' da traktor-keran inštututin. gortin me ovi kiđ-das kujim god.

127. va-kul' pada

una otir kovasin munē bašni, kiťšem-ke em va-kul', kedija ove va piťškin da settšem mestajasin, kiđši mel'hiťšain, possez ultin. una otir veriteni, enija va-kul'lez emēš. periš morttez vištaveni, kiđši-pe pernatēg piran vaē da on kiđši perma-pasaš, siđš tenē i va-kul'is kiskas pidin mestaē. kiđši kolttšan užni etnad mel'hiťšain da abu kiđši permaid te vjvin da abu kiđši jen mel'hiťšaas, sek tenē đāa-geťas va-kul'is.

128. veriš pada

siđš-žē periš otiris vištaveni, em i verin veriš. kiđši kolttšan etnad verin užni, seki tenē verišis, ker te enmeššan, nebetas medik mestaē. asivnas tšetťšan, on tēd, kiťšē i munni. ešan, vetvetan ve-reťis biđ vun, sek te diņē verišis voktas i šuas: "kinvė te veritan,

jenvę-ja, verišvę-ja." veritan-kę jenvę, on pet veršis. veritan-kę verišvę, sija tenę petkedas veršis.

129. kivzišem ponda

važin goddezın vevi settšęmin poverjo, kin as pondašis medę tedni, sive kovę munnı svetto-poras kivzišni. ekšeni etvae tommez da periššez ojen. boštenı bahaiš gormettšan da jen-džadžiš utšitık jen. muneni posat saję, dęrevna saję li. berjeni settšem mesta, kičtšę vokteni kik tui etvae. settšę kresta tui vas kerasę krug. pırasę eta krugę etik sledet, munasę krugo·m, šeršinis kiskeni gormettšan. medik mort kiske jensę krugetis. kičži pıran-mestaedžiš vaktas očiš-muniš mortis, pıran-mestaas puktas pope·o·g gormettšansę. beršinis-muniš mortis, kęda mune jennas, vaktas pıran-mestaedžiš, suvtędas jensę vimjas. seki bidennis krugen pukšasę vim vıvas. kijeznanis kutasę šinneznišę i pondasę kivzini, kažnejis as pondašis mi medę tedni, mi sive voas ožvan, kičži kivasę pišnaez da kovokoletš šumsę, seki kin-kę kivzišez kovasiš petas šenik saję. kičži kivasę goršę·m da derjavę·m, seki kin-kę kuvas. kičži kivasę kečšem, voktan godis voas edđęn bur urožai. kičži kivasę garmohna oršę·m da pišnašive·m da goršę·m, seki kin-kę munas savdatę.

130.

1. eta godin kekis keke nurin, gožumis voas zera.
2. kekis keke jag vivin, gožumis voas edđęn kes.
3. ker pon unna·vę, veptema nırsę vıvę, voas poža·r. a kičži-kę unna·vę da nırsę večšema muas, voas poko·hnik.

4. ki¹đzi berva-vuneđ² vaktas pi¹tšik, gožumis voas eđđēn šonit.
5. ki¹đzi menam vude vešk¹it kokeven pjatajs, sek menim ušas munn¹i
ki¹tšē-ke bur tuje. ki¹đzi vude menam šulga kokam pjatajs, sek menim
ušas umel¹-tu¹.
6. ki¹đzi pervej šenta-brve, inka-gožum vune, eđđēn mi¹tša vunis,
aris voas eđđēn bur.
7. ki¹đzi vaktas ka¹tša gord¹dine da pukšas mat¹e i pondas taršini,
seki vaktas kin-ke¹-pe geš.
8. ki¹đzi vude dovohe vešk¹it kiam, kin-ke šetas menim de¹nga. ki-
đzi-ke vude dovohe šulga kiam, sek aššinim kovas šetni kinv¹e-ke.

131. žėnik saje šetem pišna

mi¹la-ne men¹e, d¹ihe¹i, mam¹he¹i,
re¹dime¹i voni¹he¹i,
šojemen šojate,
žėnikve šetate,
helube¹i saje?
me-ja tijanve
eg vev u¹đžaviš.
me-ja ođžvan
eg vetvi postaten, pokosen?
me-ja eg vetvi ger berš¹in?
no mi¹la že-ne ti¹je men¹e vašetat,
vašetat žėnik saje,
he v a n u saje.
me tšožžik as v¹ivam pukta kijezes.
pi¹ra me pet¹lae,
og mun me žėnik saje,
helube¹i saje.

ode ti je tede,
mi meam kerše ševemvam.
edden me kora, jenvu jurbita,
šete-že mene ženik saje,
v a n u saje.

(Почему меня отец, мать,
родной брат,
поедом едите?
Замуж выдаете
не за любимого.
Я ли не была у вас
хорошая работница.
Не ходила ли я вперед всех
при жнитве и покосе?
Не ходила ли я за сохой?
Почему же вы меня
тогда гоните замуж
не за Ваню.
Я скорее на себя наложу руку.
Зайду в петлю,
но не пойду я замуж,
за нелюбимого.
Не знаете вы,
что у меня делается на сердце.
Очень прошу вас, богом молю вас,
выдайте замуж
за Ваню.)

132. 'lon

menim aje ke^dšis 'lon.
 bur da bi^tšem bi^dmis 'lon.
 ak, te dīvo, bi^dmis 'lon!
 ak, te dīvo, bi^dmis 'lon!
 da veva·vis 'lon pi^tška·s
 j e giš v a h u, šer-bittas. (Из Ёгвы Ваня, средний сын.)
 ak te, dīvo šer-bittas,
 ak te, dīvo šer-bittas.
 ta-vun voktas oⁱ-šerna·s
 j e giš v a h u, šer-bittas.
 ak te, dīvo šer-bittas,
 ak te, dīvo šer-bittas.
 lones mentšim bi^des talas,
 lok turu·nnas bergeta·s.
 ak, te dīvo bergeta·s,
 ak, te dīvo bergeta·s.
 vištavi· bi ajeve,
 da šal' menim v a h u,
 ak te, dīvo, v a h u,
 ak te, dīvo, v a h u.

133. nivkaez

(kikiš šiveni)

nivkaez, tijε, nivkaez tijε,
 da ki^ttšε tijε munatε?
 ki^ttšε tijε munatε?
 da mi^la meⁿε kolatε?
 ki^dš me ponda ovni-tε,
 oⁱ-vunε tšuvetni-tε?
 mi^tšaeε vurniε.
 gažaeε oⁱjεε.

...

(проводить дни и ночи
 хорошие денёчки
 веселые ночи.)

134. *nivka^jez*

nivka^jez, tijε nivka^jez
da ki^jtš^ε tijε munatε?
ki^jtš^ε tijε munatε?
da mī^la menε kolatε?
ki^čž me ponda ovni^j-tε
da o^j-vunε tšuve^j.tni^j-tε,
o^j-vunε tšuve^j.tni^j-tε,
da mivaεs bire^j.tni^j-tε,
mi^jtš^εaεsε vunnesε
da gažaεsε o^jjεsε?
ok, te menam, te ova^j.n,
da ker te me di^jniš munan,
ker te me di^jniš muna^j.n
da vakrames sajε i^jvε.
gortiš muna me i^jvε^j,
pīra manasti^j.rjε.
suvta pi^jdž^ε.svam me,
ponda me jurbi^j.tni.
šed^jžε meni^jm, te jeni^jne^ji
bur ova^j.n, š^εtš^εaš^εlive^ji.

...

(долю коротать
 хорошие денёчки
 и красивые ноченки.
 Ох мое ли ты житьё
 когда ты уйдешь от меня
 ...
 к черту подальше
 из дому пойду я далеко
 войду я в монастырь
 стану я на коленки
 буду просить
 дай же мне господи
 хорошую, счастливую жизнь.)

135.

ovemas vevemas stari·g da staru·ka. nija ke·džemas gogni·tša^ε
 šorthi. niven bidmema šorthi giriša. si berin kovε kerni šorthi.
 stari·g da staru·ka kaise gogni·tša^ε. šorthi kerise. pondise vettsi-
 ni ber. stari·k vettsis. staru·ka pondis vettsini. ušis dai kuvis.

136.

menam dere·vhai ovε suše·d he·ivn mijan ker·ku dinšai. siven
 zon služi·tis armijai. gortanis nija kol'ttšise išše kujimen, stari·k
 i staru·ka i moñ. staru·ka edden vevi vεg, moñse prokod vidivvis.

et·piriš tevnas moñis munis gorode vusa·vni vi, vuru·n. ker sija
 pondis muni, pogo·dda vevi bur. si beršai pogo·dda umε·ttšis edden.
 sija voktis gorodeđ. settšin vusa·vis vi, vuru·n. no vε siven vevi
 edden periš. i sija tev jivas kinmis vevit, pondis šoga·vni da i
 gorodat·že kuvis. inkave kovis munnj poden gorte. a pogo·dda šo ed-
 den umεl vevi. ker sija munis tui·džinsε, sek·ka už pondis pemdini.
 gortedž kolε he·ivn. inka terma·še gorte. no sija asivanas už vok-
 tis gorte. kiđš sija iššo voktis, ker už dere·vha dinas pondis vokni,
 sija treši·tis vimsε paš vjvšis. a denğait vevi pijas. ker sija tre-
 ši·tis vimsε, si pora eštis denğate i ez i ted.

gorte voktis. staru·ka edden i sije vide: "ki·tše pε vεvse voštini?"
 no moñit gorzemen sive višta·vis bide·s, mi siket šogmis. staru·ka

pondis kornj dēnga. moņit kvati·ttšis, dēngaļt abu. višta·vis, što abu dēnga, viđno, što ešis. staru·ka vaše·tis moņte koššini dēngate. no moņit petis etere da ez mun koššini dēnga, a boštis ģez, munis sara·jē dai settših eše·ttšis.

stari·k vittši·še moņte, ker sija voktas, tšas, kik vittši·šis. moņit šo abu. stari·k eštis pona·r i petis etere. vi·dže·te, a seten moņit eša·ve ģez jivīn. stari·k povšis dai kotertis sušed orde, višta·vis suše·dve, miž siven šogmis gortin. si·dži stari·k eštis bi·de·s, veuse, moņse, dēngase.

137.

me išše vevi u·tši·tik. miže kaimē i·bve kedžni zer. aje ke·dže. a miže i·dži·džik vonket piņa·vam. me išše eG·kušvi piņa·vni. tše·le·znaez ko·la·ve. vone mene vide: "mi·la ko·la·van tše·lezna·ez?" si berin mu·komo·ken spinaam ipkis. me vega·ši da vevvišis tše·ttše·vti dai pišši. vone bēr mene kutis dai pukše·tis vevve. sešša šuve: "en pišši, to bura vartva!" si·dži ritedž u·dža·vim.

138.

me išše u·tša·tik vevi. i·dži·džik vonket vettšime va·dere tevnas. šettime jiovoļ izi·n. pondime sijen orsni. orsim, orsim. dai si berin žugdim* me pondi jivvettis kotra·šni. a kite·n me kotra·ši, sija mestin jūt vevi vesnit. me išše i·ve·žik kote·rti. si beršah jūt tšegis. me vei va piškat. kijenam ku·tši·ši ji berdass, vidtši bura edden. no vaiť vevi edden kivit, mene si·dži kiske ji uvtat. no všo·ze me vidtši. si berin vone me diņe voktis da i kiskis ber, luž·vami me. sešša gorte kaimē. me tševttši da skore·i gorve. settših pašen katī·ši da i vahti.

* žugdim ~ dugdim ?

139.

kiken mi tovà·rišket munime vere vera·vni. munim mi je asivših.
 sija porait vevi arse. vim vevi he·pidin. menam tovà·rišven vevi pon
 v a p k o nima. kiken·nimven vevise piša·llez. vetve·tim, vetve·
 tim veret. oz addžiš di·tšit. vun·šer kadedž vevi pogo·ddais bur. a
 vun·šer beras pogo·ddais džugšis. pondime ber bertni gorte. tuiše
 eštíme. oge tedē, ked·gre munni. porait už ritvahe vakte, pondis
 pemdin. a mi je všo veret vetvetam. og addže petni veriš. edden mi·
 džime. kovšis kerni bi i seten užni. ašinas pogo·dda veša·vis. asiv·
 šan·že addžime tuiše. voktime gorte. di·tšse eg vaje. i mija·nes gor·
 tin eštémaš. mam menam juva·e: "kiten", šuve, "užite?" me i sive
 višta·ši, kidž mi i mija·nket šogmis, kite·n užime. sešša dir eg vet·
 ve vere.

140.

sija vevi porais tuvīs-kade. menam ai šoga·vis. i·dži·džik von
 služi·tis armijain. mijan šemja·it šižim mort. mešša i·džiddžikit
 he·ki·n gortin ez vev. pižžez biršise. menim kovis munni melni·tšaē.
 asivse odž tšettši. vev dodđa·vi. meše·kkez dodže te·tši i munni
 pondi melni·tšaē. melni·tšagdž vevi šemma·tsat kilome·trov. ker me
 džin·tuiše muni, sek·ka už pondis sive·tni. tujit žuga·vis. me per·
 va·šni pondi. sešša si berin menam vevē ušis tui višis. a seten de·
 revnais matin ez vev. me etnam tui šerin. vev oz vermi petke·tni
 tuivas doDse. sešša me meše·kkesē dodžišis tšapka·vi. sek·ka veli·šte
 vevit petke·tis doDse tuivas. si beršan menim kovis meše·kkesē vjam
 petke·tni tuivas da tetšni dodže. menam prokit os·sudž. me seten su·
 va·i vun·šer kadedž. he·ki·n tuiwet etik oz mun.

vittš'i·ši, vittš'i·ši. settš'ε vuktis tōžε vevvin inka. me pondi inkaε bai·tni, miša: "totka, otsav, mešgkkesε tetš'ni dodāas!" bil'i·š inka ez dumaīt dīrsε da i kiken te,tšime dodde mešgkkesε. vot, si berin me už vukti mel'hi,tšaedž. mel'hi,tšain iza·n una eddēn. menim kovšis ovni settš'in hol' vun. hol' vun berti tolko izi i gortε vel'i·š-te vettš'i.

141.

mijan dēre·vnaīn prašnikkes praznu·itēni kujim, hol' vun. prašnik kežε kerēni sur, braga, boštēni vina·. i vuktēni medik dēre·vnaessqā gul'a·itni prašnikte. ker ju'asε, šojasε bura, muke·dit kodāšasε. sešša petēni etere vetve·tni dēre·vna kuža. gožumsε jektēni, šiveni ul'i,tšain, a tevse už ker-kuezin. mukeđ naro·dit eddēn kodeš daī kod-uvjaas pondas vittš'ini medi·k mortket. settš'ε vuktas kujime·dž da i pondas šuni: "miž tije vittš'ate! tirmas del'i·ttš'ini." seten pondasε tiška·šni. tiška·šasε, tiška·šasε. sešša jansettš'asε. ašinas tšet-tšasε, mungni eta med orde miri·ttš'ini. vuktasε, etvaa·šasε da i pondasε bera-na sur da braga juni.

142.

mijan etik gode m i k o · v a -vune vovvisε medi·k dēre·vnaš'in niŋkaez prašnikε. nija vuktisε asivš'in. a asivnas vaiť utš'et vevi. vun-šer kadas mel'hi,tšaiš prudε veđžisε. vaiť vois i,džit. ker nija bertisε gortε, sija vevi užε· riťnas. pondisε vudžni pereko·dvgt. nija kuťš'i·šgmen munisε. ker kaisε pereko·dvε, etikis ez vi,džet o,džas bura. etik kokis mezmis pereko·dviš da i ušis. medi·k niŋkase kiškis šeras. kujime·džid koťttšis pereko·dvε. pondiz gore·tni, ki-jenas maka·itni. gorete: "veisε, veisε!" si berin vi,dže·te, bil'i·š

veise kik nivkait. sija una ez pondi duma·itni dai tšettšē·vtis ni
šere. kujimna·nit veise vaē. si beršān melni·tšaiš pruDse igna·visē.
nije koššise kik vun vaiš. si berin tolko adžšise. edde·n voemaš
noštemeš, bides piktemeš.

143. getrašė·m

me verin uđđavi. petna·tsat ruble·i poluťši·ti. bošti preñikkez da matė·g. da muni inka ķer-kuε kora·šni. inka đine voki. "munan on?" juvava. sija oz i bajit. ĩem oz vištav. i petśke.

144. vetasėm

muni me pos kuza i ķeres voktis. ķeres jive kai. inkaez pukavemas ķiken. mestaas, tettśe, vađ iđđasvin pukavemas. i ķeres kruta buđdem. i settśin śed mu tidave.

145.

1. aťśis oz addđi a vištave jezve. - kiv.
2. biť ķer-kuin tsukila kok. - gormettśan.
3. đđadđ dorin oš-vapa. - sovo·nka.
4. đđođđ-uvin oš-vapa. - gor·vis.
5. đđođđ-uvin śera m a t r o · n . - krinka.
6. đđotś śerin kes m a t v e i t śettśa·ve. - ros.
7. eteras śura, ķer-kuas komuvoi. - ugev.
8. eterin voń, voń, a ķer-kuin goń (< огонь). - bi da tśin.

9. gegreša vidžv_ε jen zere. - ire·š kere·m.
10. gena ošš_ε, setšš_ε kuš šujišš_ε. - tsuvki· kok_ε kema·vni.
11. gor vivin zirimeš, dušš_ε staruka puka·v_ε, sitanas mertem be-
do·k. - šeme·s. kañ puka·v_ε gor-vivin (~ gorvin).
12. govni, tsain tsarnez zurašeni. - vartem.
13. kik koñe·ts i kik koššo, šeras kert-tuv. - nožnitš.
14. kik soja-vona etik jien jiašemas. - jerin maje·ggez.
15. kureg pozjin tsotškom kureggez. - emin pinnez.
16. kušmeša vidžv_ε vim uš_ε. piš požna·vem.
17. miž on vermi tuvje eše·tni. - kołk.
18. muna, muna, tujis abu; vunda·va, vunda·va, viris abu. - pižjen
vavvet munem.
19. hoł soja-vona etik guv_ε kuđžašeni. - mes vište·m.
20. hoł soja-vona etik šašen veķķišemas. - pizan.
21. oī i vun kiška·vveni. - ibe·s.
22. poťš kuža kot_ε·rt_ε gert kajo·k. - sarta·sa bi.
23. sřena peveñ sitgšges kišš_ε. - ker-ku niťš.
24. šed mes gerd meses huv_ε. - bi i va.
25. šed mes pišš_ε, gerd mes vetšš_ε. - řin i bi.
26. šed ver řer_{in} pon uť_ε. - řerašem.
27. šorvin puka·v_ε šizim-demasa gerd zon; kin viđžetas, sije i
goržetas. - vuk.
28. ver řer_{in} gerd-vešja·na suvav_ε. - šimett_{em} kiđžž.
29. ver řer_{in} peltem m a k a · r kiťsaš_ε. - đžinjan.
30. ver_ε mune, gorte viđžete, verš_{en} vakte, ver_ε viđžete. - řer,
sumka.

31. vev^{is} geⁿⁱ·t^ε, ogo·b^{la} suva·v^ε. - va ko^{te}·r^{tε}, be·rek^{suva}·v^ε.
 32. vorobeⁱ ko^{te}·r^{tε} po^{tš} ku^{ža}. - sarta·sa bi.
 33. zapvot re^{žet}an, re^{žet}an, on ver^{mi} tet^{snj}. - sarta·s šulav^{gm}.

146.

1. jezv^ε jama en gar^{ji}, set^{tš}^ε a^{tš}it u^{šan}.
 2. ki^{ti} mun^ε jem^{is}, seti mun^ε su^{his}^{is}.
 3. miⁱ ke^{dž}an, si^{jε} i vundan.
 4. tšo^{ža} munan, matⁱⁿ voan; žage^{na} munan, i^{vindž}ik voan.
 5. tšuk^{ila} pu on ve^{ške}·t i mort^εs on ver^{mi} ve^{ve}·t^{nj}.

147. piš^{na}

nivkajes^{ti}, nivkajez, ki^{tš}^ε-ja ti munat^ε?
 mi^{ila} men^ε ko^{late}?
 me bi muna da^l, da^l,
 gort^ε ko^l^ε ža^l, ža^l.

148.

- boba te, boba, k_itš_ε-ja vetvin?
- tšoža gu_ε vetvi.
- m_ij_εn šo^ji_n?
- vi_j_εn n_εn_εn so^ji.
- m_εn_im ko^li_n-ž_ε?
- ko^li, dž_εo^tš_ε-ponas pukti.
- me košši, abu.
- š_εt_εpon so^ji_s.
- š_εt_εpon ki_εten?
- jo_εε vodis.
- jo_εi_s ki_εten?
- e_εt_εε tsapkiš_εm, bi_εn so^ttš_εm.
- bi_εs ki_εten?
- va_εn kuš_εm.
- va_εs ki_εten?
- š_εra eška juv_εm.
- eška ki_εten?
- i_εb_iv_iv_ε (~ i_εb_iv_ε) ka_εj_εm.
- i_εb_is ki_εten?
- š_ir pi_εre_ε·t_εm.
- š_ir_is ki_εten?
- na^tk_εj_ε š_εd_εm.
- na^tk_is ki_εten.
- tš_εre_εn kš_εraš_εm.
- tš_εre_is ki_εten?
- zu_εd_εn tš^ltš_is_εm (~ niž_εmem).
- zu_εd_is ki_εten?
- k a m a sa_εj_ε tsapkiš_εm.
- š_iš_im tš_εra v_εv_is se^ttš_in so_εj_εm.

149.

dere·vñajñ ovis muži·k. si·ven iñka kuvis. kol'ttšisε tšēlāt kika, zonka i ni·vka. a dere·vñaaš oviz dōva·. muži·k getra·šis, boštis si·je. iñka tšēlātse es pondi lubi·tni. muži·kvε bai·tε iñka, što tšēlad nēmen verdni. ñañ abu. dava·i nu^vetam tšēlātse verε i kolame se·tšin. a zonka ez už i kiviš bašñisε. i so·ivε ba^ji·tε, što "mi^ja·neš medeni verε nu^ve·tni i kolni". oīnas zonka i ni·vka petisε ker·kuiš guše·ñiken. i ēktisε kamešo·kkez i pirišε užni.

ašinas ki·tsa·vε ma·tšeka: "tšēttšē, tšēlad, munni kovε verε pes kera·vni!" tšēlāt tšēttšisε. i po kisku. ñañ ni·vε šetis. i munni pondisε verε. i zonka mune i vi·džē·tvε beras. a ma·tšeka šu^vε: "mi·je, zonka-žug, berat vi·džē·tvan?" a zonka šu^vε: "von, kriša vi^vas kañ puka·vε!" a a·tšis zonkaš kamešo·kkez tšapka·vε tuivas. voktisε verε i bi kerisε muži·g da iñka. i tšēladūε šu^veni: "ti·je esten ovε! a mi·je mynam pes kera·vni." tšēlad bi di·nε kol'ttšisε i vittšī·šisε pemitēd^žš. no aī·ma·mis ezε voktε. tšēlad' gore·tvise, gore·tvise i pondisε gōrzi·ni. no ñe·ki·n ez vok ni di·nε.

poto·m tevišis vebis. i tšēlad' kamešo·kkes šerti pondisε petni. i voktisε gortēdžiniš. i be·sas stuke·ttšini pondisε. ma·tšeka petis ošni i šuε: "mi·je ti·ja·neš verε kolime. a ti·je mi·ivε voktite?" poto·m ašinas muži·kvε ba^ji·tε opja·t: "dava·i, tšēlātse ešo· nu^vetame veras i pi·de·žik kolame." a tšēlāt ki·veni eta bašñisε. no oīnas medi-

se petni kamešo·kkez ekti·ni. no i·be·sse ma·tšeka igna·vem zamo·kve.
i tšēlād ez verme petni.

ašinas ma·tšeka ki·tsa·ve tšēlātse: "tšētšē, vere kove muni pes
kera·vni!" tšēlāt tšētšē i ni·ve kusek nānen šetis. i muniš tui
kušā. a zonka beras vi·dže·tve. a ma·tšeka šu·ve: "miz te vi·dže·tvan
berat?" zonka šu·ve: "me krišase vi·dže·tva." a a·tšis tui kušas nān·
kre·ški tšapka·ve. i vaktise vere. i bi kerise. tšēlātse kolise bi
dine. "tšēlād, ove, mi munam pes kera·vni!" tšēlāt kolttšise. ovise
pemitēd^š bi dinin. no ai·ma·mis ez vokte. tšēlāt pondise gōrzi·ni.
no petni gortanis ez addže. nān·kre·škies kai·jez ektēmaš, šojēmaš.
i tšēlād vere ešise. i dir vetvė·tise. tolko pitattšise jagoddezen.

poto·m veba·ve tšōtškom kai. i tšēlāt kai beršān muniš. i vakti·
se dom dine ver šere. kriša sa·xarovo·i a eši·nmez nānovo·i. tšēlāt
pondise šo·ni. a ker·kušān petis staru·xa. i tšēlātse ker·kue pirtis.
i verdis bura ni·je. a zonkase rešo·tka sa·je pedna·vis. a ni·vkase ko·
lis va kaje·tvini. a zonka·z bura pondis verdni. i verdis nēdē·la.
i poto·m vontis gōr žāren. i zonkase medis petškae žari·tni. a ni·v·
kaiš staru·kase goras to·ji·štis i pedna·vis se·tšin. i staru·ka sot·
tšis. a ni·vka zonka mezmise vovjēn. eta staru·ka vevem vovše·bni·tsa.
i zonka i ni·vka muniš gort koššini. i vaktise gortanis. a ma·tšeka
užē·kuvema. i tšēlād oveni gortanis ai·dinin.

150.

ker·ke ovem dēre·vñān kreštā·nin, bedña·k. si·ven inka kuvema.
kolttšēm ni·vka basek. a dēre·vñāas ovema do·va ni·vket. no si·ja ni·v·
kaiš vevema nē·basek. muži·k getra·šēm i boštēma etē deva·se. i
ni·vkase muži·kviš pondem umēla vi·džni. aššis ni·vse verde jeven i
smetanaen. a muži·kviš ni·vkase verde vaen tolko. i ni·vkase inda tev·

nas morò·znas jagoda·vni etik platt^oen toľko. a nŭka šu^vε: "me kiš jagotse vaja vim utšis?" a inka šu^vε: "ket te kiš vaj, a štobi vevi jagodis.

i nŭka munis vere. voktis utšē·tik ker·ku dŭne. i seten kujim mort utšē·tikeš, eš·net vi·dže·ttšeni. i nŭkalε šu^veni: "te tšiški mija·nviš ker·ku gegersε krugo·m!" nŭka boštis ros i vimse tšiškis krugo·m. i siŭε jagodis vebis tŭr. i sija korži·nkaε ektis. i munis gortas. i jena kujim muži·k baji·teni, što "edden nŭkaiš eta bur. siŭε miŭε·n·ke kovε podari·tni." a etik muži·k i šu^vε: "ki·ni·miš sija pondas gore·ttšini, si·ni·miš i siŭen emšis pondasε leta·itni tšervò·netšez." nŭka voktis gortas, korži·nka jagot tŭr vavis. i ki·ni·miš gore·ttšē, si·ni·miš i tšervò·netš lefi·te. a maťšeka šu^vε: "te opja·t tai voktin. en vermi kinmini veras."

poto·m maťšeka asvas nŭkave vil' paš vuretis. i inda vere nŭkase. "te mun, jagod vaj! vi·dže·t, med nŭkaišven tšervo·netšez leta·iteni, a tejat si·džε pondasε." i nŭka munis vere. i voktis ker·ku dŭne. kuji·m muži·k šu^veni: "tšiški mija·nviš ker·ku gegersε!" nŭka šu^vε: "me tija·nve he ubo·rši·tsa tšiškini." nŭka ez·kivzi niŭε. enija muži·kkez i baji·teni, šte "eta nŭka umel'. ez·kilzi mijangs. miŭε·n·žε siŭε podari·tame?" etik muži·k i šu^vε, što "sija gortas voktas i pondaz·ba^j·tni i siŭen kašde·i svovoin pondasε ža·ba^jez leta·itni". nŭka gortas voktis i jago·d ez vaj. i ki·dž·gore·ttšē, si·dži emšis žaba lefi·te.

151.

ker·ke vevem dere·vñain beđna·k·muži·k. inka siŭen kuvgm. koľttšē·ma nŭv siŭen. i sija getra·šema. boštgm inkaε nŭkakεt. i eta inka muži·kviš nŭkase pondis umela vi·džni. petškini tšekte všo vřemja.

nŭka kovo·dets dore pukšas i vun tŭren petške. i tšun·ponnešis vir vetšē. i nŭka tšerssε uške·tas kovo·dętsas i pondas gorzini:

"miž me višta·va maṭṭṣekave?" i pondas tṣersse suḍḍe·tni. i ušas kovo·deṭsas. i saṭmas seṭṭeṃ gaṣa viḍḍḍezvin. i pondas munni niṃka. suva·ve jàbloṇa. jàblokkez i šu^veni: "mijaṃes niṃka boš, a to miže uša·vame!" niṃka jàblokkez etvae tṣuke·rtis. i muniz odṣva·ṇ. vaktis krešta·nskeḷi peṭṣka diṇe. peṣa·šeni ṇṇṇez seten. i ṇṇṇes šu^veni: "mija·nes kiṣka·v, niṃka, a to miže sotṭṣame!" niṃka kiṣka·vis ṇṇṇez. i muniz odṣva·ṇ. vaktis ḷer·ku diṇe. seten iṇka kiṭsa·ve: "vog ḷe me diṇe podu·ška^jes treši·tni!" niṃka munis i pondis treši·tni podu·ška^jez. i podu·škašis pondis leṭi·tni viṃmez. niṃka šu^ve: "me·jim oḷo·ta gorte munni." iṇka šu^ve: "šiṇṇete kuṇ, me tenē gortat nu^ve·ta. te menē una kiṃzin." vot niṃka šiṇṇes kuṇis. iṇka nu^ve·tis i tṣektis šiṇnez ošni. niṃka vaktiz gord diṇas. sija vorota·e pondis piṃni i kiṃe·ršiṇ pondiz zerni zovoto^ven. a petu·k i suva·ve vorota·viviṇ i kiṭsa·šē: "kukure·ku, mijan niṃkaṣ vaktis biḍe·s zovoto^ven." maṭṭṣeka pondis šuni niṃkave: "te tai šo en vermi kuvni. voktin vovjen i zoloto^ven.

i si berin aššis niṃkase tṣektis kolodeṭsas uške·ttšini, štobi sija vaktis seṭṭeṃ·m·ze zovoto^ven. niṃka munis, uške·ttšis. i saṭmis gaṣa viḍḍḍezvin i pondis munni. siṃe panta·šis jàbloṇa. jàblokkes šu^veni: "mija·nes, niṃka, boš, to miže uša·vame!" i niṃka munis odṣva·ṇ, jàblokkez ez boš. i vaktis peṭṣka diṇe. peṣa·šeni ṇṇṇez. ṇṇṇes šu^veni: "niṃka, mija·nes kiṣka·v." niṃka es kiṣka·v, munis odṣva·ṇ. vaktis ḷer·ku diṇe. iṇka kiṭsa·ve siḷe: "vok, niṃka, piṇ tat·tṣe!" niṃka piṇis. i podu·ška^jez eḷ pondi treši·tni. i pondis šuni: "me bi gorte muna." iṇka šu^ve: "me tenē gortat og nu^vet. te menē on kiṃzi." niṃka pondiz gorziṇi. iṇka šu^ve: "šiṇṇete kuṇ! me tenē nu^ve·ta." niṃka šiṇṇes kuṇis. i iṇka tṣektis šiṇnez ošni. i šu^ve: "miḷe·n·ḷe me tenē podari·ta? eḍḍen te diš. me tenē podari·ta. kiḍṣ·te vorota·oštan, tejiṭ viḷat kiṃe·ršṇi ḍogo·ttṣiṣas." niṃka vaktiz gord diṇas. i vorota·ošte. i siṃe ḍogo·t kišṣe. a petu·k suva·ve vorota·viviṇ i kiṭsa·šē: "kukure·ku. mijan niṃkaṣ vaktis biḍe·s ḍogodēn."

152.

ovis muži·k inkaket. i siven tšēlad' ez vevē. niven šogmis mal'tšik-pal'tšik. muži·k inka radeš voise, što niven zonka šogmis. no eta zonka skōro bīdmis, rostom pīza·nis suvda tol'ko.

muži·k munis verē pes kēra·vni. i zonve zakazi·tē: "te, zonka vevnas vok pessē vaiņi!" zonka vev dodā·vis. i munis verē. tuivas sive panta·šis muži·k vevē. a sija gore·tē: "kēš tuivīšis!" a muži·k oz adāži. "kin gore·tve? vevis etnas munē." a eta zonka seṭšēm uṭšēt vevi. vevisvē peṭlas pīras i seṭšēn i gore·tve: "prāvo, lēvo!" a vevis si šerti munē. muži·k viḍže·tis, viḍže·tis i kēšis. a zonka peṭšinas petis i šera·vē muži·kēs. voktis verē ajiz·dine. pes teṭšise dodē i munisē.

tuivas panta·šē bārin. a zonka gore·tve: "vorō·tšāi!" i bārin viḍže·tē: vevis etnas. a kin gore·tve? a mal'tšik-pal'tšik petis vevis peṭis i šera·vē. a bārin juva·vē: "kiš te?" bārinve eḍḍēn ponrā·vilōš zonkaīs. i ašinas bārin voktis ajiz·dine i šuve: "zonkatē vuza·v!" muži·k šu^vē inka^vē: "hān abu. miž žē kērnī. ogē vuza·vē." a zonka šu^vē aivē: "menē vuza·v! me pišša siḍi·niš." muži·k soglašī·lša. a zonka munis bārinket. i ove seṭšēn. i ušvē sarā·jīn turu·n kovā·sīn.

asivnas petis kuka·rka meš šōdni i turu·nse kvatī·tis i mešvē tšapkis. seṭtšē mal'tšik-pal'tšik šuris turu·rnas šupkīni. i meš nivi·š-tis mal'tšik-pal'tšik. mešis kinē·mīn pondiz·gore·tvīni. a bārin povšis i pondis šunī, što mešis bebmis. sije kovē viīni. mešē vijisē i kiskisē verē. a ke^ji·nnez vokitē i pondisē šōini, kinē·m mešviš rešē·tisē. a mal'tšik-pal'tšik petis vōvjen i muniz·gortas i višta·vē ai·ma·mvē, što "menē mešis nivi·švis da mešē vijisē i nu^vē·tisē verē. a seṭtšē ke^ji·nnez vokitē i kinē·m rešē·tisē. i me peti vōvjen i pišši gōrtē."

a muži·k bol'sē zonkasē es·pondi vuza·vni. i oveni gortanīs.

153.

ker-ke ovise kujim von. etikis vevi i v à · n u š k a d u r a -
 t' š o · k. vot, vonnez mungni ĩb vıve uđđa·vni i šu^vgni: "te,
 i v à · n u š k a d u r a t' š o · k, mija·nve vunnas vaj obe·d."
 i v à · n u š k a boštis kevde·mmez i pondis munnı. a vuđđe·ris rā-
 dom sikeť mune. a i v à · n u š k a šu^vε: "te miĳ-žε mekeť rādom
 munan? tijat nave·rmo kine·mit šima·ve." i i v à · n u š k a siıve
 kevde·mmez tšisto šupka·vas (~ tšapka·vas) i voktas vonnez diıne. i
 vonneš·šu^vgni: "te ģāņε mija·nve vajin." a i v à · n u š k a šu^vε:
 "meket ĳin-ke rādom pır munis. i me siıve ģāņε šupka·vi. nave·rme
 siıven kine·mis šima·ve." siĳe vonnes·kutase i dava·ĳ vartvıni.

i v à · n u š k a gortas siđā·i voktas ašinas. vonnes·siĳe opĳa·t
 indenı baza·re. "te, i v a · n, mun baza·re, bošta·š!" i v a · n
 dodđavas vev i munas. baza·rin boštas kašni·kkez i sov i piıa·n. i
 pondas munnı gortas. pıras verε. i mirrez una suvavıni. i i v à ·
 n u š k a šu^vε: "tšēĳāđo·kis šapkatemeš tšisto. niĳa kınmasε ed.
 niıve kovε kašni·kkez jurvanis tetšni." i kašni·kkes tšisto te tšas
 mirrez vıve. i munas odšva·h. voktas retška dorε i vevε pondas juk-
 ta·vni. no vevıs oz ju. siĳa šu^vε: "vase kovε sova·vni, sek vevıs
 juvas." i sovε biđe·s ĳištās retškavε. no vev oz ju. i munas odšva·h.
 i i v a · n šu^vε: "vev ģol·ko·ka i koterte. a piıa·n ģol·ko·ka tōžε.
 tōžε vermas kote·rtıni. me siĳe tuıvas koĳa." i piıa·n suvte·tis tuıve
 i koĳis. i voktis gortas. vonnez juvavıni i v a · nviš: "miĳ te boš-
 tin mija·nve?" a i v a · n šu^vε: "me bošti kašni·kkez i piıa·n i
 sov." "a ĳite·n-žε tijat tova·rit?" a i v a · n šu^vε: "tuıvas tšē-
 ĳāđo·kis puka·venı šapkatemeš. me niıve kašni·kkez jurvanis te tšı.
 "a sovıť ĳıten?" "vevıs oz ju, da me ĳiști retškavas." "a piıa·n ĳı-
 ten?" "me siĳe tuıvas koĳi. vevıs ģol·ko·ka da kote·rte, a piıa·nis
 tōžε kote·rtıni vermas." i vonneš·šu^vgni: "ak, te i v à · n u š k a
 d u r a · k!" i dava·ĳ siĳe vartvıni.

i ašinas opĳa·t i v à · nes koĳeni gortas. "ašın mıjan prāžņik.
 te koĳtšāi, i v a · n, sur viĳe·tni!" i v a · n koĳtšāis i sur-

krinka^j es_perva·vis džo·džas i va-keñe·s perè·tis. i pirtis pìž. i pondis uja·vni džotš·kužā. vonnes settšē voktisē. i dava·ž i v a · n d u r a kes vartvini.

154.

dere·vñain ovise soja-vona. ovise nija bura. una poda vevi niŕven. a sojis vevi eddēn basek. i vonve šu^vē: "me^jim šekit etnamve u·dža·v-ni. dava·ž getra·š!" i vonis getra·šis. i inis vonisven eta niŕkase es_pondi ŕubi·tni. i vonve šu^vē: "dava·ž sijē te vaše·t gortiš!" a von šu^vē: "sija una nužda addžis. og me sijē vašet." mīla vonis oz vašet soise.

a eta inka petas karta·vve. i mesviš ŕaška (ляжка) ŕera·vas. i ženi·kve šu^vē: "tejat sojit bebmis. messē ŕera·vis. te vaše·t sijē!" a von etē oz verit. poto·m eta inka aššis kagase ŕera·vas i ženi·kve šu^vē: "tejat sojit bebmis. kaga mentšim ŕerā·vis. sijē bolšē os·tui vidžni." von etē veri·tis i soise tšektis baseka pašta·šni. i nu^vē·tis vere. inka tšektis vižni. a vonis veras tolko ŕerā·vis sojviš tšuvñesē i vere kolis. a soj piris girka puē.

a ofi_tse·r munis ŕesu·itni i siŕven ponis niŕkase girka pušis addžis i dava·ž uvti. ofi_tse·r settšē voktis i niŕkase tšektis petni. i nu^vē·tis gortas. i diŕ sija niŕkase gortas vi·džis. i si berin getra·šis eta niŕkavve.

a si berin ofi_tse·rse boštise armijae. a eta inkaven tšerez god šogmis zonka. i korise bàbuška. a eta bàbuška ġiže ofi_tse·rve piš·mo·, što "te^jat inkaven šogmis pon-pija·n". a ofi_tse·r ġiže ai·ma·mve, što "ješli se·tšēm dēlo, to inkase vaše·tē, aš ket ki·tšē mune". a inkase vaše·tisē. i munis tui kužā i voktis kolodē·ts dore. medis juni i kaga·se uške·tis i kijese paške·tis. i siŕven tšuvñez biđe·s voise i kaga·se su·dže·tis i munis odžva·n. voktis gorode. i

meda·šis restora·ne uđža·vni. uđža·vis bołse gòda.

a eta ofi,tse·r pondis vokni gortas i piris restora·ne šojni. i eta inka ve vi,dže·tve, potomù što eđđen sija vevi basek. i pondis ofi,tse·r ba¹i·tni, što "inkae mijam ker-ke et,tše·m-že basek vevi." i šuvē: "te pukši me bokē i višta·v ki,tše·m-nibuđ raska·z!" a eta inka pukšis i pondis višta·šni, ki,t sije vonis nuve·tis veras viini i tšunnesē kerà·vis i ki,t sije ofi,tse·ris addžis i ki,t sije si saje žehi·kvē munis. i ofi,tse·r munis armijaē i si ven šogmis zon. i bà-buška si ve gíže, što "tijat inkaven šogmis pon-pija·n". a eta bàbuška vevi vovše·bni,tša. a ofi,tse·r gíže gortas, tše kte inkae vaše·tni. i si je vaše·tis. i sija munis gorode i uđža·ve restora·nin zonnas. a zonis i,džit vevi hi. i dinas kitsà·vis zonsē. a eta zonis vevi ofi,tse·ris kodže tšušemmas. a eta ofi,tse·r vi,dže·tis, vi,dže·tis i pondis šuni: "eta mijam inkae vidno." e seteni etva·ašise i oveni sei,tša·s etvain bura.

155.

vevi keza·. si ven vevise pija·nnez šema. a sija vetvivis baza·re bošta·vni produ·kta. i tšēlātse tšekti·vis i be·sse pedna·vni, "što-bi·-ke keji·nnez eze vakte, a to tija·nes šojase". i keza· muniz·baza·re. i zakaži·te pija·nnesve, što "kin voktas, meteg i be·s ed ošte!"

no etē keji·n tedis i vaktis i be·z·dore, pondis stuke·ttšini: "le-dže, tšēlād, menē! me tija·nve vaji gešne·ttšez." a keza-pija·nnez šu^ueni: "te bi bebe·tan, he mijan te mamis. mijan mamis ven govosis veshi·tik a tijat kiž." i keji·n berge·ttšis i munis i šojis mel. i vaktiz ber ni di ne i pondis kitsa·šni ni dinin: "tšēlād, ve,dže menē. vaktis mamit. gešne·ttšez vasis." a keza-pija·nnez šu^ueni: "no-ko kokket mi,tša·v!" keji·n kokkez mi,tšis. a keza-pija·nnez šu^ueni: "tijat kokket šedžeš. a mijan mame ven tšotškomeš. te bebe·tan mijanes. og ve,dže mi je tenē." keji·n berge·ttšis, munis i lapa¹ez aššis mav-tis belivogn. i si ven lapa¹ez tšotškomeš voise. i munis opja·t keza-pija·nnez di ne. i stuke·ttše. "ošte, kaga¹ez, mamit vaktis, gešne·t-

tšez vajis!" nija šuv^uenⁱ: "kokketε mⁱttša·v!" sija kokkez mⁱttšiz. sⁱven kokkos* tšⁱptšⁱcomeš. i i^be·sse oštisε sⁱve. i kaža·visε, što né mamnis, a keji·n. a dava·i džepši·šni to piza·n uvtε, to koika uvtε i škafjε. no keji·n addžis šest štuk i bide·s nⁱva·vis. a šedme·isε ez addži. i keji·n munis.

a keza· gortas voktis. sⁱven etik pija·n abu. i dava·i gorzini. a šedmo·i kivis mamviš šisε i pondiz·baji·tni: "me kolttši etnam. keji·n voktis i bide·s nⁱva·vis. a keza· šuv^uε: "dava·i, muna·m keji·nεs koššini!" a keji·n munis vidžezve i vodis ušni. keza· addžis keji·nεs. a keji·n krepita užε. i kine·mas keza-pija·nnez vere·ttšeni. a keza· boštis purt i kine·mε reže·tis. i keza-pija·nnez petisε vov-jen. i keza· ràd vois. i keji·nve kine·mas šujisε kirpi·ttšez i vuri-sε kine·mε. a keji·n saimis i munis juni kolodε·ts dorε i miški·rt-tšis juni i sⁱven kine·mas kirpi·ttšez vermisε. i sija kolodε·tsas ušis i vejis. a keza· pija·nneznas ràd vojis.

*kokkoz ~ kokkez

156.

muži·kven vevi ošo·v. sija peri·šmis. es·pondi vermini udža·vni. muži·k šuv^uε inkave: "mije ošo·ves natški·vamε." ošo·v etε kivis. i kuvni hé okò·ta sⁱve. i dava·i piššini gortšis. munis tuž kužq. vok-tiz·dere·vhaε. pon edde·n uvtε. ošo·v šuv^uε: "miž žε te uvtan?" a pon šuv^uε: "me peri·šmi. ek·pondi addžini. xožq·in menε medε džage·tni." ošo·v šuv^uε: "muna·mε meket puteše·stvovat!" i munisε tuž kužq odžva·h. voktisε dere·vhaε. kañ stob vivin puka·ve i návze. ošo·v i pon šuv^uenⁱ: "miž žε te návzan?" kañ šuv^uε: "me peri·šmi i šlepožša·vi i širresε ek·pondi addžini kuta·vni. i xožq·inis menε medε džage·tni." ošo·v i pon šuv^uenⁱ: "muna·mε mija·nket puteše·stvovat!" i munisε tuž kužq odžva·h. voktisε dere·vhaε. vorota· vivin kitsa·šsε petu·k. ošo·v i juvavε sⁱviš: "miž žε te gore·tan sⁱ bur-na?" a petu·k šuv^uε: "xožq·inis menε medε natški·vni. ašin geššes korε gešti·tni." ošo·v šuv^uε: "muna·mε mija·nket!"

i munis ošo·v, pon, kañ i petu·k puteše·stvovat. pirisε vere. verin pemdis. i tida·ve bi utši·tik. nija bi diñε munisε. vaktisε ker·ku diñε. seten oveni razbo·iñikkez i šojeni piza·n sajin šakei zaku·skasε. a ošo·v šu^vε: "kine·m šima·ve. kiđ·žε viživi·tni nije ker·kušis?" a pon šu^vε: "dava·i me tevve suvta. a mevve kañis suvtas. a kañve petu·kis. i pondame gore·tni. nija povžašε i piššasε." nija siđš i kerisε. eta međve suvtisε ešj·n·veštε. a dava·i gore·tni, ošo·v asvis, pon asvis, kañ asvis, petu·k tožε. a razbo·iñikkez povžisε. i dava·i piššini ker·kuiš. i ker·ku kołttšis etnas. i pirisε ker·kuε. i šojisε, miž vevi. i ošo·v šu^vε ponve: "te vod iβε·z·dore dežuri·tni!" kiđš vaktas razbo·iñik, te kokse kurtttšε·vt siviš!" a kañve šu^vε: "te kañ gor vive i seřšin puka·v. razbo·iñik ješli vaktas, te sive rožaas tšęttšε·vt!"

oinas razbo·iñik vaktis i iβε·sse oštε. i pondis pirni ker·kuε. a siviš ponis kokse kvaři·tis. a kañis sive rožaas tšęttšε·vtis. a razbo·iñik eđđe·ndžik povžis i dava·i gore·tni. i piššis i vaktis tov·rišsez diñε. i višta·ve: "me pondi pirni ker·kuas i meñtšim kokse kin·ke zubiťa kvaři·tis. a gorvas kin·ke puka·ve i šinšešis bi petε. i me^jim roža·am tšęttšε·vtis. me povži i pišši."

157.

dere·vñain ovis muži·k i munis saken kižni tšeri. i h - v a · doras vaktis a vaīs petem bere·gviš. muži·k vakteťm bere·g dore, i kuivε šuka. muži·k boštas zor i vatškas šukale. šuka tšęttšε·vtas va piťške i munas. muži·k keraz·bi i pondas užni. oinas si diñε loktis muži·k i sive i šu^vε: "te meñtšim zongviš šinse piške·tin. muna·m leřši·tni!" a muži·k šu^vε: "me og vermi leřši·tni." a eta muži·k šu^vε: "muna·m, šorovno! šinnetε te dava·i kuñ! me tenε va piťškas pirta." muži·k šinnes kuñas, i pirasε. tšęktas ošni šinnez. seřšęm gaša ker·kuin. a zipkain kuivε kaga. i siven etik šinis abu.

a muži·kēs tšēkte lētšī·tnj. a muži·k šuṽε: "me og vermi lētšī·tnj."
 a sija šuṽε: "dava·i šinnes_kuñ! me tenε bere·g vjvε petke·ta." mu-
 ži·k šinnes_kuñis i munisε. tšēktis muži·kviš šinnez ošni. i muži·k
 voktis bi diņε. a poto·m eta muži·k tšērez god vaε vejis.

158. lēša·k

muži·k munis dēre·vnaε verεt oinas. i viḑḑē·tε verin bi. a he-
 ki·tšē·m ker-ku ez vev verin. sija voktis bi diņε. viḑḑē·tε: gaža
 ker-ku suva·vε. a vorota·-oḑḑin muži·k. i tšēkte pirmi ker-kuas. a
 eta muži·k piris. i sije pukšē·tisε šojni i vaʹisε šakej šojan. i
 pondisε jukta·vni vinā·en i suren. muži·k kodḑšis. a eta muži·kven
 ker-kuas vevi zon. i sija boštis garmo·nna i dava·i orēni. a muži·k
 jekte. a eta muži·k pondiz_baʹi·tnj, što "mija·nviš naro·tsε una ni
 indisε voina·vvε". a eta muži·k šuṽε: "mija·nviš tōḑε una indisε."
 a eta muži·k petis i muniz_gortas. i ašinas sija tuḑ kuḑa pondis
 munni jugitēn i voktis sija mestas, kiteḑ vεʹi ker-kuis. i viḑḑē·tε:
 setēn nem abu, kite·n sija oinas jektēm. a sija mestin suva·vε iḑḑi·t
 kez. i sija kesε krugo·m jektikas gegra·vεm, vimsε tšisto dšugem.

159. lēšak

verin ker-kuin ovem stōrož etnas. i jugda·n-doras tevnas morō·z-
 nas si diņε pirem muži·k, lakoḑ-sapo·ggez. i pondem korni tšai juni.
 muži·k tšaiñi·ken pižē·tēma. a eta muži·k šur ponšis juʹema i abu i
 sotēm sije. i vεz jugde. muži·k spaši·bo vištavas i stōrožviš juʹavε:
 "te lesu·itvan žε?" a stōrož šuṽε: "urrez abuḑ miḑ-ke." a sije šuṽε:
 "pet me berin i viḑḑē·t!" stōrož petas si berin. i stōrožvε šuṽε:
 "šulga-kon-uvte·tḑim viḑḑē·t, me podasε munda vaše·ta." stōrož vi-
 dḑē·tε, setēn omēn verεtḑis vodemaš šakej žviris, ki·tšē·m toľko na

švetε abu, i šottšī·šēni tšisto. a kezzezas uris tir. stōrož dēvet
štuk ušpe·l viñi. a eta mužī·k šatēn vatškis i bīde·s šverres tšēt-
tšisε i munisε ođva·n. a eta mužī·k šu^vε: "me front vīlε vašē·ta
podasε."

160.

pašekajñ karau·ltis stōrož moš-tšu·rka^j ez ver šerjñ i užis etnas.
a tovà·rišis munēm gortas. i medēm vokni tovà·rišis oinas. eta stōrož
oī·bi·t biēn sijε vittšī·šē. oinas tovà·riš ez vok. a oinas kīn-kē
šivei vevēn vaktis ešī·n-uvtas. sija duma·itis tovà·riš-sε. no eta
vevi ne tovà·rišis. i vevis ešī·n-uvtas pondiz bīdmini i ešī·n vev-
derēdž bīdmis. tolko kokkes pondisε tīda·vni. a tušais ešī·n vev-
derjñ. e eta stōrož povžis i kais gor vuvε*. i jugitēd^ž ez vermi
užñi. i stōrož višta·šē: "oinas me dīnε vovvis šivei vevēn ešī·n-
uvtas lēša·kis i me povži i oī·bi·t eg vermi užñi."

* vuvε ~ vīvε

161.

1. džodž-u·vīñ oš·vapa. - gor·vī·s.
2. ker-ku geger sitež·gēs katī·šēm. - nītš.
3. kik soja-vona eti jīēn jiašēmaš. - maje ggez nēren nērašan.
4. pos tir jertēm tšotškom kure·ggez. - piñnez.

162.

1. eti nin-puiš kik pev os_kul'vε.
2. i've·džžik puktan, mati·žžik boštan.
3. jez baš'ni'vε en kivzi'!
4. jezvε jamasε en garji, a tšit ušan settš'ε.
5. kin je tšša ba'i·tε, sija zine·n surttε.
6. kiti jemis, seti suni·sis.
7. kiti piris, seti petas.
8. kure·g os_ku džžāš, a va juvε.
9. kure·g petukes os_kot'kjet.
10. miž ke džžan, sije i vundan.
11. tšeri košš'ε, kite·n pidi·ndžžik, a mort košš'ε, kite·n buržžik.
12. verttem vevεn i'vε on mun.
13. vi dže·tni-te matin, a su dže·tni i'vin.

163.

1. ješ'li vimis ušas pokro·v-vunε, to od'žž' tevε.
2. tšvettō· kidž_bura pukalε (с рождества до крещения), to bur
god voas.
3. ur ješ'li še'ntabra· tšotš'ko·mmε, to vimiz dir oz uš.

pešna

164.

ovi me, gorju·iti pir
bur ova·nse eg addži·v.
šondi pete, kok jivi·n me
kimešši·m mija·m va vettša.
vun tir sidžme uđžava.
asvim mesta og addži.
ok te mijam he ova·n,
ker te me dini·š muna·n.
kidžte geglan tareva·n.

165.

kidž-ja mi je pondam ovni,
oi-vunse· tšuve·tni-te,
ettšem gaža vunnes,
ettšem mi tša ožjes!
gaža vunnas oz uđže·t
mi tša oinas oz uže·t.

166.

nivka^je·s·ti, nivka^je·z,
ki tšg-ja ti munate,
mila mi^ja·ngs kolate?
mije munam da' da'
gorte kolttša edden žal.

167.

basek nivka, volkit-jura,
kuž tšiki·ša, dženit goľa!
gerd lento·tški, gerd-zapo·na.
vez-duba·sa, dorem tšarki.

168.

šondi šontε, šondi šontε,
da ne odāšā moz.
a menε mivejis lūbi·tε
ne odāšā moz.

169.

muna, vetššā vezjaši·mas,
voda nebīd turīnvas.
goren ponda šukhāvni
noren pešā nužeta.
aššim mivejis saime·ta,
tšeskit onε vašeta.

170.

muna, vetššā i n - v a doras,
ševem šoggs inđišta.
se, tšin menam druge ovε,
šet-šin-kima v a n uε.
sija menε ed vune·tis,
oz vok menam drugiņei.

171.

kidšed tuvīsīs vakte,
nīvka¹e·s tšuke·rtšēni,
bereg doras vetššēni,
sakkesε bošta·vvenī.
i vidāšesvas munēni
i setēni milejesket panta·šēni.

172.

me važi·n u·tšē·t vevi·,
 mame bokin užvivi.
 eni i·džita bi·mi,
 poštelā bokē tšapki.

173.

bur bi tuž kužas vetve·tni,
 ēddēn kokkez višēni.
 a bur bi šet-šino·kasē lūbi·tni,
 a ēddēn gortin vidēni.

174.

miž te, kačša, raka, karzan
 mejam ķer-ku jurvin pīr?
 aļi tēdan, kačša, raka,
 ovan oskol mejim dīr?

175.

- me bi nīvkasē lūbi·ta,
 āvēi kovtaokasē
 i tšqtšskom zaponokasē.
 - me bi zonkasē lūbi·ta,
 šera vēšjanokasē
 i kudrā·vēi jur-šiokasē.

176.

ovemaš stari·k da staru·ka. stari·k šuve staru·kave: "ke,tšē ke-
džam šortni?" a staru·ka šuvas: "ke,džam džo,džē." a stari·k šuvas:
"džo,džin talšas." staruka šuvas: "ke,džam povatē." a stari·k šuvas:
"ušni ne-kiten voas." staru·ka šuvas: "ke,džam govni,tšae." stari·k
šuvas: "ke,dža·m." ke,džemas. staru·ka et-pir kaivas, stari·kve viš-
tavas: "peta·vvenī." medik priša kaivas, utšatikeš. kujimet priša
kajas, kovē bošni. no i kajasē stari·k, staru·ka. i šortni boštase.

a soden veem piņa. i staru·ka pondas vettšini govni,tšasiņ i ušas,
doimas. stari·k vontas baņa i munas koššini lekar. panta·šas kein.
i šuvas: "me bur lekar." stari·k pukše·tas dodāē sijē. i pondase vok-
ni gorte. kein sijē stari·kes bebe·tas. stari·k pīras ker·kuē. a
kein vištavas: "me petava kartavvē." kein petas i vevsē šojas siviš.
kein i,džas kertavas vevviš, ku,tšikse kišalas. starik petas vev
diņē. vev siven oz vetvet. zorjēn setas, vev peras bokvas. stari·k
pondas vi,dže·tni. siven i,džas pi,tškas. i kein piššas.

177.

keťš i kein panta·śemas i keťš šuve keinve: "pondam kerni ker-kuez." a kein šuve: "miš pondame kerni?" keťš šuve keinve: "keram puiš." a kein suve: "keram jiiš." i vot nija kergmaš.

voktēma tuvis. keinven ker-ku sivem. a keťšven ker-ku puoi, kol't-ťšem sivem ker-ku.

178.

mame munas uđš·vilē, vundini, iťški·šni, a mija·nes kolās gorte. i vot vonē pondas gōrzi·ni. me sije zipkain gittše·ta. pežem jeven šur-poniš verda. i gittše·ta. eterē petke·ta i settšin novje·ta. mame voktas i b·viših i menšim juavas: "ki·nimiš verdin", šuas, "von-te?" i juavas: "užis vurnas ez?" a me vištava: "užis." no juavas: "vartvin, en?" a me etpriťša, ogore·iťše kolī, a aťšim muni kot-ra·šni zonkaez di·ne. mame voktis i kaga ogore·iťšin gorze. me rit-nas vokti gorte. i mame menē vartvis si ponda.

179.

mame menē nue·tis školae. me veve·ttši pervoī gruppain. mejam paš-kemis umel' edāēn vevi. menē edāēn ez lubi·te zonkao·kkez. vartvi·v-visē pir. ritnas vokta gorte škovaših. mamive ponda nora·šni. a mame šuve: "zone, biđman i dži·t dak sek bergetan nive. eni gorzi da ter-pi·t! miž keran, aiteg biđman umel'a!"

180.

me vevi uťšá·tik. vetvi tuje me. i menam vev šoga·vni pondis. i me roťšen eG·ted nem. vokti roťš dēre·vnae. jua·vni pondi, keten ove vev·lekar. da mene bebe·tisē, istisē guna·vve. me muni, abu ne·ki·n settšin. me pondi goraini. i vokti vev diŋe ber. menam vevis si pora kuvema. gorte vokti. mame mene vartvis edden, mila vevis kulis.

181.

mije mameket boštine mes. dēnga ez vev. boštini muži·kviš uđža·vemve. no mije mameket eta muži·kve pes kera·vim, vundime, iťški·šim. mame lon keris. me piha·vi. ver petke·ti veriš. mame vartni vetvi·vvis. no i miška·šni vetvi·vvis. a me krišaviš vim tšapki·vvi. i arnas nažo·m kiska·vvi. i ker vartise, iđžas·stopa·talvi·vvi. i turu·n vaja·vvim.

182.

maslehtëa·pora isvašten niukaviš kokkesē tšegvavim i siŋen ais sudittšis, mila kokkesē niukaviš tšegvavim. vošem zonkaes suditisē uđš·viŋin uđšavni veš. mijanes uđše·tisē tuž viŋin. garjime kanava. no mašter edden tšektis uđšavni. mašter šuve: "kuliga·nnez, tije, uđšave buržika! ot·ponde uđšavni, to pukšetase turmae."

183.

tuvisnas hān ez vev i me pondi bai·tni mameve: "me", miša, "muna uđša·vni kiťtšē·ke." a mame šuvas: "kin tenē primitas uđša·vni?" me muni k u d i m - k a r e potre·b·soju·ze. settšin stroitelstvo munis iđžit. me vokti dēsátnik diŋe. a sija i šuve: "miž te verman kerni? uťšet." a "me", miša, "struži·ttšini verma." a sija i šuve:

"dava·i, vi·dže·tam tenšit rabò·tate!" boštis struž i vun uđžavi.
i sija oškis menε. i menim veštis etik vun ponda šemdešat kopè·jek.

184.

me pondi bai·tni mamevε: "me muna uđžavni šaktaε." dokume·nttes
ez vevε. šelsove·tiš bošti sprafka. i muni šaktaε. voktim. os·pri-
mite, a eteras vagoňetkajez tarvavim. a piťškas šaktaas ez ve·dže.
no veštisε tritsat vagoňe·tka ponda rubl' vošemdesat kopè·jek. i me
uđžavi kujim mešats. a pato·m menε suvte·tisε medi·k uđž·vile, ker-
ni kertovoi tui. seten menim veštisε etik vun ponda dva rubl'a. seten
uđžavi me mešats. pato·m bošti raštšo·t i vokti gortε. vaji dénğa
gortedž tritsat šest ruble·i. a mame i šuve: "vot, zone, dénğa vain!
eni veštam nalo·g."

185.

arnas mijan em pražnik m i t r e i -vun. i me muni dère·vnaε
p o d d'ā·n o v a. ovε settšin mejam dāda. muni me gešti·tni.
i riťnas njuvko·kkez i zonkaez ekšemaš unaen. i me settše·žε arkiľas
vokti. i pondi bai·ttšini njukaeskεt. i sija dère·vnaiš zonkaez pon-
disε menε vartvini. i dāda menε mēzdis, nuētis gortas i džebis džo-
dž·u^vε. i zonkaez biťsen menε koššemaš, medemaš purttezen vunda·vni,
no ez addže. dādaε vorota pednavema. i dāda zonkaesε bebe·tem, što
"s a n k o munis gortas".

186.

me tomen getraši. me^jam mame šoga^vis vevi. robota kerni ez ver-
mi·vvj. ker·kuin džodž miška·vni oz vermi. va kaje·tvini oz vermi,
všo kovε kerni me^jim. i me getraši tomen. mame šuve: "no, zone,
munam kora·šni!" a me vištavi: "aťšit tedan mo." boštis suše·tkags,

munise kora·šni. nivkaven ai-mamis šetenī me saje. mame vaktis kora-
 šanšīn i eddēn rad vois. boštīm vina· i munim nivka dīne juni. no
 kerim svadba. ektīm roddezēs. nivkaes vajgtime i kujim vun piruītīme.

187.

nivkaes, ke,tšē tijē munatē,
 mīla menē kolātē?
 keččē me ponda ovni-tē,
 gorjesē tšuve·tni-tē,
 oi-vunsē džende·tni
 da gorjesē tšuve·tni.

188.

- boba, te boba,
 ke,tšē te vetvin?
 - tšučēi guvve vetvi.
 - mīžve te setčšin vetvin?
 - vīve, hānve vetvi.
 - ke,tšē puktin?
 - juem, šojem.